

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ

Fakulta zdravotnických studií

Ústav urgentní medicíny a forezních oborů

TERORISMUS

Marek Smetana

Radomír Ščurek

Ostrava 2010

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: Inovace didaktických postupů a podpora distančního vzdělávání ve studijních kurzech akreditovaného oboru

Společenská patologie a logistika terénních rizikových situací. Reg. číslo: CZ.1.07/2.2.00/07.0323

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky

Obsah

1	Úvod, bezpečnostní hrozby a rizika.....	3
2	Terorismus a jeho základní principy	9
3	Dělení terorismu	26
4	Hlavní náboženské směry zneužívané teroristy	34
4.1	<i>Judaismus</i>	<i>35</i>
4.2	<i>Křesťanství</i>	<i>37</i>
4.3	<i>Hinduismus.....</i>	<i>40</i>
4.4	<i>Buddhismus</i>	<i>41</i>
4.5	<i>Islám.....</i>	<i>43</i>
5	Nejznámější útoky teroristů.....	51
6	Významné teroristické skupiny a organizace.....	58
6.1	<i>Al-Káida</i>	<i>60</i>
6.2	<i>ETA - Španělsko</i>	<i>67</i>
6.3	<i>FATAH - Izrael/Palestina.....</i>	<i>69</i>
6.4	<i>HAMAS - Izrael</i>	<i>71</i>
6.5	<i>HIZBALLÁH - Libanon</i>	<i>73</i>
6.6	<i>Óm shin rikyo – Japonsko</i>	<i>75</i>
6.7	<i>TALIBAN – Afghánistán.....</i>	<i>78</i>
7	Boj proti terorismu	83
7.1	<i>Terorismus a konvenční války.....</i>	<i>83</i>
7.2	<i>Strategie boje proti terorismu</i>	<i>86</i>
7.3	<i>Česká republika v boji proti mezinárodnímu terorismu.....</i>	<i>97</i>

1 ÚVOD, BEZPEČNOSTNÍ HROZBY A RIZIKA

V této kapitole se dozvíte:

- Jak se dělí mimořádné události;
- Jak rozdělujeme útočníky násilných trestných činů;
- Jaká rizika rozlišujeme.

Budete schopni:

- Pochopit strukturu mimořádných událostí;
- Pochopit členění rizik plynoucích z násilných trestných činů;
- Popsat nejčastější zdroje těchto rizik.

Klíčová slova této kapitoly:

- Mimořádná událost, rizika

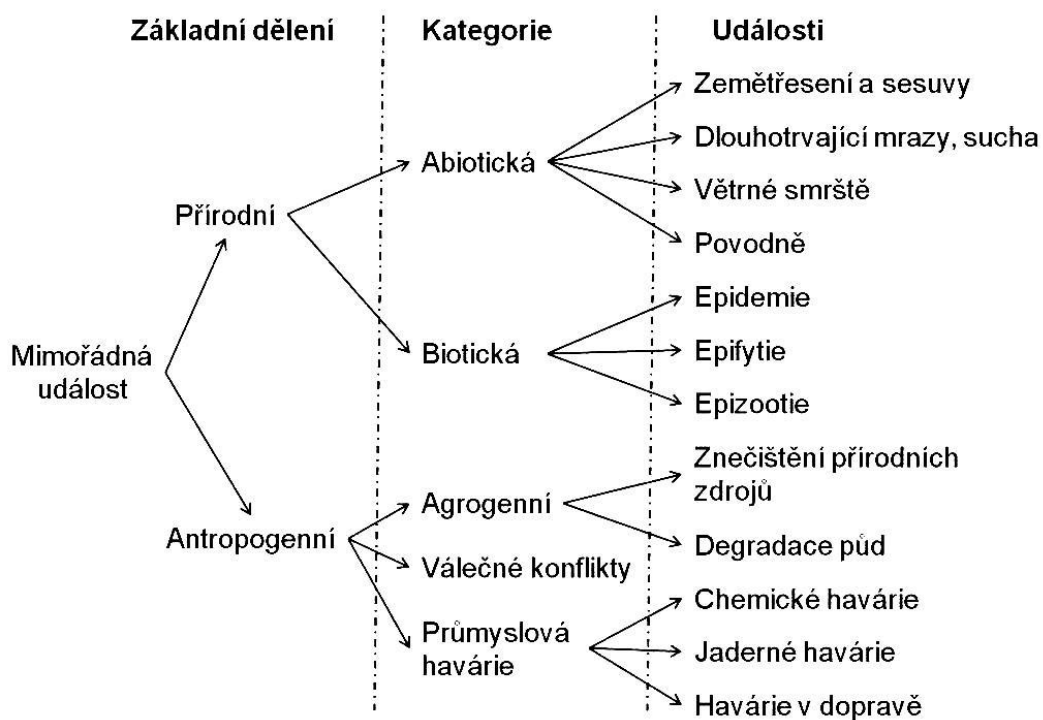

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

0,5 hodiny (teorie + řešení úloh)

Tento dokument si klade za cíl přiblížit čtenáři terorismus, jeho vývoj, projevy a cíle. Před tím, než se budeme zabývat terorismem, je však třeba si objasnit některé pojmy, které s terorismem přímo souvisí, resp. souvisí s projevy terorismu a jeho následky. Prvním z těchto termínů je termín „mimořádná událost“. Mimořádnou událostí rozumíme „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“¹

Základní dělení mimořádných událostí ukazuje Obrázek 1: Dělení mimořádných událostí.

Obrázek 1: Dělení mimořádných událostí

Z obrázku je jasně patrná filozofie užitá při dělení mimořádných událostí. Obecně však platí, že mimořádné události nelze předvídat a nelze jejich vzniku zamezit. Jediné, co můžeme dělat, je neustále snižovat pravděpodobnost jejich vzniku a hlavně jejich možné následky.

Mimořádné události nejsou v ČR nijak výjimečné. K předcházení jejich vzniku a včasné eliminaci následků je nutné rozpoznat příčiny spojené se zdroji rizik a definovat možnosti a druhy zneužití lidského i technického potenciálu nebo mezery v organizaci a režimové ochraně.

Zvláštní kategorií mimořádných událostí jsou ty, které jsou vytvořeny uměle. Jako zdroje těchto mimořádných událostí lze chápat především kriminální činnost. Zde lze zařadit např. jevy s relativně malým hmotným dopadem, ale vysokou společenskou nebezpečností, jako jsou:

- falšování a manipulaci,
- bombový útok a hrozbu tímto útokem,
- vloupání,

-
- zhářství,
 - ekonomickou špionáž,
 - přepadení, únosy a braní rukojmí,
 - vydírání,
 - krádeže dokumentů a hmotných statků,
 - podvody,
 - praní „špinavých“ peněz,
 - sabotáže,
 - magnetické útoky na nosiče informací,
 - zneužití procesu zpracování elektronických dat a nedodržení ochrany utajovaných skutečností.

K těmto jevům lze přiřadit také ty, které plynou ze sociální oblasti. Zahrnují selhání lidského faktoru, úrazy, stávky personálu, shluky lidí, občanské nepokoje, terorismus nebo vojenský konflikt.

Podporu těmto jevům vytváří společnost sama. Z pohledu kriminálních živlů lze přímo za „výzvu“ považovat nedostatky v řízení a plánování, slabé kontrolní mechanismy, neefektivní využití nových technologií, špatnou personální politiku, závislost na třetích stranách, lidské a systémové chyby, ztrátu důvěry, ztrátu klíčových zaměstnanců, úniky informací. To vše vytváří vhodné podmínky pro vznik mimořádné události způsobené úmyslně, s cílem poškodit a zničit.

Obecně lze útočníky násilných činů rozdělit na vnější útočníky (teroristé, kriminální delikventi), vnitřní útočníky (propuštěné, rozzlobené, vydírané či chamtivé zaměstnance) nebo kombinaci obou typů útočníků, což je velmi efektivní z hlediska vedení útoku. Při velkém množství pohybujících se lidí nelze kvalifikovaně rozpoznat, kdo a za jakým účelem navštívil uvedené zařízení. Objekt, který je svou zranitelností otevřen všem návštěvníkům, se může snadno stát cílem kriminálních a teroristických ataků.

Rizika způsobená technickou závadou můžeme v rámci preventivních opatření odhalovat, kvantifikovat a vzájemně porovnávat. Výsledkem je setříděný seznam, na základě kterého se můžeme rozhodovat, která rizika považujeme za významná a kterými se budeme dále zabývat. Závažné důsledky může mít např. ztráta elek-

trické energie nebo požár. Svůj podíl na mimořádných událostech mají výbušné reakce směsi plynů unikajících z technologických zařízení a skladů zboží. Mezi další rizika náleží závady bezpečnostního systému, závady technologického zařízení, technické závady konstrukce objektu nebo zařízení, závady na záložním zdroji elektrické energie, apod. V úvahu nutno brát vznik hořlavých par a plynů, které jsou ve směsi se vzduchem příčinou výbuchu a požáru. Rizikem je také elektrostatické nabíjení při přečerpávání paliv, elektrizování hořlavých kapalin a toxická rizika. Celá tato skupina rizik je však relativně dobře postižitelná, při neměnném výrobním procesu stálá a díky tomu se lze na jejich řešení dobře připravit.

Podstatně složitější situace je v případě rizik plynoucích z úmyslných činností zaměřených na poškození či totální destrukci. Mezi takováto rizika se řadí rozptýl chemických látek či biologických agens prostřednictvím klimatizace a jiná toxická rizika, úmyslné narušení obvyklého stavu technických zařízení, např. poškozením izolace, což může vyvolat požár. Dalším z rizik podobného charakteru je uložení výbušného nástražného systému. Tyto činnosti jsou složitě předvídatelné hlavně díky snaze jejich strůjců nalézt v systému mezeru a tu využít. Preventivní opatření musí být v tomto případě zaměřena nejen na vytvoření systému likvidace následků, ale především na hledání „slabých míst“ systému a jejich řešení. Jako příklad lze uvést obchodní centra nebo letiště. Typická kritická místa obchodních center nebo letišť, jsou charakterizována množstvím dopravních prostředků, především automobilů cestujících, či zákazníků a nákladních vozů dodavatelů. Jsou zdrojem rizik, počínaje trestnou činností (neoprávněné užívání cizí věci, krádež, poškozování cizí věci atd.), nebo útoku explozí nástražného výbušného systému, či nehody způsobené výbuchem plynu uniklého z vozidel na plynový pohon v nevětraných garážích. Je nutné počítat také s riziky vlivů přírodních dějů, například ohrožení poryvem větru, zemětřesením, pronikáním uvolněných podzemních výbušných a toxických plynů na povrch, porušením základů stavby, přetížením střechy apod.

Podle typologie Odboru bezpečnostní politiky MVČR z roku 2009, patří mezi bezpečnostní hrozby organizovaný zločin, extremismus, ochrana civilního letec-

tví, kybernetické hrozby a terorismus.

Shrnutí kapitoly:

Mimořádnou událostí rozumíme škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. Základní členění mimořádných událostí je, podle jejich zdroje, na přírodní a antropogenní. Přírodní se dále dělí na abiotická (neživá), kam patří např. zemětřesení nebo povodně a na biotická, tedy epidemie, epifytie a enzootie. Mezi antropogenní mimořádné události zahrnujeme, podle jejich dopadu, agrogenní (s dopadem na životní prostředí), válečné konflikty a průmyslové havárie.

Zvláštní kategorií mimořádných událostí jsou ty, které jsou vytvořeny uměle. Jako zdroje těchto mimořádných událostí lze chápat především kriminální činnost. Zde lze zařadit např. jevy s relativně malým hmotným dopadem, ale vysokou společenskou nebezpečností k těmto jevům lze přiřadit také ty, které plynou ze sociální oblasti. Zahrnují selhání lidského faktoru, úrazy, stávkový personál, shluky lidí, občanské nepokoje, terorismus nebo vojenský konflikt.

Rizika způsobená technickou závadou můžeme v rámci preventivních opatření odhalovat, kvantifikovat a vzájemně porovnávat. Výsledkem je setříděný seznam, na základě kterého se můžeme rozhodovat, která rizika považujeme za významná a kterými se budeme dále zabývat. Celá tato skupina rizik je však relativně dobře postižitelná, při neměnném výrobním procesu stálá a díky tomu se lze na jejich řešení dobře připravit.

Podstatně složitější situace je v případě rizik plynoucích z úmyslných činností zaměřených na poškození či totální destrukci. Mezi takováto rizika se řadí rozptyl chemických látek či biologických agens prostřednictvím klimatizace a jiná toxická rizika nebo úmyslné narušení obvyklého stavu technických zařízení.

Otázky:

- Z ČEHO PLYNE VYSOKÁ NEBEZPEČNOST ÚMYSLNÝCH ČINNOSTÍ ZAMĚŘENÝCH NA POŠKOZENÍ ČI TOTÁLNÍ DESTRUKCI?
- KTERÉ OBJEKTY JSOU NEJČASTĚJŠÍMI CÍLY KRIMINÁLNÍCH A TERORISTICKÝCH ÚTOKŮ?

Průvodce studiem

Většina z Vás slyšela v mediích o terorismu. Nelze se však domnívat, že veškeré násilí je možné označovat jako terorismus. Musíme přesně vymezit co je terorismem, co pak extremismem a kriminální činností. Je také vhodné znát, o co teroristům jde, co je jejich cílem. V následujících kapitolách se seznámíte s významnými směry terorismu, náboženskými principy, a metodami, které teroristé užívají. Dozvíte se, jakým způsobem se jednotlivé jevy od sebe liší a jaké jsou stěžejní problémy při jejich řešení.

2 TERORISMUS A JEHO ZÁKLADNÍ PRINCIPY

V této kapitole se dozvíte:

- Jaké jsou hlavní principy terorismu a jeho historický vývoj;
- Jaké jsou typy terorismu a jejich ideové základy;
- Jaká jsou požadavky teroristů.

Budete schopni:

- Porozumět problematice terorismu a jednotlivých směrů,
- Porozumět a rozlišit terorismus od extremismu a kriminálního jednání;
- Pochopit základní principy jednotlivých vlivů na terorismus a rozlišit je.

Klíčová slova této kapitoly:

- Fundamentalismus, náboženství, zastrašování, agresivita, Euroarábie, džihád

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

2 hodiny (teorie + řešení úloh)

V minulé kapitole jsme řešili problémy plynoucí z úmyslných činů směřujících k poškození či totální destrukci systému nebo zařízení. Tyto činy jsou zahrnovány pod fenomén známý jako terorismus. Cílem strůjců takovýchto útoků bývá snaha o přilákání pozornosti především ze strany medií a zprostředkovaně pak široké veřejnosti, k určitému problému. Tento problém bývá nejčastěji politický nebo spojený s určitou vírou. Není přitom podstatné, zda bude pozornost přilákána díky kladnému nebo naopak odsuzovanému činu. Právě spáchání činu, který bude širokou veřejností odsouzen, je efektivnější než dobročinnost, která zdaleka tak pozornost nepřitahuje. Hovoří se také o cílevědomém použití organizovaného násilí proti nezúčastněným osobám za účelem dosažení politických, kriminálních nebo jiných cílů. Tyto cíle představují ve svých důsledcích ohrožení velkých skupin nebo celé společnosti a negativně se promítají do politických vztahů státu. Psy-

chologický efekt, vyplývající z pocitu ohrožení, může ve společnosti vyvolat změnu postojů a vést ke vzniku krizí na lokálních, státních i mezistátních úrovních. Terorismus obsahuje kriminální zločiny, jež jsou symbolické a představují cestu k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen. Pachatelé se řídí filozofií: „Zabij jednoho a vystrašíš deset tisíc ostatních“. S množstvím obětí ztrácí teroristé podporu sympatizantů a snaží se svými útoky otrávit veřejnost, v čemž jim pomáhají média.

Podle literárních zdrojů² byl termín „teror“ (terreur) poprvé použit už ve 14. století. Termín v té době však měl úplně jiný význam než dnes. Označoval spíše pesimistický přístup než kriminální čin. V době Francouzské revoluce je tento termín používán jako označení způsobu vládnutí. Tehdy se jednalo o způsob vlády nastolený Jakobíny. Z dnešního pohledu, možná paradoxně, se jednalo o pozitivní označení snahy zavést pořádek ve velmi napjaté době a byl tehdy chápán ve spojitosti s prosazováním demokracie a ctnosti.³ Teprve v druhé polovině devatenáctého století dochází k posunu jeho chápání jako jevu kriminálního.²

Samotné slovo „teror“ je odvozeno z latinského slova „terrere“, což v překladu do češtiny znamená strašný nebo hrozný. Terorismus v sobě tedy zahrnuje takové činnosti a metody, které chtějí vyvolat pocity strachu a hrůzy.

Popis teroristických činů můžeme najít v tak starých textech, jako jsou egyptské hieroglyfické texty či Bible nebo Homérova Odyssea.⁴

Za začátek moderní historie terorismu lze považovat druhou polovinu 19. století. Dne 1. března 1881 proběhl první „novodobý“ teroristický útok. Byl to zdařený atentát na ruského cara Alexandra II. provedený anarchisty v Rusku. Z organizací pod názvem „Zemlja i volja“ a „Narodnaja volja“ se odštěpilo radikální křídlo v čele s Michaiilem Bakuninem, které volilo výhradně cestu atentátů. Všeobecně však není za Evropskou kolébkou terorismu považováno Rusko, ale Irsko, Španělsko a Balkán. V roce 1893 vzniká na Balkáně Vnitřní makedonská revoluční organizace, která bojuje teroristickými akcemi o samostatnost. Roku 1911 se v Srbsku s myšlenkou vytvořit Velké Srbsko zorganizovala skupina Černá ruka. Tato provedla několik teroristických akcí včetně historicky významného atentátu

provedeného Gavrilem Principem na arcivévodu Františka Ferdinanda v roce 1914, což rozpoutalo 1. světovou válku. Od roku 1910 začínají ve světě také různé formy extrémního pravicového terorismu ve formě židovských pogromů v Rusku a Ku-Klux-Klamu v USA proti černochům.

Další etapa následuje po 1. světové válce s akcemi separatistů v rozpadajících se koloniálních velmocích. Bojem za nezávislost je motivován terorismus také v Irsku, jehož kořeny sahají až do 16. století. Teroristické akce střídající policejní represe proti Irům donutilo Britskou vládu prostřednictvím veřejného mínění v roce 1921 udělit Irsku autonomní status. Později, kdy byla dosažena samostatnost Irska, se boj přestěhoval na sever země, do Ulstru, kde se v 60. letech XX. století zorganizovala Irská republikánská armáda (IRA). Situace se prudce zhoršila v srpnu 1969, kdy došlo v protestantských čtvrtích k útokům na katolíky. Od té doby, až dodnes, bojuje IRA jak proti anglické policii o samostatnost severu, tak proti irským protestantům.

Se vznikem marxisticko-anarchistických skupin po II. Světové válce zasahuje vlna revolučního terorismu Latinskou Ameriku. V 60. letech se pak aktivizují na celém světě ultralevicové skupiny do akcí proti symbolům imperialismu.

Podstatný vliv na vývoj terorismu ve světě měla Balfourová deklarace z roku 1917 o Izraeli, kterou byl přislíben židovskému národu nárok na vlastní stát v Palestině. Organizace Al Fattáh s podporou OOP (Demokratická fronta za osvobození Palestiny) jen mezi léty 1968 do 1986 uskutečnila 565 teroristických útoků na Izraelské cíle mimo jeho hranice. Palestinská otázka dala mezinárodnímu terorismu dodnes přetrvávající impuls a odstartovala tak vlnu islámského fundamentalismu po celém světě. Zde se objevuje poprvé také mezinárodní terorismus, kdy některé organizace podnikají útoky i v zahraničí (OOP) a začínají vzájemně spolupracovat (OOP a IRA při únosu ministrů členských států OPEC ve Vídni v roce 1975). Období se vyznačuje leteckým pirátstvím a objevují se státy, které sponzorují teroristy.

Samostatnou kapitolu tvoří terorismus indický, jehož kořeny sahají do roku 1905 a terorismus Alžírský od roku 1954, kde oba jsou motivovány snahou

o nezávislost. Ze středověku pramenící snaha vytvořit ze čtyř španělských provincií (Navarra, Vizcaya, Álava, Guipúzcoa) a jedné francouzské provincie (Béarn) samostatný stát vedla k Baskickému terorismu a založení ozbrojené strany ETA (baskická vlast a svoboda), která se zaměřuje na útoky proti vojenským objektům. ETA vyhlásila také prázdninovou válku turistům přijíždějícím do Španělska.

Italský terorismus datujeme od 12. prosince 1969, kdy vybuchly v Římě dvě bomby (16 obětí), které nastražila organizace zvaná Rudé brigády. Na veřejnost působila teroristickými útoky, únosy čelních představitelů italských firem a později soudců a policistů. Konec její činnosti způsobil odpor veřejnosti po únosu a vraždě politika Alda Mora, jehož tělo se našlo 9. května 1978 v Římě.

Německý terorismus lze vysledovat od června 1967, kdy na demonstraci zastřelila policie studenta. To způsobilo vznik teroristických skupin pod názvem Hnutí 2. června a Frakce rudé armády (FRA). FRA působila také internacionálně ve spojení s palestinskými teroristy, kteří je zásobovali zbraněmi a zajišťovali výcvik členů.

Četnost teroristických útoků se od počátku 70. let stupňuje. Dochází k posunu myšlení teroristů v objektech útoků. Počátkem 70. let byly útoky zaměřeny převážně na vraždy policistů a soudců. Později se mezi cíle dostávají politici a diplomaté. V polovině 70. let se teroristé zaměřují na průmyslové podniky a jejich reprezentanty. Pro počátek 80. let jsou charakteristické útoky na dopravní letadla, vlaky, nádraží a letiště. V té době se k útokům přihlásila většinou nějaká organizace, dnes se k útokům již mnohdy nikdo nehlásí. Cílem se stává co největší škoda a utrpení, šok a strach.

V současné Evropě nadále existuje poměrně velké množství teroristických organizací. Do popředí vystupuje především pravicový náboženský terorismus. Nárůst terorismu v posledních 20 letech lze spatřovat v několika faktorech. Jde o vyšší technickou vyspělost a efektivnější využívání médií při působení na veřejnost. Dochází k propojení teroristů v boji proti imperialismu (např. Peruánská Světlá stezka, ovlivněná Rudými Khmery). Některé státy používají teroristických skupin ke skryté celoplanetární válce jejich logistickou podporou. V současné době je

identifikováno 130 mezinárodních teroristických skupin. Z toho je 50% etnicky orientovaných, 20% orientovaných levicově a 5% je orientováno pravicově. Z těch všech je přibližně 40% nábožensky orientovaných a tyto projevují také nejvyšší životnost. Podle statistik je dnes průměrným teroristou muž ve věku do 30 let ze středních vrstev, často absolvent vysoké technické školy.

Původci teroristických útoků na počátku 21. století jsou účelová spojení osob a teroristických organizací mezi sebou (radikální náboženská, sektářská a extrémistická hnutí) či s totalitními a ideologicky nesnášenlivými režimy. Teroristé již nepůsobí lokálně a izolovaně, nýbrž globálně a koordinovaně. Používají asymetrickou strategii, tzn., vyhýbají se přímému střetu, útočí na území jimi definovaných protivníků, přičemž si za objekt svého útoku vybírají převážně civilní cíle. Zaměřují se na místa, kde mohou zasáhnout co nejvíce osob nebo způsobit co největší škody nejen materiální, ale i kulturní, historické apod. Českou republiku lze v současnosti z hlediska ohrožení terorismem označit jako tranzitní, nebo týlovou zemi. Předpokládá se například, že zde takto působí súdánská větev al-Kajdy s názvem Third World Relief Agency.

Problémem je, kterou organizaci můžeme označit za teroristickou a kterou nikoli. Tato zdánlivě jednoduchá otázka v sobě skrývá mnoho úskalí. Největší z nich je vlastní chápání pojmu terorismus. Lze logicky odvodit, že to je termín spojený se zmiňovaným slovem teror. Avšak pokud bychom označili všechny činy, které si kladou za cíl vyvolat strach a hrůzu, museli bychom za „teroristické“ označit např. také všechny hororové filmy a mnoho pouťových atrakcí. To samozřejmě nelze, a proto je nutné stanovit hranici, od které je terorismus terorismem. Bohužel je tato hranice dána nikoli striktním univerzálním určením, ale společenským chápáním problému. Toto chápání je založeno na historických zkušenostech, politickém klimatu, ale třeba také na úrovni vzdělanosti a medializace. Velmi často pak byly v historii tvořeny definice terorismu účelově. Např. v již zmiňované době Francouzské revoluce byli termínem terorista označováni nepřátelé absolutistického zřízení, zejména anarchisté.

Řeší se zde otázky, zda „terorismem“ označujeme jen útoky proti životu a zdraví jednotlivců, nebo také ničení veřejného a soukromého majetku, způsobování škod

na životním prostředí, a zda se mohou za cíl teroristických útoků proti jednotlivcům považovat i příslušníci pořádkových sil a armády, nebo jen civilisté. Dalším problémem je, jaké bude chápání terorismu v případě, že se „teroristická“ organizace stane vládnoucí v dané zemi? (Příkladem může být Hnutí Hamas.)

V Encyklopedii terorismu je například uváděná akademická (vědecká) definice terorismu z roku 1988:

„Terorismus je strach vyvolávající metoda opakovaných násilných akcí, užívaná (polo-) utajovanými individui, skupinami nebo státními činiteli, k rozporuplným, kriminálním nebo politickým účelům, přičemž – v kontrastu s cíleným vražděním – přímé cíle tohoto násilí nejsou cíli hlavními. Bezprostřední lidské oběti tohoto násilí jsou v podstatě vybírány náhodně (cíle bezprostředně dosažitelné), nebo selektivně (reprezentativní nebo symbolické cíle) z cílové populace a slouží jako generátory sdělení. Hrozba a na násilí založená komunikace probíhá mezi teroristou (organizací), (ohrožovanými) oběťmi a hlavními cíli (publikem/y), měnic ho/je tak v cíl teroru, cíl požadavku, cíl pozornosti, což záleží na tom, zda jde primárně o zastrasování, nátlak nebo propagandu.“^{2, 5}

Jistě uznáte, že i když je tato definice přesná a výstižná, její praktické využití je velmi problematické.

Definice, které mají sloužit k rozlišení patologického jednání od ostatních lidských činností, musí být jednodušší a srozumitelnější. Takovéto definice jsou nejčastěji vytvářeny na politické úrovni nebo při tvorbě zákonů. Takto vznikla např. definice z roku 1980. V USA byla publikována definice terorismu, která se později stala měřítkem pro posuzování a hodnocení teroristických činů. Zní takto:

„Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“

Tato definice celou oblast zjednodušuje, avšak umožnila praktické posuzování jednotlivých činů. Dnes je to nejvíce užívaná definice na světě a je považována za

obecně platnou.

V České republice můžeme najít zmínky o terorismu v několika zákonech. Ne vždy však jsou nazývány „terorismem“. Uvedené trestné činy jsou obsaženy ve zvláštní části zákona číslo 40/2009 Sb. Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a doplnění. Výčet trestných činů, kterých se může pachatel teroristického útoku dopustit je však nepochybně širší a tento výběr je dán zejména praktickou zkušeností autorů. Jedná se zejména o paragrafy⁶:

- § 174 Braní rukojmí
- § 175 Vydírání
- § 176 Omezování svobody vyznání
- § 281 Nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky
- § 282 Nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu
- § 290 Získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou
- § 291 Ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla
- § 292 Zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny
- § 311 Teroristický útok
- § 312 Teror
- § 314 Sabotáž
- § 361 Účast v organizované zločinecké skupině

V následujícím textu se podíváme, jak jsou jednotlivé paragrafy rozváděny, co řeší a jaké jsou trestní sankce za spáchání těchto trestných činů⁶.

§ 174 Braní rukojmí

(1) Kdo se zmocní rukojmí a hrozí, že ho usmrtí anebo že mu způsobí újmu na zdraví nebo jinou vážnou újmu, s cílem donutit jiného, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- a) je-li při takovém činu rukojmím dítě,
- b) je-li při takovém činu rukojmími více osob,
- c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo
- d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 175 Vydírání

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,
- c) spáchá-li takový čin se zbraní,
- d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,
- e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

-
- f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312), nebo
- c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 176 Omezování svobody vyznání

(1) Kdo násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné újmy

- a) nutí jiného k účasti na náboženském úkonu,
- b) zdržuje jiného bez oprávnění od takové účasti, nebo
- c) jinému v užívání svobody vyznání jinak brání,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na nejméně třech osobách, nebo
- b) se zbraní.

§ 281 Nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky

(1) Kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, proveze, přechovává anebo jinému obstará radioaktivní látku nebo vysoce nebezpečnou látku nebo předměty určené

k její výrobě, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,
- b) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu, nebo
- c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na osm až šestnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu,
- c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo
- d) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(4) Příprava je trestná.

§ 282 Nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu

(1) Kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, proveze, přechovává anebo jinému obstará výchozí jaderný materiál nebo předměty určené k jeho výrobě, bude potrestán odnětím svobody na dva roky až deset let.

(2) Kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, proveze, přechovává anebo jinému obstará zvláštní štěpný materiál nebo předměty určené k jeho výrobě, bude potrestán odnětím svobody na osm až patnáct let.

(3) Příprava je trestná.

§ 290 Získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou

(1) Kdo na palubě vzdušného dopravního prostředku, civilního plavidla nebo na pevné plošině na pevninské mělčině v úmyslu získat nebo vykonávat kontrolu nad tímto vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem nebo pevnou plošinou,

- a) užije proti jinému násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí,
- b) vyhrožuje jinému usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, nebo
- c) zneužije bezbrannosti jiného,

bude potrestán odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na dvanáct až dvacet let nebo výjimečným trestem, popřípadě vedle těchto trestů též propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt, nebo
- b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(3) Příprava je trestná.

§ 291 Ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla

Kdo sdělí nepravdivou informaci, která může ohrozit bezpečnost nebo provoz vzdušného dopravního prostředku za letu nebo civilního plavidla za plavby, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

§ 292 Zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny

(1) Kdo za účelem zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny se takového dopravního prostředku zmocní nebo neoprávněně užije takového dopravního prostředku, který mu byl svěřen, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na osm až patnáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, nebo výjimečným trestem, bude pachatel potrestán, způsobí-li

činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na dvanáct až dvacet let nebo výjimečným trestem, popřípadě vedle těchto trestů též propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt, nebo
- b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(4) Příprava je trestná.

§ 311 Teroristický útok

(1) Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,

- a) provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví,
- b) zmocní se rukojmí nebo provede únos,
- c) zničí nebo poškodí ve větší míře veřejné zařízení, dopravní nebo telekomunikační systém, včetně informačního systému, pevnou plošinu na pevninské mělčině, energetické, vodárenské, zdravotnické nebo jiné důležité zařízení, veřejné prostranství nebo majetek s cílem ohrozit tím lidské životy, bezpečnost uvedeného zařízení, systému nebo prostranství anebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,
- d) naruší nebo přeruší dodávku vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje s cílem ohrozit tím lidské životy nebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,
- e) zmocní se letadla, lodi nebo jiného prostředku osobní či nákladní dopravy nebo nad ním vykonává kontrolu, anebo zničí nebo vážně poškodí navigační zařízení nebo ve větším rozsahu zasahuje do jeho pro-

vozu nebo sdělí důležitou nepravdivou informaci, čímž ohrozí život nebo zdraví lidí, bezpečnost takového dopravního prostředku anebo vydá majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

- f) nedovoleně vyrábí nebo jinak získá, přechovává, dováží, přepravuje, vyváží či jinak dodává nebo užije výbušninu, jadernou, biologickou, chemickou nebo jinou zbraň, anebo provádí nedovolený výzkum a vývoj jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně nebo bojového prostředku nebo výbušniny zakázané zákonem nebo mezinárodní smlouvou, nebo
- g) vydá lidi v obecné nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody na pět až patnáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jednáním uvedeným v odstavci 1 vyhrožuje, nebo kdo takové jednání, teroristu nebo člena teroristické skupiny finančně, materiálně nebo jinak podporuje.

(3) Odnětím svobody na dvanáct až dvacet let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo smrt,
- c) způsobí-li takovým činem, že větší počet lidí zůstal bez přístřeší,
- d) způsobí-li takovým činem přerušení dopravy ve větším rozsahu,
- e) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu,
- f) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého

rozsahu,

- g) ohrozí-li takovým činem závažně mezinárodní postavení České republiky nebo postavení mezinárodní organizace, jejíž je Česká republika členem, nebo
- h) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(4) Příprava je trestná.

§ 312 Teror

(1) Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení České republiky jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na patnáct až dvacet let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, nebo výjimečným trestem.

(2) Příprava je trestná.

§ 314 Sabotáž

(1) Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky anebo poškodit mezinárodní organizaci zneužije svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce nebo se dopustí jiného jednání k tomu, aby

- a) mařil nebo ztěžoval plnění důležitého úkolu mezinárodní organizace, orgánu veřejné moci, ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, hospodářské organizace nebo jiné instituce, nebo
- b) způsobil v činnosti takového orgánu anebo takové organizace nebo instituce poruchu nebo jinou závažnou škodu,
- c) bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na osm až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
- b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(3) Odnětím svobody na deset až dvacet let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,
- b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu,
- c) ohrozí-li takovým činem závažně mezinárodní postavení České republiky nebo postavení mezinárodní organizace, jejíž je Česká republika členem, nebo
- d) zorganizuje-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(4) Příprava je trestná.

§ 361 Účast v organizované zločinecké skupině

(1) Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k organizované zločinecké skupině určené nebo zaměřené k páčání vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, je-li vedoucím činitelem nebo představitelem organizované zločinecké skupiny určené nebo zaměřené k páčání vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

Shrnutí kapitoly:

Cílem strůjců teroristických útoků bývá snaha o přilákání pozornosti především ze strany médií a zprostředkovaně pak široké veřejnosti, k určitému problému.

Tento problém bývá nejčastěji politický nebo spojený s určitou vírou. Není přitom podstatné, zda bude pozornost přilákána díky kladnému nebo naopak odsuzovanému činu. Terorismus obsahuje kriminální zločiny, jež jsou symbolické a představují cestu k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen. Pachatelé se řídí filozofií: „Zabij jednoho a vystrašíš deset tisíc ostatních“.

Podle literárních zdrojů byl termín „teror“ (terreur) poprvé použit už ve 14. století. Termín v té době však měl úplně jiný význam než dnes. Označoval spíše pesimistický přístup než kriminální čin. V době Francouzské revoluce je tento termín používán jako označení způsobu vládnutí. Tehdy se jednalo o způsob vlády nastolený Jakobíny. Z dnešního pohledu, možná paradoxně, se jednalo o pozitivní označení snahy zavést pořádek ve velmi napjaté době a byl tehdy chápán ve spojitosti s prosazováním demokracie a ctnosti. Teprve v druhé polovině devatenáctého století dochází k posunu jeho chápání jako jevu kriminálního. Za začátek moderní historie terorismu lze považovat druhou polovinu 19. století. Také impuls pro rozpoutání první světové války pochází z terorismu - významného atentátu provedeného Gavrilem Principem na arcivévodu Františka Ferdinanda v roce 1914.

Samostatnou kapitolu tvoří terorismus Indický, jehož kořeny sahají do roku 1905 a terorismus Alžírský od roku 1954, kde oba jsou motivovány snahou o nezávislost.

Po 1. světové válce se terorismus vyznačoval akcemi separatistů v rozpadajících se koloniálních velmocích a bojem za nezávislost. To se mění v 60. letech 20. století, kdy dochází k prudkému rozvoji ultralevicového terorismu na blízkém východě. V 70. letech se mění cíle útoků na průmyslové podniky a jejich představitele, o 10 let později se cíle stávají dopravní letadla, vlaky a nádraží a nakonec vystupuje do popředí především pravicový náboženský terorismus, spojovaný často s islámem a arabskými státy.

Nárůst terorismu v posledních 20 letech lze spatřovat ve vyšší technické vyspělosti a efektivnějším využívání médií při působení na veřejnost, propojení teroristů v boji, a využíváním teroristických skupin, některými státy, ke skryté celo-

planetární válce. Teroristé již nepůsobí lokálně a izolovaně, nýbrž globálně a koordinovaně. Používají asymetrickou strategii, tzn., vyhýbají se přímému střetu, útočí na území jimi definovaných protivníků, přičemž si za objekt svého útoku vybírají převážně civilní cíle.

Problémem je, kterou organizaci můžeme označit za teroristickou a kterou nikoli. Definice, které mají sloužit k rozlišení patologického jednání od ostatních lidských činností, musí být jednodušší a srozumitelnější. Takovéto definice jsou nejčastěji vytvářeny na politické úrovni nebo při tvorbě zákonů. Takto vznikla např. definice z roku 1980. V USA byla publikována definice terorismu, která se později stala měřítkem pro posuzování a hodnocení teroristických činů. Zní takto:

„Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“

V České republice můžeme najít zmínky o terorismu v několika zákonech. Ne vždy však jsou nazývány „terorismem“. Uvedené trestné činy jsou obsaženy ve zvláštní části zákona číslo 40/2009 Sb. Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a doplnění.

Otázky:

- ZNÁTE NĚJAKÉ TERORISTICKÉ ÚTOKY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY??
- DOCHÁZÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ K ETNICKÉMU, NEBO NÁBOŽENSKÝM MOTIVOVANÝM TERORISTICKÝM AKTŮM?

3 DĚLENÍ TERORISMU

V této kapitole se dozvíte:

- Jak je terorismus vnitřně členěn;
- Které aspekty jsou využívány ke členění terorismu;
- Co je cílem teroristických útoků;
- Jaké metody nejčastěji teroristé ke svým útokům používají.

Budete schopni:

- Které formy útoků a proč jsou oblíbené teroristy;
- Jak se terorismus vzhledem k používaným metodám útoků a cílů rozvíjel;
- Definovat pojem CBRNE zbraně.

Klíčová slova této kapitoly:

- Útok, členění, formy terorismu, HZS, Policie, CBRN

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

1,5 hodiny (teorie + řešení úloh)

Terorismus díky své variabilitě a díky velmi rychlému vývoji lze poměrně těžko kategorizovat. Tento fenomén využívá slabě chráněná místa a to jak ta fyzická (brány, dveře, ploty), tak především ta systémová. Jednou z možností je využití definice terorismu. i zde však narážíme na problém vzhledem k tomu, že už definice terorismu je velmi problematická. V základním rozdělení panuje mezi odborníky v zásadě shoda. Terorismus se dělí na ten, jehož cílem je stát, ve všech jeho ohledech a terorismus, jež je veden vládnoucí skupinou nejčastěji proti opozici. V tomto případě mluvíme o terorismu nestátním.

Jiné hledisko, které můžeme k rozdělení použít je hledisko, beroucí ohled na akční rádius⁵:

- Terorismus vnitřní,

- Terorismus vnější.

V knize Mezinárodní terorismus je toto schéma rozvinuto⁷. Pod vnitřní terorismus je zde zařazen terorismus:

- Válečný terorismus – opatření prováděná vládou v době války a nesoucí znaky terorismu – např. propaganda strachu s cílem eliminace protivníků.
- Státní terorismus – jedním z příkladů jsou totalitní režimy. Státní moc využívá politiku nátlaku k stabilizaci vlastní moci a odstranění protivníků.
- Vnitřní revoluční terorismus – terorismus zaměřený proti vládnoucí skupině s cílem změnit systém vlády. Tento se dá dále dělit na pravicový (někdy nazýván ultrapravicový) a levicový (někdy ultralevicový), podle ideologií jeho strůjců.

Mezinárodní terorismus je v této knize rozdělován na:

- Mezystátní terorismus – v podstatě jde o formu skryté války, kdy soupeřící státy podporují diverzní akce v zemi protivníka. Někdy se můžeme setkat s označením „podvratný terorismus“. Ten je chápán jako činnost vyskytující se v období mezistátní konfrontace a usilující o rozvrat na území protivníka.
- Koloniální terorismus – terorismus zaměřený na udržení nadvlády nad daným územím.
- Separatistický terorismus – základem je mezinárodní podpora snah o ukončení nadvlády nad daným územím.
- Konzervativní terorismus – jedná se o formu vnější podpory vládnoucímu režimu. Tato podpora může mít jak vojenský, tak politický nebo např. finanční rozměr.
- Mezinárodní revoluční terorismus – opak konzervativního terorismu. Vnější podpora revolučních změn v zemi.

Setkáme se také s tím, že je do mezinárodního terorismu zahrnován terorismus extremistický, politický, náboženský, etnický, civilizační nebo terorismus s historickým podtextem.

Mimo toto rozdělení, které uvádí Bonanate existuje ve světě ještě mnoho dalších variant terorismu. V dalších zdrojích (např. v knize Terorismus v ČR⁸) je navíc definován:

- Etnický a teritoriální terorismus (etnicko-nacionální terorismus), zaměřený na

eliminaci určitého etnika z daného území.

- Náboženský terorismus (fundamentalistický terorismus), zaměřený na násilné šíření a prosazování určitého náboženství. Druhým cílem tohoto terorismu je eliminace ostatních náboženství.
- Ekologický terorismus, někdy označován jako ekoterorismus. Má dvě formy. První využívá činností se znaky terorismu k poškozování životního prostředí a tím např. k vyvolání obecného zájmu či diskuze. Druhá varianta ekoterorismu je variantou směřující k ochraně životního prostředí. V tomto případě to vypadá jako činnost, která nemá s terorismem nic společného. Podstatou je však užívání „teroristických praktik“ k prosazení tohoto, jistě jinak velmi záslužného cíle.
- Kriminální terorismus - typ, který je spojován s organizovaným zločinem. Nejde zde tedy o změnu politické, sociální nebo náboženské situace. Motivací pro tento typ je prostý finanční zisk. Vedlejšími cíli může pak být např. zajištění nerušené činnosti.
- Narkoterorismus - představuje brutální sílu vyřizování účtů a prosazování zájmů drogových mafii. Někdy je zahrnován pod kriminální terorismus.
- Psychologický terorismus, je typem terorismu, jehož cílem je dosáhnout „slávy“ a „uznání“ nebo „uspokojení z vlastní moci“. Pachateli jsou velmi často lidé s psychickými problémy. Projevy takového typu terorismu jsou velmi variabilní a mění se také v průběhu času.
- Jednoúčelový terorismus, někdy také monotematický terorismus (Single-issue terrorism). Jedná se o činnost s cílem dosáhnout izolovaného společenského, osobního nebo politického cíle (příkladem může být boj proti provádění potrátů).

Tento výčet určitě není úplný, a ani v budoucnu nikdy nemůže být úplný. Důvodem je neustálé se měnící politické, hospodářské a sociální prostředí. Terorismus k dosažení svých cílů využívá velké množství strategií. Také tento aspekt bývá užíván k rozdělení terorismu.

V tomto případě rozlišujeme:

- Konvenční terorismus – užívá k dosažení svých cílů sečných a bodných zbraní, střelných zbraní, hořlavých a výbušných látek. Tato skupina je nejčastější formou teroristických útoků.
- Nekonvenční terorismus – je formou poměrně novou. Teroristé používají auta, letadla, vlaky, které nejčastěji, naplněné výbušninou, slouží jako zbraň.
- Superterorismus – někdy je zahrnován do skupiny nekonvenčního terorismu nebo nazýván ultraterorismem. Využívá k dosažení svých cílů zbraní hromadného ničení, tedy chemických, biologických nebo jaderných zbraní.

- Kyberterorismus – stejně jako superterorismus je často zařazován pod nekonvenční terorismus. Využívá počítačových sítí. Zde je třeba rozlišovat hackerství, které není formou teroristického činu. V tomto případě jde pouze o prokázání vlastních schopností bez prvotního cíle způsobit škodu. Jeho nebezpečnost je v tom, že útok dokáže provést jediná osoba, navíc díky počítačové síti, na značnou vzdálenost.
- Elektronický terorismus – je obdobný kyberterorismu a usiluje o ochromení bezpečnosti moderního státu cestou zneužití či vyřazení jeho počítačových systémů, elektroniky a elektrotechniky.
- Mediální terorismus – někdy je spojován s psychoterorismem. k útoku je využíváno médií, k vytvoření psychologického tlaku na veřejnost.
- Etnicko-nacionální terorismus – cílem těchto teroristických skupin je získání vlastního státu nebo autonomie (eventuálně rozšíření autonomie existující). Odvolávají se na historické odlišnosti etnika a bojují proti nadvládě vůdčího národa. V Evropské unii takto působí např. Baskická teroristická organizace ETA.
- Eschatologický terorismus – k této formě se uchylují sekty hlásající názor, že současný svět je „zlý“, a proto musí být zničen. Jeho likvidace je nutná, aby mohl znovu povstat „očištěný svět od všeho zla“. Nejznámější je japonská sekta Óm šinrikjó (Nejvyšší pravda), která pod vedením duchovního Šoko Asahary spáchala několik teroristických útoků včetně vražd žen a dětí. Uspěli v roce 1995 v tokijském metru aplikací nervového plynu Sarin, kde zemřelo 12 osob.
- Vigilantistický terorismus – jde mu o „právo a pořádek“, který není stát údajně schopen zajistit. Sem lze řadit například latinskoamerické „černé brigády“, útočící proti bezdomovcům atd.

V současnosti se projevuje nejvíce teror vedený jednotlivci i skupinami proti obyvatelstvu a státním orgánům jiné země, tzv. terorismus mezinárodní. Hlavní hrozbu představuje fundamentalistický terorismus, kdy teroristické skupiny vedou válku za vyhlášení „božího státu“. Jejich hněv je naměřen proti „zlému“ Západu a domácím světským vládám. Považují se za „boží bojovníky“. Klíčovou roli zde mají náboženští vůdci. Fundamentalisté finančně a logisticky podporují buňky islámských extrémistů po celém světě. Přičemž odvolávání se fundamentalistických (islámských) teroristů na islám je sporné, svědčí o tom prohlášení Britského muslimského fóra, které vydalo po událostech ze dne 7. 7. 2005 v Londýně náboženské prohlášení (fatwu), kde zdůrazňují, že islám zapovídá násilí a zabíjení nevinných a přísně zakazuje sebevražedné atentáty. Dle tohoto fóra je postoj islámu jasně a nedvojsmyslně uveden ve svaté knize (Koránu), kde je uvedeno, že: „Kaž-

dý, kdo zabije člověka, jako by zabil všechny lidi. Každý, kdo zachrání lidský život, jako by zachránil všechny lidi“.

Cílem teroristického útoku a terorismu jako takového je v maximální možné míře poškodit nebo úplně zničit stanovený cíl a tím vyvolat pocit ohrožení a přilákat pozornost. Tomu odpovídají také metody užívané teroristy při jejich útocích. Při akcích, prováděných s maximální brutalitou a bezohledností. Čím větší škody použítá metoda způsobí, tím je teroristy oblíbenější. k možným typům teroristických útoků tak patří:

- bombové útoky
- únosy dopravních prostředků (eventuálně jejich další využití jako prostředku k provedení útoku)
- útoky prováděné zbraněmi hromadného ničení
- únosy a získávání rukojmí (spojené často s jejich exemplárními popravami)
- dezinformační kampaně
- atentáty na významné osobnosti
- různé typy sabotáží.

Teroristické metody se postupem času vyvíjí. Zatímco při „historických“ teroristických akcích v carském Rusku bylo použito dynamitu, už v době první světové války se nejčastěji setkáme s použitím střelných zbraní a jejich užitím k provádění atentátů. Roku 1928 založil Hasan al-Banná v Egyptě „Muslilmské bratrstvo“, které požaduje návrat ke kořenům islámu. Tato organizace se v průběhu své existence pokusila o několik povstání např. v Sýrii nebo v Egyptě. Zajímavé je, že jejich „teroristické metody“, se omezily na házení kamením na významné představitelce opozice. Dnes se s touto organizací můžeme setkat po celém Blízkém Východě, avšak už v různých formách od těch méně radikálních až po nejradikálnější. Od r. 1990 je tato organizace zastoupena v Jordánském parlamentu.

Na stránkách Specialista.cz⁹, se můžeme dočíst informaci, že ve 20. století dostaly nový rozměr např. atentáty. Od těch prvních, kdy cílem bylo nechtěnou osobu fyzicky odstranit k těm, jež využívaly atentát jako prostředek politického tlaku. Jsou dnes útoky (převážně pumové) směřovány na nic netušící dav při různých společenských, kulturních a sportovních akcích. Do této skupiny patří také útoky

na hotely, tržiště, nebo politicky významné objekty (ambasády, vládní sídla atd.). Díky velkému množství „vhodných“ objektů a jejich dobré dostupnosti jsou pu-
mové útoky dnes nejčastější formou teroristického útoku. S útoky na jednotlivé
osoby se tak setkáváme výjimečně. Stejně tak výjimečně se setkáváme s využitím
sofistikovanějších protipěchotních zbraní, jakými jsou např. minomety, raketome-
ty či jiná těžká technika. Důvodem je především těžká dostupnost, komplikovaná
manipulace s touto technikou a z toho plynoucí problémy se zachováním utajení.

V 70. letech minulého století také přichází do módy nová metoda teroristického
útku – únosy velkých dopravních prostředků jakými jsou letadla, lodě a vlaky.
Tyto útoky jsou dnes známé spíše ze zemí třetího světa. V rámci Evropy a Severní
Ameriky jsou tyto útoky využívány spíše k demonstrativním účelům a hrozbám
nebo jednorázovým, krátkodobým útokům s cílem okamžité destrukce letadla, se
všemi cestujícími, za letu. Nikoli k dlouhodobým vyjednáváním.

Za nejmodernější metody využívané teroristy lze považovat metody založené na
využití technologií zbraní hromadného ničení. Jedná se o (C)hemické,
(B)biologické, (R)adiační a (N)eutronové látky - CBRN. Faktorem, který většímu
využívání z pohledu teroristů brání, je především vysoká technologická náročnost
a v případě jaderného materiálu také obtížná dostupnost výchozího materiálu.
Přesto i zde existují možnosti. V případě jaderného materiálu se např. považuje za
nejpravděpodobnější metodu provedení akce využití vyhořelého jaderného paliva,
které bude rozmetáno standardní výbušninou do okolí a tím jej zamoří (tzv. špina-
vá bomba). Nejedná se tedy přímo o využití štěpné jaderné reakce (tzn. jaderného
výbuchu).

Teroristé se zabývají také možností získání znalostí o výrobě chemických
a biologických zbraní, respektive využití jejich ničivých schopností, což je nejvíce
patrné u chemických, biologických a toxinových zbraní. Tyto zbraně jsou
v porovnání se zbraněmi jadernými levnější a jejich výroba není provázena tech-
nologickými potížemi, jako je tomu u jaderných zbraní. Navíc je možné pro-
ces přípravy a výroby chemických, biologických a toxinových zbraní lépe utajit,
než je tomu u zbraní jaderných. Dopravy takových zbraní na cíl nečiní zvláštní
potíže, neboť je možné otravné látky, viry, bakterie, rickettsie, houby, plísně

a toxiny do místa cíle dopravit samotnými teroristy a zde je použit diverzním způsobem, jako je kontaminace potravin, vodních zdrojů, ventilačních šachet a ventilačních systémů a dalších míst s velkým počtem osob. O možnosti zneužití chemických zbraní svědčí např. sarinový útok provedený roku 1994 náboženskou sektou Óm šin rikjó v městečku Macutomo.

V případě teroristů a kriminálních živlů je zřejmé, že se při své činnosti necítí vázání etickými a morálními, ani právními normami, což vede k použití zbraní hromadného ničení, nebo jejich součástí anebo jejich zneužití k zastrašování. Některé zbraně hromadného ničení se tak mohou stát nátlakovým prostředkem při vydírání státních činitelů, státních institucí nebo skupin obyvatelstva.

Obecně lze jako nejčastější použité teroristické prostředky uvést střelbu, použití sečných a bodných zbraní, výbuchy pum, raketové útoky, výbuchy mající za cíl vyvolat zmatek v době voleb, výbuchy, které iniciují další ničivou činnost, únosy, vydírání, zajetí rukojmích, násilí na turistech, dopisní bomby, specifické cíle postmaterialistického a ekologického teroru, jaderné technologie, biologické technologie, chemické technologie, zvukové zbraně (ultrazvukové, infrazvukové frekvence), kybernetický terorismus a další formy násilí.

Shrnutí kapitoly:

Terorismus díky své variabilitě a díky velmi rychlému vývoji lze poměrně těžko kategorizovat. Už definice terorismu je velmi problematická. V základním rozdělení panuje mezi odborníky v zásadě shoda. Terorismus se dělí na terorismus, jehož cílem je stát, ve všech jeho ohledech - státní terorismus a terorismus, jehož pojetí vychází z původního chápání tohoto pojmu, tedy terorismus, jež je veden vládnoucí skupinou nejčastěji proti opozici. V tomto případě mluvíme o terorismu nestátním. Dalším základním dělením je podle vztahu útočník – stát rozklenuván terorismus na vnitřní a vnější. Jakýkoli výčet není úplný, a ani v budoucnu nikdy nemůže být úplný. Důvodem je neustálé se měnící politické, hospodářské a sociální prostředí.

Cílem teroristického útoku a terorismu jako takového je v maximální možné mí-

ře poškodit nebo úplně zničit stanovený cíl a tím vyvolat pocit ohrožení a přilákat pozornost. Tomu odpovídají také metody užívané teroristy při jejich útocích. Při akcích, prováděných s maximální brutalitou a bezohledností. Čím větší škody použitá metoda způsobí, tím je teroristy oblíbenější. K možným typům teroristických útoků tak patří bombové útoky, únosy dopravních prostředků, útoky prováděné zbraněmi hromadného ničení, únosy a získávání rukojmí, dezinformační kampaně, atentáty na významné osobnosti a různé typy sabotáží.

Teroristické metody se postupem času vyvíjí. Zatímco při „historických“ teroristických akcích v carském Rusku bylo použito dynamitu, už v době první světové války se nejčastěji setkáme s použitím střelných zbraní, později jsou prováděny útoky na průmyslové podniky a jejich představitele, únosy velkých dopravních prostředků až po využívání zbraní hromadného ničení.

Otázky:

- ZNÁTE NĚJAKÉ TERORISTICKÉ ÚTOKY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY?
- DOCHÁZÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ K ETNICKÉMU, NEBO NÁBOŽENSKÝM MOTIVOVANÝM TERORISTICKÝM AKTŮM?

4 HLAVNÍ NÁBOŽENSKÉ SMĚRY ZNEUŽÍVANÉ TERORISTY

V této kapitole se dozvíte:

- Základní informace o nejrozšířenějších náboženských a filozofických směrech na zemi;
- Základní informace o hlavních svátcích a událostech patřících k jednotlivým náboženstvím;
- Základní informace o historii a hlavních textech patřících k významným náboženským a filozofickým směrům.

Budete schopni:

- Pochopit základní myšlenky a cíle nejvýznamnějších náboženství;
- Definovat vzájemné vazby a společné rysy světových náboženství.

Klíčová slova této kapitoly:

- Křesťanství, buddhismus, islám, hinduismus, náboženství

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

3 hodiny (teorie + řešení úloh)

Jako možnost a tedy i riziko útoku na občany, kteří se shromažďují ke společným oslavám, můžeme považovat oslavy křesťanských, židovských a muslimských svátků. V tomto období jsou lidé méně pozorní nebo více shovívaví a případný útok je umocněn navíc symbolikou boje proti určité náboženské skupině. Z nedávné minulosti lze například připomenout zvýšená bezpečnostní opatření v Praze z října roku 2006, kde byl slaven Židovský Nový rok, tzv. Roš hašana, s letopočtem 5767. Na dvoudenní v podstatě veselý svátek Roš hašana, podle tradice navazuje týdenní pokání a to až ke Dni smíření, hebrejsky Jom kipur (2. 10. 2006). Židovský kalendář má za počátek mytické stvoření světa v roce 3761 před začátkem křesťanského letopočtu. Podle islámského kalendáře

máme zase teprve rok 1427 (rok jedna započal v roce 622 n. l.). Pokud má být stát připraven vypořádat se s hrozbou terorismu a extremismu v souvislosti s náboženským fundamentalismem, je nutné, aby byly známy hlavní principy nejrozšířenějších náboženství a jejich svátky. Právě v tyto svátky se musí bezpečnostní složky zaměřit na ochranu života a majetků občanů nacházejících se při oslavách těchto svátků. Podívejme se teď na vybrané náboženství a některé z jejich významných svátků.

4.1 JUDAISMUS

S Judaismem jako náboženstvím se můžeme setkat přibližně od 4 tisíciletí před naším letopočtem. Za místo vzniku je pokládáno Uru v Mezopotámii. Hebrejské kmeny nejdříve uctívaly mnoho bohů ztělesňujících přírodní síly. Postupně se během staletí vytvářela a upevňovala víra v jednoho boha. Historie judaismu se dělí na čtyři velká období rozvržená do 4000 let¹⁰:

- Období biblické tradice (20. stol. př. n. l. – 4. stol. př. n. l.)
- Helénské období (4. stol. př. n. l. – 2. stol. n. l.)
- Období rabínské tradice (2. - 18. stol. n. l.)
- Moderní období (1750 – dodnes)

Ve 20. stol. př. n. l. uzavírá bůh Hospodin (Jahve) prostřednictvím Abrahama smlouvu s židovským národem, kterou později reprezentuje seslání zákona Mojžíšovi a která je později několikrát obnovována, například králem Davidem. Smlouva spočívá v seslání spasitele z rodu Davidova, na kterého Židé stále čekají. Rokem 1800 před naším letopočtem začíná rozptýlení židovského národa. Díky hospodářskému a politickému útlaku (egyptské a babylónská zajetí, řecké a římské područí, ghetta, pogromy... Holokaust).

Nejdůležitější knihou pro Judaismus je Tanach neboli Bible. Jedná se o zkratku tří částí, na které se Bible dělí. Jsou to Tóra (Zákon), Neviim (Proroci) a Chtuvim (Spisy). Za nejdůležitější je považována Tóru. Někdy se tak označuje

pět knih Mojžíšových, někdy se slovo Tóra používá pro celou hebrejskou Bibli. Tóra se skládá se z Pentateuchu ("psaný zákon") z prvních pěti knih hebrejské bible (Genesis, Exodus, Leviticus, Numerí a Deuteronomium), které byly údajně zjeveny Mojžíšovi na hoře Sinaj. Tanach je totožný s křesťanským Starým zákonem a skládá se z 39 knih. Na Tanach navazuje myšlenkově i časově Mišna, což je písemné zapsání rabínské ústní tradice, které rozvíjí učení Tanachu. Mišna byla uzavřena kolem roku 200. Poté začali židovští učenci rozvíjet komentáře k Mišně, která stanovuje právní strukturu judaismu. Tak vznikla tzv. Gemara (Dokončení). Dohromady se Mišna a Gemara nazývají Talmud. Existuje tzv. Jeruzalémský Talmud a zhruba třikrát obsažnější talmud babylonský. Podstata těchto prací byla ke konci 16. století vložena do knihy Šulchan aruch, která přístupnější formou objasňuje zásady judaismu. Judaismus zdůrazňuje, že Bůh ukáže svou milost Izraeli, pokud bude zachovávat Boží zákon. Spasení ale není jen na základě dobrých skutků vyplývajících ze zákona, ale též na základě pokání - tedy lítosti nad svými hříchy.

Rozlišujeme následující typy judaismu¹⁰:

- Ortodoxní (rabínský) judaismus lpí na Zákoně, autoritě rabína (duchovní vůdce) tradicích (černé oblečení, zvláštní účesy apod.).
- Progresivní (liberální, reformní) judaismus oslabuje židovský nacionalismus a některé tradiční obřady. Naopak zdůrazňuje lidskost a etiku. Vznikl díky Abrahamu Geigerovi v 18. století v Evropě. Zvláštnostmi této formy judaismu jsou ženy - rabínky, dobrovolnost některých předpisů (např. košer stravy) nebo vedení obřadů v národních jazycích.
- Konzervativní judaismus měl sjednocovat oba předchozí proudy judaismu. Jeho vznik v 19. století v USA je spojený se jménem Zachariáše Frankela. Jde o střední polohu judaismu, která klade důraz především na hebrejský jazyk a kulturu jako pouto mezi Židy v diaspoře.
- Neortodoxní judaismus - zakladatelem byl v 19. století Rafael Hirsch.
- Mystický judaismus je tvořen dvěma významnými směry - kabalou a chasidismem. Kabala, vzniklá ve 13. století ve Španělsku, věří, že

v židovských knihách jsou skryté významy, přikládají velký mystický význam jednotlivým číslům a písmenům. Chasidismus vznikl v Polsku na přelomu 17. a 18. století. Zaměřil se na zpopularizování kabaly. Zdůrazňuje chudobu, trpělivost, pokoru, neotřesitelný optimismus a víra v dobro. Chasidismus, byl krutě pronásledován křesťany.

Judaismus je rozšířen především v Izraeli, dále ve velkých městech USA a západní Evropy. Velké množství Židů žilo také v bývalém Sovětském Svazu, odkud se během 90. let 20. století vystěhovali do Izraele.

K nejdůležitějším svátkům Judaismu patří¹¹:

- Pascha nebo pesach (březen až duben) Připomíná se exodus Židů z Egypta. Je to hlavní svátek židovského kalendáře, který trvá osm dní, přičemž první a poslední den jsou svaté dny. Připomíná se noc, kdy anděl smrti přešel přes domovy Židů a podává se židovské velikonoční jídlo (seder) jako symbol posledního jídla, které Židé jedli v otroctví.
- Roš ha-šanah (září až říjen). Židovský Nový rok. Obvykle se tráví v synagoze. Každé ráno se troubí na šofar (beraní roh) jako volání po obnově duchovní bdělosti a připomínka špatných činů, kterých se věřící dopustil v uplynulém roce.
- Sukot (září až říjen). Sedmidenní poutní svátek, který následuje po Jom kipur. Staví se provizorní přístřešky, tzv. suky, které symbolizují pobyt izraelitů v poušti při cestě z egyptského otroctví, je oslavou sklizně úrody. Liturgie předepisuje při ranní bohoslužbě uchopit tzv. čtyři druhy. Lulav (palmová ratolest), etrog (citrusový plod), hadas (myrta) a aravu (vrba) a pozdravit jimi všechny čtyři světové strany. Každá z těchto rostlin má symbolický význam.
- Chanuka (prosinec). Osmidenní svátek připomínající znovu zasvěcení jeruzalémského chrámu. Ve 2. stol. př. n. l. syrský král Antiochus Epifanes IV. znesvětil jeruzalémský chrám obětováním prasete, což vedlo k vypuknutí Makabejského povstání. Po vítězství Makabejských byl chrám očištěn a na místě zapáleno věčné světlo, jež hořelo 8 dnů, ač mělo stačit jen na den jeden. Tento zázrak dal svátku jméno Svátek světél. V rodinách se zapalují osmiramenné svícny, jedí se jídla, která obsahují olej placky, koblihy.

4.2 KŘESŤANSTVÍ

Křesťanství vzniklo v Palestině v prvním století našeho letopočtu jako reakce na působení a smrt Jana Křtitele a především Ježíše Nazaretského. Křesťanství ofi-

ciálně navazuje na judaismus. Slovo křesťanství vzniklo z řeckého pojmu „christos“, což znamená pomazaný nebo posvěcený.

Základním dokumentem této víry je Bible Svátá (slovo z řečtiny – „biblos“ = kniha). Bible byla psána během asi jednoho tisíce let v různých stylech a jazycích (vycházejících z hebrejštiny a řečtiny). Současné podoby nabyla v roce 397 našeho letopočtu. Obsahuje dvě hlavní části: Starý zákon - podobný židovské bibli, ale křesťany jinak interpretovaný a Nový zákon, který se zaměřuje na život a skutky Ježíše Krista a který byl napsán pravděpodobně v letech 48-95 n. l. Někteří křesťané věří, že bible obsahuje doslovné slovo boží, zatímco jiní hájí názor, že bibli napsali proroci inspirovaní bohem, takže jejich dílo připouští interpretaci. Základem je víra ve spasení těch, kdo budou dodržovat zákony a pravidla.

Křesťané byli v prvopočátku pronásledováni a to až do roku 313 n. l., kdy císař Konstantin vydal toleranční edikt, který zrovnoprávňoval křesťanství s ostatními římskými náboženstvími. Od dob vlády císaře Theodosia (379 – 395 n. l.) se křesťanství stalo jediným povoleným náboženstvím.

Od poloviny 5. století dochází k oddělení tzv. Starých východních církví (arménské, etiopské, koptské, syrské a malabarské). K dalšímu rozpadu dochází v 11. století. Jednalo se o rozpad církve na římskokatolickou a řeckokatolickou (pravoslavnou, ortodoxní). Tyto dvě větve se pak dále ubíraly svou cestou a vznikaly postupně odlišnosti. Pravoslavná církev se později rozdělila na další větve, kterých je velké množství – obecně se udává 15 velkých a další menší. Jedna z forem pravoslavné církve – československá je i v naší zemi.

Římskokatolická církev prošla od 13. do 16. století reformou a dnes existuje velké množství reformovaných (protestantských) církví.

- Evangelická církev
- Helvetské církve
- Anglikánská církev
- Skotské církve
- Baptistické církve

- Adventisté sedmého dne (vznikli oddělením od baptistů)
- Svědkové Jehovovi (oddělili se od Adventistů sedmého dne)
- Metodistické církve (vznikly z církve anglikánské, zakladatelé Armády Spásy)
- Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů (mormoni)

Rozšíření křesťanů:

- katolíci (Jižní a střední Amerika, jižní, střední a západní Evropa, Filipíny, částečně Indie) protestanti (USA, severní Evropa, Švýcarsko, Austrálie, Nový Zéland, částečně Jihoafrická republika a Jižní Amerika)
- ortodoxní (východní Evropa, Rusko, jižní Sibiř)
- koptská církev (Etiopie)
- evangelická církev (např. Německo, Velká Británie)

Jedním z nejdůležitějších trendů v současném křesťanství je spolupráce mezi jednotlivými církvemi (ekumenismus).

Obrázek 2: Symbol Alfa-omega

Symbolem křesťanství je kříž. Kříž s Ježíšem Kristem je symbol katolických a pravoslavných větví křesťanství, kříž prostý symbolizuje protestantskou, tedy evangelickou víru. Mezi další křesťanské symboly patří např. ryba, tedy „ICH-TYS“, (z řečtiny – „Jesus - Christos - Theos - Hyos – Sótér“ = „Ježíš Kristus Boží syn spasitel“), nebo symbol alfa-omega. Alfa a Omega jsou první a poslední písmeno řecké abecedy; znamenají začátek a konec. Tímto výrokem Kristus definuje sebe samého.

Obrázek 3: Symbol ICHTYS

Křesťanské svátky oslavují život Ježíše Krista.

- Advent - Období přípravy na Vánoce a na začátek církevního roku.
- Vánoce - Oslava Ježíšova narození (25. prosince)
- Velikonoce – vypočítávány na základě úplňku - celá soustava svátků – půst, Květná neděle, Velký pátek, Boží hod velikonoční - Hlavní křesťanský svátek oslavující vzkříšení Ježíše, Nanebevstoupení Páně, Svatodušní svátky/Svatodušní neděle a Svátek nejsvětější Trojice.

4.3 HINDUISMUS

Pojmem hinduismus je označována nikoli jedna víra, tak jako je to v případě např. křesťanství, ale velké množství náboženských, filozofických a kulturních směrů. Hindu je perské slovo a znamená "Ind". Jeho původním smyslem bylo odlišit na území, která v Indii opanoval islám, místní „nevěřící“ od muslimů. Vychází z védských základů, což jsou nejstarší duchovní a náboženské spisy pocházející z doby přibližně před 5000 lety. Předpokládá se, že to byla víra indoevropských přistěhovalců nebo dobyvatelů, kteří přišli do Indie přes íránskou plošinu. Postupem času však přijala mnoho prvků jak díky kontaktům s původním obyvatelstvem, tak s islámem a křesťanstvím. Nejstarší náboženské spisy Indie, které obsahují Rgavéd, Sámavéd, Jadžurvéd a Atharvavéd, vznikly ve své dnešní podobě mezi roky 1500 a 1000 př. n. l. V historii můžeme rozlišit sedm vývojových fází hinduismu¹²:

- védské období od 2. tisíciletí do 7. stol. př. n. l.,

- bráhmanismus od 7. stol. do 2. stol. př. n. l.,
- klasický hinduismus od 2. stol. př. n. l. do 4. stol. n. l.,
- puránské období od 4. do 8. stol.,
- příchod monoteistického hinduismu od 8. do 11. stol.,
- dobu bhakti od 11. do 19. stol.,
- moderní období 19. a 20. stol.

Mezi nejvýznamnější dnešní směry hinduismu patří višnuismus a šivaismus¹³. Hinduismus vyznává téměř jedna miliarda lidí, hlavně v Indii a v Nepálu, ale i v Bangladéši, Pákistánu a na Srí Lance.

Základem hinduismu je uctívání různých hierarchicky seřazených bohů, kteří představují přírodní síly. Cílem hinduisty je pak konečné duchovní vysvobození z koloběhu života a smrti (mókša). V této víře neexistuje, na rozdíl od např. křesťanství nebo islámu pevný text. Za jakýsi „základní text“ lze považovat snad jen védy, o kterých již byla řeč. Ty jsou však velmi volně interpretovány. Asi nejznámější a zároveň nejposvátnějším textem pro Hinduisty je Bhagavaghíta. Jedná se o epos, který obsahuje dialog mezi Kršnou a bojovníkem Ardžunou. V tomto spisu je poprvé v hinduismu pojem osobního boha, kdy tímto bohem Bhagavagíty je Višnu či jeho inkarnace Kršna. Cílem átmanu – tedy lidského jedince je, aby se jeho duše navrátila ke svému původnímu zdroji – k brahmě. Pokud se toto nestane, je átman odsouzen k tomu, aby po smrti pokračoval v jiných tělech v koloběhu stále nových reinkarnací. Hinduismus je založen na přesvědčení o základní nerovnosti lidí. Podle nich stvořil Stvořitel Brahma hned čtyři lidské bytosti, představitele čtyř společenských stavů – varn – neboli kast, s navzájem zcela odlišnými úkoly a postavením.

4.4 BUDDHISMUS

Buddhismus, někdy špatně psaný „budhismus“ není vírou v pravé slova smyslu. Spíše bychom na něj měli pohlížet jako na filozofický směr – způsob života s cílem rozvíjet ducha, mysl i tělo.

Buddhismus vychází ze Čtyř základních myšlenek¹⁴:

- Lidská existence je, ve své podstatě, strastiplná.
- Příčina strádání tkví v touze.
- Oproštění od žádostivosti vede k odstranění strasti.
- Existuje cesta k vysvobození - k blaženosti – nirvána.

Buddhismus vznikl přibližně mezi lety 563 - 483 před n. l. Za jeho zakladatele se pokládá indický princ Siddhártha Gautama, který podle pověsti ze soucitu k lidskému utrpení opustil rodinu a rozhodl se osvobodit sebe, i ostatní od strasti. Svého osvobození nakonec dosáhl hlubokou meditací – byl osvícen (někdy psáno „probuzen“) tzn. „buddha“. Od té chvíle je nazýván Buddha Šákjamuni. Na základě jeho života, vznikly dvě základní knihy buddhismu Sútrapitaka (koš nauky) a Vinajapitaka (koš disciplíny).

Později přibyla ještě kniha Abhidharmapitaka s komentáři objasňujícími filozofický obsah Buddhovy nauky. Během let se buddhistické učení rozdělilo do dvou proudů - Mahájána a hínajána. Hínajána bývá jindy nazývána „theraváda“. Ta je rozšířena na Cejlonu, v Barmě, v Thajsku a Kambodži, zatímco v Číně, Koreji a Japonsku se buddhismus vyvinul ve směr „mahájána.“ Buddhismus je dnes nejvýznamnějším náboženstvím celé Indie.

Za nejvyššího a nejznámějšího představitele buddhismu je dnes označován Dalajláma. Ten je také osobností, která nejvíce přispívá k šíření buddhismu ve světě.

„Ve své vlastní tradici zen buddhismus tvrdí, že Buddha předal zkušenost probuzení svému nejlepšímu žákovi Mahákášjapovi tak, že ukázal na květinu a mlčel.“

4.5 ISLÁM

Islám je nejmladší náboženství s vírou v jediného boha (monoteistické). Jeho základ je datován někde do období mezi lety 570 – 632 n. l., z města Mekky a Mediny. Tento základ je dán zjevením Muhameda. Slovo "islám" znamená "odevzdání se Bohu". Slovo označující Boha je zde Alláh, je to složenina arabského větného členu „al“ – „ten (jediný)“ a „lah“ – Bůh, který je považován za stvořitele světa.

Obrázek 4: Slovo Alláh napsáno Kaligrafickou arabštinou¹⁵

Lidé, kteří se bohu odevzdají, jsou nazýváni v arabštině muslimy, nikoli mohamedáni, jak by se nabízelo. Důvodem je to, že Mohammed byl božím poslem (jakási analogie ke Kristovi), avšak Mohammed je v islámu „pouze“ obyčejným člověkem, který byl vybrán k šíření víry. Na rozdíl od křesťanství nemá Islám žádné vysvěcené kněze, duchovní pastýři jsou laici uznávaní pro své morální a intelektuální kvality.

Základními texty islámu jsou Korán a Sunna. V Koránu jsou obecná pravidla, Sunna (praxe Proroka Mohammeda Mír s ním) jsou vysvětlující a upřesňující texty o tom, jak má být zákon naplňován. Korán, doslovný překlad názvu "al-kur'án" označujícího islámský svatý text, je "to, co má být recitováno". Dohromady tvoří Korán a Sunna jednotný text, jehož dodržování je povinné pro všechny Muslimy.

Islám založený na těchto textech je nenásilné náboženství, prikazující každému věřícímu osobní rozvoj, pokoru a upevňování víry. V koránu najdeme pět základních pilířů islámské víry (resp. 6 s dodatkovým pilířem):

- šaháda – vyznání víry,

- motlitba – salát,
- almužna – zakát,
- půst – sawm,
- pouť do Mekky – hadždž
- dodatková zásada svatý boj - džihád.

Džihád zahrnuje veškeré činnosti směřující k upevnění víry. Islámští právní znalci (ulamá) rozlišují čtyři základní roviny vedení džihádu:

- džihád srdcem – neustálé prohlubování osobní zbožnosti, přemáhání hříchu a pokušení,
- džihád jazykem – podpora a šíření Pravdy misijní činností,
- džihád rukou – obecně záslužná a charitativní činnost,
- džihád mečem – prosazování islámu různými podobami násilí, vedení války za šíření víry, boj proti strůjčům rozkladu zevnitř a vůči vnějším nepřátelům.

Ideálem je dosažení Boží vlády nad celým světem. Muhamed nezanechal bližší vysvětlení, každý islámský terorista o sobě tvrdí, že je bojovníkem Božím a každá teroristická akce provedená muslimy je považována za svatou válku. Proti nevěřícím bojují mudzahedinové, bojovníci na cestě Boží, kterým je za to slibován pobyt v ráji.

Uvádí se, že dnes má Islám až miliardu věřících. I když je Islám nejmladší monoteistické náboženství, neminulo jej rozštěpení do dílčích myšlenkových směrů. Oficiálně se udává 72 různých sekt hlásících se k Islámu. Devadesát procent muslimů jsou sunité (ortodoxní) a nejznámější menšinou jsou šiité (přivrženci). Rozdíl je v tom, že sunité se řídí výroky Proroka Mohameda zaznamenanými jako hadíthy (tradice) a šiité jsou přesvědčeni o božské neomylnosti každého, kdo je jejich současným vůdcem (imánem). Oporou šiitů je Irán (100%) a Irák (55%). Mezi šiity existuje „tvrdé jádro“ – fundamentalisté. Fundamentalismus (z latinského „fundamentum“ - základ) je konzervativní a urputné lpění na původních ideologických základech.¹⁶ Fundamentalisté hlásají absolutní oddanost koránu. Touha vrátit se k základům neznamená terorismus, protože

v žádném náboženství včetně islámu základní účelní neprosazuje masové vraždy. Fundamentalismu však využil poslední ajatolláh Chomejní. Ten mimo jiné uvedl, že se veškerý islám, popřípadě celý svět musí podrobit vůli Alláhově a dosažení tohoto cíle má být za předpokladu, že všechny vlády včetně muslimských jsou nelegitimní, neboť nejsou založeny na bezpodmínečné podřízenosti Alláhovi, respektive Chmejnimu. Je nepředstavitelná jakákoliv koexistence muslimské a světské vlády. Je povinností trestat smrtí všechny provinilce islámu po celém světě, zvláště islámské kacíře. Počátky islámského fundamentalistického hnutí lze zaznamenat v Egyptě ve 20. letech minulého století. Vzniklo zde Muslimské bratrstvo s cílem založit muslimský stát. Na síle získává fundamentalismus po vítězství islámské revoluce v Iránu v roce 1979, kde se k moci dostal duchovní ajatolláh Chomejní, který se tvrdě staví proti velkému Satanovi, USA. Cílem islámských skupin zůstává likvidace Izraele a působení škod jeho zastánci USA. Díky členství v NATO, společně s USA, se tak i Česká republika může stát terčem jejich útoku.

Dnes jsou nejznámější tyto islámské teroristické organizace: Al-fatáh – Vítězství, Abú nidala – Arabská revoluční brigáda, Organizace 15. května, Jednotka 17, Palestinská osvobozená fronta, Demokratická fronta za osvobození Palestiny, Lidová fronta za osvobození Palestiny, Fronta lidového zápasu, Hamas – hnutí islámského odporu, Hizballáh – Boží strana, palestinský islámský džihád. Existují však i jiné teroristicko-islámské skupiny s rozdílným cílem. Jde například o GIA – Islámskou ozbrojenou skupinu, usilující v Alžíru od roku 1992 o svržení civilní vlády a nastolení islámského vedení. Svržení Egyptské vlády a nastolení islámu má za cíl skupina Džamá'aislamija. Pod názvem Al-džihád existuje skupina likvidující vládní úředníky Egypta. V oblasti jižních Filipín operuje skupina Abú sajafa s cílem nastolit islámskou vládu na Filipínách (stát Mindanao).

Obranou fundamentalistů je myšlena ochrana před Izraelem a těm, kteří jej uznali, tedy i státy EU a proti přítomnosti jakýchkoliv „nevěřících“ na Středním východě. Tyto teroristy rozděluje na zhruba na čtyři skupiny:

- teroristy, kteří požadují, aby nemuslimové odešli z některých zemí (dnes je to např. Afghánistán nebo Irák),

- teroristy, kteří požadující, aby nemuslimové odešli ze všech muslimských zemí (zvláště celý Střední východ),
- teroristy, kteří chtějí ustavit celosvětový kalifát, tedy muslimskou víru na celém světě a odstranění nevěřících,
- teroristy, kteří chtějí zabít všechny nemuslimy – nevěřící, kdekoliv a kdykoliv.

Zajímavé je, že Islám je dnes natolik rozsáhlý, že komplexně jej pochopit mohou jen lidé, kteří jej dlouhodobě a podrobně studují.

K nejvýznamnějším událostem této víry patří:

- **Ramadán** - devátý měsíc islámského lunárního kalendáře. Jeho začátek závisí na okamžiku zpozorování nového měsíce. Ramadán byl měsícem, ve kterém byly proroku Muhamedovi zjeveny první verše svatého koránu. Muslimové se za bílého dne postí po dobu všech 29 nebo 30 dní tohoto měsíce. Pro muslimy je to doba, kdy se snaží více si uvědomit sílu Alláha a kdy praktikují sebekontrolu. Svátek íd al-fitr označuje konec Ramadánu.
- **Hadždž**. - každoroční pouť do Mekky, která se vykonává mezi sedmým a třináctým dnem měsíce dhú'el-hidždža, dvanáctého měsíce islámského lunárního kalendáře. Jak přikázal Alláh, pouť je povinná pro každého dospělého muslima, který ji musí vykonat alespoň jednou ve svém životě. Pouť vede z Mekky do Arafátu, do Muzdalify, do Mínya zpět do Mekky. Víra, v dnešním pojetí, připouští možnost „náhradní“ pouti, formou návštěvy jiných arabských měst. Např. sedm návštěv města Kairovan v Tunisu nahradí cestu do Mekky. Hadždž je cesta individuální sebeobnovy, inspirovaná oddaností všemocnému Alláhovi a uvědoměním si jeho všemocnosti. Svátek íd al-adhá vyznačuje konec pouti hadždž.

Shrnutí kapitoly:

Jako možnost a tedy i riziko útoku na občany, kteří se shromažďují ke společným oslavám, můžeme považovat oslavy křesťanských, židovských a muslimských svátků. V tomto období jsou lidé méně pozorní nebo více shoví-

vaví a případný útok je umocněn navíc symbolikou boje proti určité náboženské skupině. Pokud má být stát připraven vypořádat se s hrozbou terorismu a extremismu v souvislosti s náboženským fundamentalismem, je nutné, aby byly známy hlavní principy nejrozšířenějších náboženství a jejich svátky. Právě v tyto svátky se musí bezpečnostní složky zaměřit na ochranu života a majetku občanů nacházejících se při oslavách těchto svátků. Mezi náboženství, které jsou v této publikaci zpracovány, patří:

- Judaismus,
- Křesťanství,
- Buddhismus,
- Hinduismus,
- Islám.

S Judaismem jako náboženstvím se můžeme setkat přibližně od 4. tisíciletí před naším letopočtem. Za místo vzniku je pokládáno Uru v Mezopotámii. Hebrejské kmeny nejdříve uctívaly mnoho bohů ztělesňujících přírodní síly. Postupně se během staletí vytvářela a upevňovala víra v jednoho boha. Nejdůležitější knihou pro Judaismus je Tanach neboli Bible. Jedná se o zkratku tří částí, na které se Bible dělí. Jsou to Tóra (Zákon), Neviim (Proroci) a Chtuvim (Spisy). Za nejdůležitější je považována Tóra. Někdy se tak označuje pět knih Mojžíšových, někdy se slovo Tóra používá pro celou hebrejskou Bibli. Rozlišujeme Ortodoxní (rabínský) judaismus, progresivní (liberální, reformní) judaismus, konzervativní judaismus, neortodoxní judaismus a mystický judaismus. Judaismus je rozšířen především v Izraeli, dále ve velkých městech USA a západní Evropy. Velké množství Židů žilo také v bývalém Sovětském Svazu, odkud se během 90. let 20. století vystěhovali do Izraele.

Křesťanství vzniklo v Palestině v prvním století našeho letopočtu jako reakce na působení a smrt Jana Křtitele a především Ježíše Nazaretského. Křesťanství oficiálně navazuje na judaismus. Slovo křesťanství vzniklo z řeckého pojmu „christos“, což znamená pomazaný nebo posvěcený. Základním dokumentem této víry je Bible Svatá (slovo z řečtiny – „biblos“ = kniha). Bible byla psána během asi jednoho tisíce let v různých stylech a jazycích (vycházejících z hebrejštiny

a řečtiny). Současné podoby nabyla v roce 397 našeho letopočtu. Římskokatolická církev prošla od 13. do 16. století reformou a dnes existuje velké množství reformovaných (protestantských) církví. Mezi nimi najdeme - Evangelickou církev, Helvetské církve, Anglikánskou církev, Skotské církve, Baptistické církve, Adventisty sedmého dne, Svědky Jehovovi, Metodistické církve a Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů (mormoni). Jedním z nejdůležitějších trendů v současném křesťanství je spolupráce mezi jednotlivými církvemi (ekumenismus).

Pojmem hinduismus je označována nikoli jedna víra, tak jako je to v případě např. křesťanství, ale velké množství náboženských, filozofických a kulturních směrů. Vychází z védských základů, což jsou nejstarší duchovní a náboženské spisy pocházející z doby přibližně před 5000 lety. Předpokládá se, že to byla víra indoevropských přistěhovalců nebo dobyvatelů, kteří přišli do Indie přes íránskou plošinu. Postupem času však přijala mnoho prvků jak díky kontaktům s původním obyvatelstvem, tak s islámem a křesťanstvím. Základem hinduismu je uctívání různých hierarchicky seřazených bohů, kteří představují přírodní síly. Nejstarší náboženské spisy Indie, které obsahují Rgavéd, Sámavéd, Jadžurvéd a Atharvavéd, vznikly ve své dnešní podobě mezi roky 1500 a 1000 př. n. l. Mezi nejvýznamnější dnešní směry hinduismu patří višnuismus a šivaismus¹³. Hinduismus vyznává téměř jedna miliarda lidí, hlavně v Indii a v Nepálu, ale i v Bangladéši, Pákistánu a na Srí Lance.

Buddhismus není vírou v pravé slova smyslu. Spíše bychom na něj měli pohlížet jako na filozofický směr – způsob života s cílem rozvíjet ducha, mysl i tělo. Vychází ze Čtyř základních myšlenek týkajících se lidské existence, příčiny strádání, cesty k odstranění strasti a cesty k vysvobození a k blaženosti – nirváně. Buddhismus vznikl přibližně mezi lety 563 - 483 před n. l. Za jeho zakladatele se pokládá indický princ Siddhártha Gautama. Svého osvobození nakonec dosáhl hlubokou meditací. Na základě jeho života, vznikly dvě základní knihy buddhismu Sútrapitaka (koš nauky) a Vinajapitaka (koš disciplíny).

Islám je nejmladší náboženství s vírou v jediného boha (monoteistické). Jeho základ je datován někde do období mezi lety 570 – 632 n. l., z města Mekky

a Mediny. Tento základ je dán zjevením Muhameda. Slovo "islám" znamená "odevzdání se Bohu". Základními texty islámu jsou Korán a Sunna. V Koránu jsou obecná pravidla, Sunna (praxe Proroka Mohammeda) jsou vysvětlující a upřesňující texty o tom, jak má být zákon naplňován. Korán, doslovný překlad názvu "al-kur'án" označujícího islámský svatý text, je "to, co má být recitováno". Dohromady tvoří Korán a Sunna jednolitý text, jehož dodržování je povinné pro všechny Muslimy. Islám založený na těchto textech je nenásilné náboženství, příkazující každému věřícímu osobní rozvoj, pokoru a upevňování víry. Uvádí se, že dnes má Islám až miliardu věřících. I když je Islám nejmladší monoteistické náboženství, neminulo jej rozštěpení do dílčích myšlenkových směrů. Oficiálně se udává 72 různých sekt hlásících se k Islámu. Devadesát procent muslimů jsou sunité (ortodoxní) a nejznámější menšinou jsou šíité (přivrženci). Rozdíl je v tom, že sunité se řídí výroky Proroka Mohameda zaznamenanými jako hadíthy (tradice) a šíité jsou přesvědčeni o božské neomylnosti každého, kdo je jejich současným vůdcem (imánem). Oporou šíitů je Irán (100%) a Irák (55%). Mezi šíity existuje „tvrdé jádro“ – fundamentalisté. Fundamentalismus (z latinského fundamentum - základ) je konzervativní a urputné lpění na původních ideologických základech.¹⁶ Fundamentalisté hlásají absolutní oddanost koránu. Touha vrátit se k základům neznamená terorismus, protože v žádném náboženství včetně islámu základní účelní neprosazuje masové vraždy. Islám je dnes natolik rozsáhlý, že komplexně jej pochopit mohou jen lidé, kteří jej dlouhodobě a podrobně studují.

Otázky:

- CO JE DŽIHÁD A V ČEM SPOČÍVÁ?
- JAK SE JMENUJÍ ZÁKLADNÍ DOKUMENTY BUDDHISMU?
- CO JE CÍLEM VÍRY KAŽDÉHO HINDUISTY?
- JAKÝ JE VZTAH MEZI KŘESŤANSTVÍM A JUDAISMEM?

Průvodce studiem	
<p>Koncem 19. století (1881) se od Adventistů sedmého dne oddělila církev Svědkové Jehovovi. Původní název tohoto sdružení, které založil Charles Taze Russel, zněl „Traktátní společnost Siónské strážní věže“. Teprve v roce 1931 se organizace přejmenovala na Svědky Jehovovy. Jejich učení spočívá ve svérázném výkladu Bible a v ohlašování blížícího se konce světa (přežijí je Svědkové Jehovovi, 144 000 nejméně zůstane s Kristem v nebi, ostatní v pozemském ráji). Církev je vedena tvrdou rukou spíše jako firma. Díky intenzivnímu misionářskému působení dnes expandují především ve východní Evropě a jiných chudších zemích s křesťanskou kulturou. Hlavní publikací je Studie o Písmu, hlavním symbolem hradní strážná věž. Jehovisté striktně dodržují některá pravidla pro ostatní lidi téměř nepochopitelná: neslaví Vánoce ani narozeniny, odmítají nastoupit vojenskou základní službu, nepřijímají transfuzi krve ani v případě ohrožení života.</p>	

5 NEJZNÁMĚJŠÍ ÚTOKY TERORISTŮ

V této kapitole se dozvíte:

- Termíny a základní informace o nejvýznamnějších a nejrozsáhlejších teroristických útocích.

Budete schopni:

- Pochopit dopady a rozsah terorismu ve světě;
- Posoudit nejčastější místa a projevy terorismu.

Klíčová slova této kapitoly:

- Útok

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

0,5 hodiny (teorie + řešení úloh)

Problematika útoků teroristů v minulosti je velice rozsáhlá. Už s ohledem na dlouhou historii od vzniku terorismu. Dalším problémem je stanovení míry, kdy má být teroristický útok do seznamu zařazen. Např. teroristická skupina ETA provedla desítky útoků. Vybíráme tedy pouze takové útoky, které měly mezinárodní dopad nebo byly zvláště významné pro další vývoj v dané zemi. Velká část „moderních“ teroristických útoků je svázána s islámem, stojí za zvýraznění, že to nejsou zdaleka všechny.

Nezanedbatelný je počet sebevražedných teroristických útoků podporovaný skrytě nebo i otevřeně vládou některých arabských států. Sebevražední atentátníci, kteří jsou v arabských zemích považováni za mučedníky, např. v Izraeli zabili za dva a půl roku 284 civilistů. Dříve se etablovali sebevrazi jen mezi muži bez rodiny a vzdělání. Dnes chodí své tělo do Izraele odpálit i otcové rodin. Tím zabezpečí své potomky a jsou oslavováni v tisku i ve školách. Sadám Husajn natolik podporoval palestinský terorismus, že umožnil zdarma členovi pozůstalé rodiny sebevraha univerzitní vzdělání v Iráku a rodina atentátníka dostala dvacet

tisíc dolarů. Nejznámějším teroristou je dnes nepochybně Usama bin Ládín. Asi padesátiletý muž původem ze Saudské Arábie, který je jedním z 20 synů stavebního magnáta Muhameda bin Ládína.

Zde, ve stručném přehledu, uvádíme nejvýznamnější teroristické útoky od počátku 20. století po současnost:

Významná data a události světového terorismu^{9,17}

28.6.1914	Atentát na Františka Ferdinanda d'Este.	
21.11.1920	IRA zabíjí 16 důstojníků britské bezpečnostní služby - 6121921 - udělena nezávislost Jižnímu Irsku.	
9.10.1934	Ustašovci vraždí v Marseille jugoslávského krále Alexandra a francouzského ministra zahraničí Barthoua.	
22.7.1946	Palestinská skupina Irgun provádí útok na hotel King David v Jeruzalémě.	
31.1.1948	Zavražděn Mahátma Gandhí.	
2.8.1961	První vražda ETA.	
6.9.1970	Palestinští teroristé unášejí linkové letadlo.	
5.9.1972	Palestinské komando unáší na mnichovské olympiádě 11 izraelských atletů.	
17.12.1973	Palestinské komando vraždilo na římském letišti Fiumicino (32 mrtvých).	
20.12.1973	ETA zabíjí premiéra Carrera Blanca.	
18.4.1974	Rudé brigády unášejí soudce Sossiho.	
21.12.1975	Karlos a jeho skupina přepadla zasedání OPEC ve Vídni.	
4.7.1976	Entebbe (únos izraelského letadla do Ugandy).	
23.5.1977	Molucké útoky na vlak a školu.	
5.9.1977	Únos prezidenta Svazu německých průmyslníků Schleyra.	

- 13.10.1977 Mogadišo (únos letadla B737 Lufthansy).
- 16.3.1978 Rudé brigády unesli premiéra Alda Mora - 951978 nalezeno mrtvé tělo premiéra.
- 4.11.1979 Útok na velvyslanectví v Teheránu (52 rukojmích, propuštěno 20.11.1981).
- 30.4.1980 Útok na íránské velvyslanectví v Londýně (Princess Gate).
- 6.10.1981 Zavražděn prezident Sadat.
- 13.5.1981 Atentát na papeže provedený Alí Agcou.
- 17.12.1981 Rudé Brigády unesli amerického generála James L Doziera, působícího na velitelství NATO-JIH v italské Veroně.
- 7.10.1985 Únos výletní lodi Achille Lauro (1 mrtví).
- 21.12.1988 Výbuch letadla nad skotským Lockerbie - letadlo společnosti PANAM let 103 (260 mrtvých).
- 19.12.1989 Letadlo společnosti UTA vybuchne za letu (170 mrtvých).
- 26.2.1993 První útok na WTC (5 mrtvých a 1000 raněných).
- 24.4.1993 IRA útočí v Londýně.
- 6.4.1994 Hamás způsobuje masakr v davu v městě Afula v severním Izraeli (8 mrtvých, 51 zraněných).
- 27.6.1994 První sarinový útok sekty Óm šin rikjó v japonském Macumoto (7 mrtvých a 270 zraněných).
- 20.3.1995 Sarinový útok sekty Óm šin rikjó v tokijském metru (12 mrtvých a 5500 zraněných).
- 17.12.1996 Povstalci MRTA obsadili japonské velvyslanectví v Limě – 22.4.1997 - podniknuta úspěšná osvobozovací operace jednotkami SAS a Delta Force.
- 7.9.1998 Útok na americká velvyslanectví v Keni (10 mrtvých a 77 zraněných) a Tanzánii (254 mrtvých a 5000 zraněných).
- 11.9.2001 Druhý útok na WTC v New Yorku (3600 mrtvých, stovky zra-

něných), provedený Al-Kajdou.

- 12.10.2002 Útok na letovisko na indonéském Bali (182 mrtvých, 250 zraněných), převážně západních turistů. Útoky si připsala regionální islamistická organizace Džamíja Islamíja, údajně napojená na Al-Kajdu.
- 26.10.2002 Útok čečenských separatistů na moskevské divadlo Dubrovka.
- 16.5.2003 Sebevražedný atentát v marocké Casablance si vyžádal smrt 45 lidí. Dalších sedmdesát bylo zraněno. Za útoky zřejmě stála Al-Kajda.
- 19.8.2003 Sebevrah v autě plném výbušnin zaútočil na sídlo OSN v Bagdádu. Mezi 22 mrtvými byl i zástupce generálního tajemníka OSN Sérgio de Mello. 100 zraněných rozvezli záchranáři do nemocnic. K útoku se přihlásily tři organizace.
- 29.8.2003 Pumový útok před mešitou v posvátném šíitském městě Nadžaf zabil 124 lidí, dalších 200 zranil. V policejní síti uvízlo 19 lidí, kteří se přiznali k napojení na Al-Kajdu.
- 20.11.2003 Dva útoky na britský konzulát a banku HSBC v Istanbulu si vyžádaly 25 mrtvých a 390 zraněných. Anonymně se k nim přihlásila Al-Kajda a turečtí islamisté z Fronty velkých východních islámských nájezdníků.
- 2.3.2004 Série deseti sebevražedných protišíitských atentátů v Bagdádu a KARBale během svátku ášúra: 170-180 mrtvých a na 550 zraněných. Podle USA měl útoky na svědomí činitel Al-Kajdy, Jordánec abú Músá Zarkáví.
- 11.3.2004 Útoky ve Španělsku - nádraží Atocha.
- 11.3.2004 Série explozí, která otřásla třemi nádražími v centru Madridu, měla na svědomí 191 mrtvých a přes 1500 zraněných. K činu se údajně přihlásila Al-Kajda.
- 3.9.2004 Útok teroristů na školu v severoosetském Beslanu.
- 7.10.2004 Při třech útocích v letoviscích na egyptském pobřeží Rudého moře přišlo o život nejméně 34 lidí a přes 100 bylo zraněno. Atentáty jsou připisovány skupině z okruhu Al-Kajdy.
- 7.7.2005 Teroristické útoky v Londýně.

- 28.2.2005 Exploze auta naplněného výbušninou v iráckém Hille - nejméně 125 mrtvých a 147 zraněných. Šlo o nejkrvavější jednotlivý útok v zemi od pádu Saddáma Husajna. Zodpovědnost za masakr na sebe vzala irácká Al-Kajda.
- 7.7.2005 Série čtyř bombových útoků zasáhla Londýn a zabila 52 lidí a cca 700 zranila. K útokům se přihlásily dvě organizace, napojené na Al-Kajdu. Pozdější vyšetřování spojení útočníků s Al-Kajdou nepotvrdilo.
- 23.7.2005 Útoky v egyptském letovisku Sharm el-Sheikh (Šarm as Šajch) - 88 mrtvých, 200 zraněných - k útokům se měla údajně přihlásit jedna z odnoží Al-Kajdy.
- 9.11.2005 Na 60 lidí přišlo o život a přes 100 dalších bylo zraněno při sebevražedných útocích na tři luxusní hotely v jordánském Ammánu.
- 24.4.2006 Tři výbuchy otřásly egyptským letoviskem Daháb o život přišlo 23 lidí, dalších 150 museli ošetřit záchranáři. K explozím se přihlásila sinajská teroristická skupina, která náleží k Al-Kajdě.
- 20.9.2008 Bombový útok na hotel Marriot (Islámábád, Pákistán). Zemřelo 53 lidí a 266 jich bylo zraněno.
- 26.11.2008 Série 10 koordinovaných bombových útoků na různých místech v indické Bombaji. Za útok jsou odpovědní pákistánští teroristé, kteří jej provedli za pomoci automatických zbraní a granátů (173 osob zabito, dalších nejméně 208 lidí zraněno).
- 13.2.2009 Sebevražedná atentátnice zabila v Iráku 40 lidí, většinou žen a dětí. Dalších asi 80 osob bylo zraněno. Terčem se stali šíitští poutníci.
- 27.3.2009 Nejméně 50 lidí přišlo o život a 75 dalších bylo zraněno při útoku atentátníka během modliteb v mešitě v Pákistánu.
- 24.4.2009 Nejméně 65 lidí zabili a dalších přinejmenším 125 zranili dva sebevražední útočníci, kteří odpálili nálože na svém těle u bran šíitské svatyně v Bagdádu.
- 29.4.2009 Nejméně 51 osob zahynulo při dvou pumových atentátech, které zasáhly šíitskou chudinskou čtvrť Bagdádu.
- 20.6.2009 Nejméně 72 mrtvých a přes 200 zraněných si vyžádal pumový

	útok u šíitské mešity Rasúl v blízkosti severoiráckého Kirkúku.	
24.6.2009	Při atentátu na tržišti v šíitské části Bagdádu zemřelo nejméně 72 lidí a 127 jich bylo zraněno.	
19.8.2009	Nejméně 95 lidí přišlo o život a přes 560 osob bylo zraněno při několikanásobném bombovém útoku v Bagdádu.	
25.10.2009	Nejméně 153 lidí přišlo o život a 700 osob utrpělo zranění při dvou sebevražedných útocích na vládní budovy v centru Bagdádu.	
28.10.2009	Bombový útok v Pěšávaru (Pákistán) na tržnici známé jako Mina Bazar, určené pouze pro ženy a děti. Exploze usmrtila přes 100 osob a dalších více než 200 lehce či těžce zranila.	
27.11.2009	Vykolejení ruského expresu na trati Moskva-Petrohrad plného cestujících, které podle vyšetřovatelů způsobila exploze dosud neznámé výbušniny, si vyžádalo 26 obětí.	
3.12.2009	Při sebevražedném útoku v somálském Mogadišu přišlo o život 22 lidí včetně tří členů somálské přechodné vlády.	
4.12.2009	Při útoku na mešitu v pákistánském městě Rávalpindí zemřelo nejméně 39 lidí, dalších 75 bylo zraněno.	
1.1.2010	Sebevražedný bombový útok v Lakki Marwatu ve vesnici Shah Hasan Khel (Pákistán). Zemřelo nejméně 95 lidí a dalších ~100 lehce či těžce zraněno.	

Shrnutí kapitoly:

V rámci této kapitoly byly shrnuty nejvýznamnější teroristické útoky z poslední doby.

OTÁZKY:

- KDE SE UDÁL TERORISTICKÝ ÚTOK S NEJVĚTŠÍMI NÁSLEDKY A JAKÉ TYTO NÁSLEDKY BYLY?

- VE KTERÉ ZEMI DOCHÁZÍ V POSLEDNÍ DOBĚ K NEJČASTĚJŠÍM TERORISTICKÝM ÚTOKŮM A PROČ??
- JAKÝ TYP ÚTOKŮ JE NEJČASTĚJI POUŽIT?

6 VÝZNAMNÉ TERORISTICKÉ SKUPINY A ORGANIZACE

V této kapitole se dozvíte:

- Základní informace o nejvýznamnějších teroristických skupinách a organizacích;
- Základní dat a údaje o provedených akcích;
- Filozofie a cíle těchto organizací a skupin.

Budete schopni:

- Orientovat se ve vazbách a podnětech k prováděným a plánovaným teroristickým útokům v celosvětovém měřítku;
- Popsat stručnou charakteristiku nejvýznamnějších teroristických skupin a organizací..

Klíčová slova této kapitoly:

- Al-Kajda, Fatah, Hamás, Óm shin rikyo, ETA, Hizballáh

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

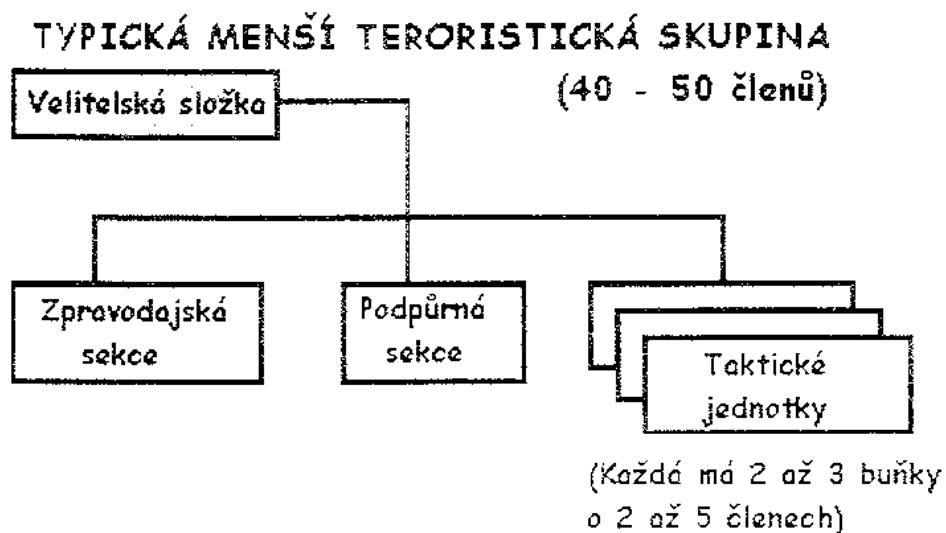
4 hodiny (teorie + řešení úloh)

Hned v úvodu je potřeba si definovat pojmy „organizace“ a skupina. Rozdíl mezi nimi není jen ve velikosti, jak z jazykového pojetí chápeme, ale především ve stupni organizovanosti. Skupinu tvoří dva nebo více jedinců, kteří vzájemně spolupracují na dosažení společného cíle. Tito jednotlivci navenek působí jako jeden celek a z hlediska vnitřní struktury zde existuje jakási forma „členství“ a základní hierarchie vůdce – členové. Oproti tomu organizace je skupina jednotlivců, kteří společně fungují koordinovaným způsobem a směřují k dosahování specifických cílů, avšak zde již existuje přesná a několikastupňová hierarchická struktura. Lze říci, že organizace je složena ze skupin a ty pak z jednotlivců. Teroristické skupiny jsou „organizace, které nezákonně používají síly a násilí proti osobám či majetku se záměrem zastrašit nebo donutit vládu, civilní obyvatelstvo

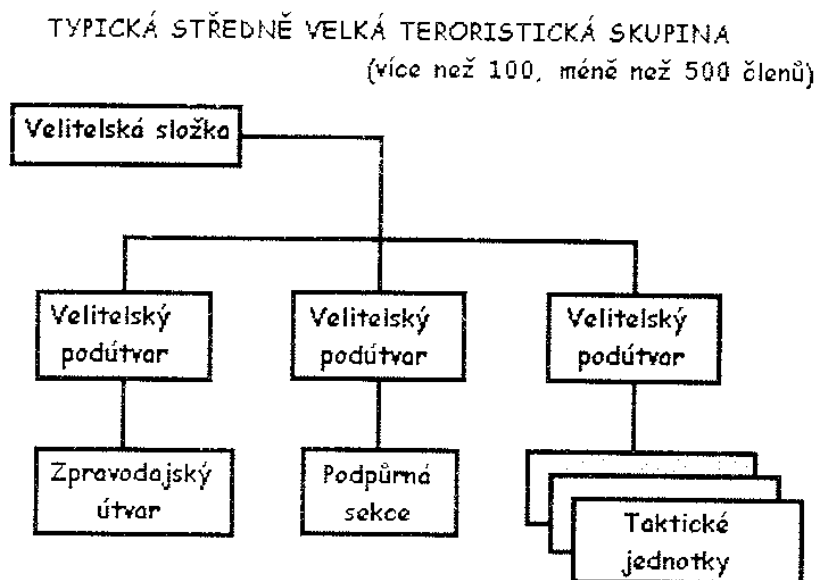
či jeho určitou skupinu a tím dosáhnout politických nebo společenských cílů¹⁸.

Obrázek 5 a Obrázek 6 ukazují nejčastější vnitřní členění teroristických skupin. Zde uvádíme záměrně členění skupin, jelikož právě v terorismu je využívání skupinové struktury nejčastějším jevem.

Obrázek 5: Struktura typické menší teroristické skupiny⁵

V dalším textu se podíváme na největší teroristické organizace. Tedy na uskupení teroristů, které již překročilo hranici skupiny a lze zde vysledovat organizační strukturu. Z důvodu a nezbytnosti ochrany však bývá tato organizační struktura velice volná, nejčastěji je založená na okamžitých sympatiích nebo společném cíli. Dalším charakteristickým rysem bývá složitost této struktury a fakt, že jednotliví členové „vedení“ mají kontakty pouze s nejbližšími nadřízenými a podřízenými a často ani osoby z další úrovně neznají. To umožňuje získat čas a ochránit jednotlivé úrovně od okamžitého prozrazení, díky nutnosti postupně rozkrývat další a další úrovně.

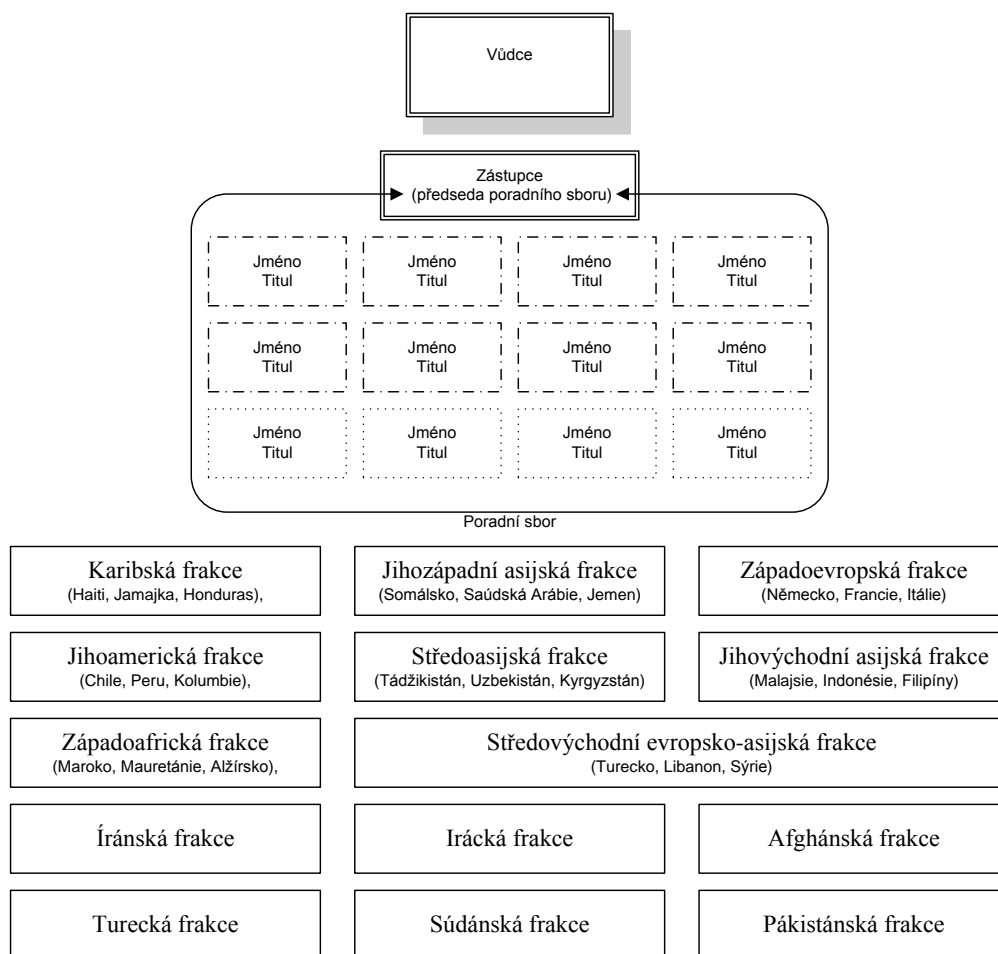
Obrázek 6: Struktura typické větší teroristické skupiny⁵

6.1 AL - K Á J D A

Tato organizace patří k nejznámějším, především díky 11. září 2001. Mají jediného vůdce - Usámu bin Ládína. Všeobecně se soudí, že ve vedení této organizace stojí téměř výlučně sunité. Al-Kájdá je aktuálně nejnebezpečnější skupinou teroristů. Jedná se prakticky pouze o jakousi zastřešující organizaci, která spojuje jednotlivé lokální skupiny teroristů v různých zemích a vytváří tak celosvětovou teroristickou frontu. Jádro organizace tvoří lidé, kteří se angažovali či angažují v politickém životě dané oblasti, přičemž mají velmi dobrou znalost zákonů, často i vysokoškolské vzdělání. Jejich schopnost komunikovat s nejmodernějším počítačovým vybavením je staví do pozice velmi nebezpečných protivníků.

Základ celé organizace tvoří islamisté, jejichž jádro je na Blízkém východě a v severní Africe. Není žádným tajemstvím, že v Saúdské Arábii a Súdánu působí průmyslové a obchodní společnosti napojené nebo vlastněné Usámou bin Ládínem. Vnitřní členění organizace Al-Kajdá, ukazuje Obrázek 7: Organizační struktura Al-Kajdy.

Obrázek 7: Organizační struktura Al-Kajdy

Podívejme se na historii celé organizace, která je spjata se zakladatelem organizace - Usáma bin Ládinem. Usáma bin Ládín se vydal na cestu tzv. "Božího bojovníka" v roce 1979 po invazi Sovětské armády do Afghánistánu. Se sovětskou invazí přišli stavební společnosti Usámy bin Ládina na stavebních zakázkách o několik milionů dolarů. V té době se také setkal s vůdcem palestinského křídla "Muslimského Bratrstva" - Abdalláhem Azzamem. Společně pak založili afghánskou osvobozeneckou organizaci MAK - Maktab al-Khidamat. Ládínovi se podařilo za vyložení finančních prostředků stavebních společností zajistit útěk okolo 700 stavebních inženýrů a techniků z Afghánistánu. Klíčovým okamžikem pro mezinárodní terorismus se stalo setkání Usámy bin Ládina s vůdcem Islámského džihádu - Ajmanem al-Zawaharim. Právě přátelství těchto dvou mužů vedlo

k založení tehdy nepřiliš nápadné organizace Al-Kajdá (Usámovo křídlo organizace MAK). Organizace MAK pak za podpory arabských medií a finančních prostředků lákala mladé arabské nacionalisty skoro z celého světa, aby šli bojovat za islám a peníze do Afghánistánu. V roce 1981 bylo v Saúdské Arábii v Ládinově soukromém tréninkovém táboře vycvičeno 800 bojovníků pro Afghánistán. V letech 1982 až 1988 bylo vycvičeno dalších 10 000 bojovníků. Většinou šlo o lidi ze Saúdské Arábie (5000), Alžírsko (3000), Egypta (2000), Jemenu, Pákistánu a Súdánu. Historickou zajímavostí může být finanční dar Americké vlády prostřednictvím CIA organizaci MAK ve výši 500 miliónů dolarů, určených jak na výcvik, tak na nákup vojenského zbrojního materiálu pro bojovníky. Po odchodu Sovětské armády z Afghánistánu se stali bojovníci MAK nejkvalitněji vyzbrojenou a vycvičenou bojovou silou v Afghánistánu a tak nebyl problém ovládnout několik afghánských kmenů a získat větší území Afghánistánu pod svou kontrolu. Usáma bin Ládín získal od nové afghánské vlády několik desítek miliónů dolarů pro různé stavební opravy a úpravy v Afghánistánu. Dále získal významný podíl na produkci a prodeji afghánských drog. V roce 1989 byl zavražděn bombovým útokem Abdalláh Azzam. Útok byl proveden za řady dosud neobjasněných skutečností. Faktem je, že organizace MAK po útoku navázala větší spolupráci s organizací Islámský Džihád a do popředí se dostalo křídlo Al-Kajdá, které bylo v organizaci MAK. Po tomto útoku odchází řada bojovníků MAK (asi 1000) z Afghánistánu a odchází do Egypta a Alžírsko. V letech 1990 až 1992 v probíhajících mezikmenových válkách získal Usáma bin Ládín kontrolu nad 60% území Afghánistánu, ovládl Kábul a vyhlásil příměří. Po tomto příměří odchází další skupina zhruba 2000 bojovníků do Alžírsko, Bosny a Hercegoviny, Somálska a Čechenska. V dubnu 1994 byl Usáma bin Ládín vyhoštěn ze Saúdské Arábie, kdy bezpečnostní složky státu již nemohly tolerovat dovoz a tranzit afghánských drog na svém území. Usáma bin Ládín odchází do súdánského hlavního města Chartúmu (Khartoum). Tam jeho stavební společnost "el-Hijrah for Construction and Development Ltd." zrealizuje výstavbu mezinárodního letiště v Port Sudan a výstavbu 1 200 km dlouhé dálnice spojující Port Sudan a Khartoum. Dále v Súdánu založil společnosti - Wadi al-Aqiq Company

Ltd. a Taba Investment Company Ltd. Zároveň založil v Chartúmu (Khartoum) novou banku "el-Shamal Islamic Bank" se základním jměním 50 miliónů dolarů.

V květnu 1996 opouští Súdán a přesunuje se do Afghánistánu jako vůdce politického hnutí "Taliban".. V únoru 1998 vychází v rámci mezinárodní sítě Al-Kajdá instrukce pro všechny lokální teroristické organizace, aby zahájili přípravy k teroristickým útokům na americké cíle po celém světě.

V letech 1999 až 2000 se začali po celém světě množit různé teroristické útoky menšího rozsahu, u nichž nešlo zcela jasně odvodit, že jsou plánovány a organizovány mezinárodně. Organizace se snažila získat maximum informací o různých amerických cílech v USA i po celém světě. V roce 2001 organizace vytvářela plán rozsáhlého teroristického útoku a zároveň budovala logistické zabezpečení v USA. Využila přitom i pákistánskou islámskou teroristickou organizaci Jamaat ul-Fuqra, která měla kontakty v Severní Americe. Náhoda tomu chtěla, že Al-Kájdě nahrála i politická situace v USA na jaře a v létě 2001. Dne 11. září 2001 se pak zdařil této organizaci rozsáhlý teroristický útok, největší v dějinách terorismu, při kterém zahynulo přes 3000 Američanu. i když na jiných kontinentech světa zahynulo v rukou teroristických organizací více lidí, začalo se až od této doby výrazněji mluvit o mezinárodním terorismu. Al-Kajda je dnes roztržštěná do několika frakcí. Jednotlivými frakcemi Al-Kájdy najdeme:

- Karibskou frakci (Haiti, Jamajka, Honduras),
- Jihoamerickou frakci (Chile, Peru, Kolumbie),
- Západoafrickou frakci (Maroko, Mauretánie, Alžírsko),
- Západoevropskou frakci (Německo, Francie, Itálie)
- Středovýchodní evropsko-asijskou frakci (Turecko, Libanon, Sýrie)
- Jihozápadní asijskou frakci (Somálsko, Saúdská Arábie, Jemen)
- Středoasijskou frakci (Tádžikistán, Uzbekistán, Kyrgyzstán)
- Jihovýchodní asijskou frakci (Malajsie, Indonésie, Filipíny)
- Tureckou frakci

-
- Súdánskou frakci
 - Iráckou frakci
 - Íránskou frakci
 - Pákistánskou frakci
 - Afghánskou frakci

V případě Karibské frakce přítomné na Haiti, Jamajce a v Hondurasu, jde o malou skupinu osob, snažících se získávat v oblasti informace z amerických zdrojů. Finančně podporují informační kampaň za propuštění svých bojovníků ve věznici Quantanám. V Hondurasu pak spolupracují s částí fungující teroristické organizace Morazanist Patriotic Front. Velmi malá část členů (asi 30-50), se ve 2. polovině 90. let 20. století znova zformovala a vytvořila znovu teroristickou organizaci. Organizace využívá ke svému financování příjmy z kriminální a mafiánské činnosti. Cílem je boj proti Američanům a americkým společnostem v Hondurasu. Prozatím organizace pouze financuje tuto karibskou frakci Al-Kajdá a neprovádí žádnou aktivní teroristickou činnost. Spoléhá na to, že od roku 1990, ji většina lidí i expertů považuje za rozpadlou a neaktivní.

Jihoamerická frakce v Chile, Peru a Kolumbii navázala spolupráci s teroristickou organizací Světlá Stezka (Sendero Luminisno) v Peru. Přes chilskou organizaci Manuel Rodriguez Patriotic Front (FPMR) si vytvořila kontakty v Chile, ze které získává pouze finanční prostředky. Něco obdobného bylo vytvořeno v Kolumbii, kde přes kontakty s některými drogovými kartely získala přístup k finančním ziskům z pěstování drog, což je ideální zdroj finančních prostředků pro financování jihoamerické frakce.

Západoafrická frakce v Maroku, Mauretánii a Alžíru byla v několika letech velmi oslabena úspěšnými zásahy policie v Maroku, úspěšným bojem alžírské armády a speciálních sil proti alžírským teroristickým skupinám a neúspěšným pokusem o státní převrat v Mauretánii, kde frakce Al-Kajdá chtěla získat kontrolu nad obchodními společnostmi a z nich financovat svou činnost v Alžírsku a Maroku. Tato frakce musí být dotována mezinárodní sítí Al-Kajdá

a v současnosti se jedná pouze o malou skupinu osob, které sbírají informace o situaci v Evropě a možnostech proniknutí přes Evropu do Velké Británie a USA.

Západoevropská frakce z Německa, Francie a Itálie má nejméně aktivistů. Je to dáno především úspěšnými zásahy německé, francouzské a italské policie. Frakce musí být dotována finančními prostředky ze zahraničí, které jsou investovány přes domorodce v daných zemích do nemovitostí, aby bylo možné vytvořit alespoň malou operativní logistickou základnu. Cílem je sbírat informace o stavu zabezpečení řady objektů v Evropě a možnosti proniknutí přes Velkou Británii, Německo nebo Francii do USA. Analyzují se možnosti dopravy vojenského materiálu do těchto zemí nebo získání vojenského materiálu v těchto i jiných zemích Evropy.

Středovýchodní evropsko-asijská frakce v Turecku, Libanonu a Sýrii musí být dotována finančními prostředky ze zahraničí, které slouží jako investice pro nákup nemovitostí, které se mají stát logistickou základnu.

V Turecku v okolí Istanbulu a na jeho předměstí operuje turecká frakce (Fronta Východních Islámských Nájezdníků). Bojovníci jsou napojeni na politické organizace protestující proti amerikanizmu Turecka.

Jihozápadní asijská frakce v Somálsku, Saúdské Arábii a Jemenu patří k frakcím, odkud plynou finanční zdroje z několika obchodních společností. To se týká především Saúdské Arábie a Jemenu. Stabilita těchto zemí, tj. především Saúdské Arábie, umožňuje dosahovat skoro podobných zisků jako v Súdánu, i když se jedná o menší společnosti. Cílem této frakce je dosáhnout v této oblasti maximální politické a ekonomické stability, aby se tak dalo dosáhnout maximálních obrátů obchodů a tím i zisku pro Al-Kajdu. V Somálsku je ve spolupráci s několika vůdci klanů domluven výcvik bojovníků sítě Al-Kajdá, který je financován prostřednictvím zisků z jihozápadní asijské frakce.

Středoasijská frakce operující v Tádžikistánu, Uzbekistánu a Kyrgyzstánu si klade za cíl sběr informací o amerických vojenských základnách zde umístěných a o množství letadel a typech letecké techniky, která zde operují.

Jihovýchodní asijská frakce v Malajsii, Indonésii a Filipínách se spojila s řadou teroristických organizací, ať už jde o Abú Sajjafa na Filipínách nebo islámské radikální organizace v Indonésii. Počet bojovníků těchto organizací se vyrovnává počtu bojovníků hnutí Taliban v Pákistánu a v Afghánistánu. Malajsie a Indonésie je zároveň přes několik menších společností určena k získávání finančních prostředků pro vlastní potřebu této frakce. Tato frakce má oproti jiným vysokou samostatnost, což je dáno pravděpodobně tím, že má srovnatelné logistické zabezpečení jako Al-Kajdá na hranicích mezi Afghánistánem a Pákistánem. Je zde i velká podpora islámských radikálních obyvatel.

Súdánská frakce představuje jeden z největších zdrojů finančních prostředků pro celou mezinárodní síť Al-Kajdá. Usáma bin Ládín zde založil čtyři velké společnosti a několik malých společností včetně jedné banky. Z obrátu obchodů a státních zakázek těchto společností plynou zisky síti Al-Kajdá. Cílem této frakce je dosáhnout v této oblasti vysoké politické a ekonomické stability, aby se tak maximalizoval zisk Al-Kajdy.

Irácká frakce představuje především teroristickou organizaci Ansar Al-Islam, která je financována ze zdrojů Al-Kajdy. Protože nelze neustále financovat organizaci ze zahraničních zdrojů bylo cílem Al-Kajdá napojit se na organizovaný zločin v Iráku. Finančními prostředky od Al-Kajdá si přes některá zločinecká uskupení vybudovala finanční přístup ke zdrojům těchto zločineckých uskupení. Z těchto financí pak může, ve své podstatě z místních zdrojů, financovat teroristickou organizaci Ansar Al-Islam. Organizace tedy operuje ve spojení se zločineckým podsvětím v hlavním městě Bagdádu a na severovýchod a sever směrem k městu Sammarát.

Íránská frakce je dalším z finančních zdrojů sítě Al-Kajdá. i zde bylo založeno několik menších společností a několik malých islámských dobročinných organizací, jejímž cílem je získat prostředky jak pro financování vlastní frakce, tak pro financování sítě Al-Kajdá. Irán částečně paralyzoval finanční toky organizace a několik dobročinných organizací zavřel. Ovšem členy této organizace nestihá a finanční toky byly proto znovu obnoveny.

Pákistánská frakce operuje v oblasti na hranicích mezi Afghánistánem a Pákistánem, kterou tvoří pohoří Východní Hindúkuš. Přes pohraniční pohoří vede řada pěších přechodů do Afghánistánu, z nichž nejvýznamnější je Chajbarský průsmyk.

Afghánská frakce je tvořena roztroušenými zbytky hnutí Taliban, které neodešly do Pákistánu nebo Iránu a soustředili se v oblasti velehorského hřbetu Kúhe Bá-bá, pohoří východní Sefídkúh a jihovýchodní svahy pohoří Hindúkuš. Skupiny bojovníků Talibanu komunikují pomocí lidských spojek.

6.2 ETA - ŠPANEĚLSKO

ETA (Euskadi Ta Askatasuna = Baskicko a jeho svoboda) patří společně s Irskou republikánskou armádou k nejradiálnějším z evropských teroristickým organizacím. Jejím cílem je vytvořit nezávislý socialistický stát - Euskal Herria (Baskický stát). Organizace byla založena v roce 1958 za totalitního režimu generála Franca jako militantní křídlo baskické politické organizace PNV (Partido Nacionalista Vasco) ve Španělsku. Rychle se však vyvinula ze skupiny prosazující tradiční kulturní způsoby v polovojenskou organizaci. Prvotní název organizace „EKIN“ se v roce 1959 mění na současný „ETA“. Zajímavé je, že do roku 1975 byla ETA chápána jako organizace bojující proti totalitnímu režimu generála Franca. Dnešní ETA využívá pumových atentátů proti politikům, soudcům a představitelům mocenské základny především v samotném Španělsku. K jejím dalším cílům patří např. amnestie všem uvězněným členům organizace i členům v exilu. Z hlediska počtu členů se odhaduje, že ETA má 30 až 40 členů (vůdců), tzv. tvrdého jádra - kteří mají pod sebou zhruba dalších 700 členů. Z hlediska velení má ETA dvě velitelství - jedno je v Baskicku ve Španělsku a druhé je ve Francii. Na financování organizace se podílejí nejenom členové organizace tzv. členským darem, ale i finanční sponzoři ze zahraničí.

V roce 1959 explodovaly postupně tři nálože ve městech Bilbao, Vitoria a Santander. K největšímu útoku došlo v roce 1961, když ETA provedla bojový

útok na vlak převážející veterány občanské války ve Španělsku na 25. výročí oslav. Při tomto útoku zemřela řada lidí.

Obrázek 8: Logo organizace ETA

Největším úspěchem ETA však byl atentát v prosinci 1973 na předsedu španělské vlády – admirála Luise Carrera Blanka.

Typicky nacionalistický boj ETA, který by fungoval na základech marxistické ideologie, se projevil např. v červenci 1997, kdy organizace zavraždila mladého pravicového baskického politika. Proti tomuto útoku protestovalo v celém Španělsku přes 6 miliónu lidí. Následně bylo po tajné operaci španělské policie a armády v prosinci 1997 zatčeno 23 členů tvrdého jádra ETA a odsouzeno na 7 let vězení nepodmíněně. Zbytek členů se jako tradičně uchýlil do Francie.

Mezi léty 1998 a 1999 vyjednávala ETA se Španělskou vládou o příměří. Toto vyjednávání však bylo v roce 1999 ukončeno a ETA znovu zahájila svou činnost.

K nejvýznamnějším útokům, za kterými ETA stojí, patří:

- 1959 - 3 bombové útoky ve městech Bilbao, Vitoria a Santander (několik mrtvých a zraněných).
- 1961 - ozbrojený bojový útok na vlak (desítky mrtvých a zraněných).
- 1973 - úspěšný atentát na španělského Admirála Luise Carrero Blanco.
- 1980 - tzv. krvavý rok ETA – při bombovém útoku zabito nebo zavražděno 118 lidí.
- 1987 - bombový útok na obchodní centrum v Barceloně (21 mrtvých a desítky zraněných).
- 1991 - výbuch bomby v automobilu zdemoloval budovu vojenské správy ve

městě blízko Barcelony (zabito 9 lidí a 50 lidí zraněno).

1996 - bombový útok na letišti v Reusu (35 zraněných turistů).

2000 - výbuch bomby před soudní budovou v Madridu (3 mrtví, 35 zraněných).

6.3 FATAH - IZRAEL / PALESTINA

Organizace FATAH je rozsáhlou organizací, která sdružuje a využívá ke své činnosti řadu palestinských občanů a najímaných izraelských levicových radikálů. FATAH vznikl jako obrácená zkratka arabského názvu Harakat al-Tahrír al-Watani al-Filastínij (doslova „Palestinské národně osvobozenecé hnutí“). Tuto organizaci založil v roce 1958 Jásir Arafat a od roku 1967 působí jako součást Organizace pro osvobození Palestiny. Od voleb v roce 2006, kdy se stalo vítězem hnutí HAMAS, je FATAH v opozici. Od svého založení udržuje řadu militantních teroristických skupin po celém území Palestiny a podporuje guerillové (partyzánské) útoky na Izrael. I přes to, že je veřejnosti tato organizace vnímána jak o teroristická, není zařazená na oficiální seznam teroristických skupin žádným státem.

Původním cílem Fatahu bylo získání úplné nezávislosti Palestiny a vytvoření palestinského státu. Prostředkem k tomu byla přímá vojenská konfrontace s Izraelem. První teroristický útok provedl Fatah 3. ledna 1965, když se pokusil sabotovat izraelský Národní rozvaděč vody. Útok však byl zmařen.

Organizace je dislokována a řízena podle geografického rozdělení jednotlivých oblastí. Má své informátory v každém sousedství izraelských osad, ve vesnicích a uprchlických táborech především na Západním břehu Jordánu. Neoficiální základna je v Ramalláhu. Odhadem se jedná asi o 10 000 členů. Organizace si také vytvořila vlastní tréninkové základny, kde v letech 1995 až 2000 vycvičila pro své potřeby zhruba 1000 bojovníků.

Obrázek 9: Logo organizace FATAH

K nejvýznamnější teroristickým akcím FATAHU patří:

- 2000 - více než 20 zabitých příslušníků policie a vojska v Jordánsku a Izraeli.
- 2000 - bombový útok na zastávku školního autobusu v Kissufim (2 mrtví a 12 zraněných).
- 2000 - 14 lidí zraněno při bombovém útoku na noční autobus v Tel Avivu.
- 2002 - bombový útok na zastávku autobusu na jeruzalémské třídě (útok si vyžádal 1 mrtvého a 150 zraněných od létajícího skla).
- 2002 - bombový útok na autobusovou zastávku v Jeruzalémě (19 mrtvých a několik zraněných).
- 2002 - bombový útok na autobusovou zastávku v Jeruzalémě (18 mrtvých a několik zraněných).
- 2003 - bombový útok na autobus v Haifě (několik mrtvých a desítky zraněných).

K zajímavým informacím patří například to, že rodina každého bojovníka, který při svém útoku na izraelský cíl zahyne, bude zraněn nebo případně uvězněn, dostane od hnutí FATAH, za každého zraněného Izraelce 300 dolarů a za každého mrtvého Izraelce 2000 dolarů.¹⁹

6.4 HAMAS - IZRAEL

Organizaci Hamas (Harakat al-Muqawamah al-Islamiyya) považují především Izrael, Evropská unie, Kanada a Spojené státy za teroristickou organizaci. Tato organizace je klasickou ukázkou problémů spojených s definicí terorismu. Jak se stavět k organizaci, která prokazatelně využívá teroristických metod k prosazení svých cílů v případě, že v některé zemi vyhraje volby a stane se vládnoucí? Organizace Hamas využívá politické činnosti ve snaze vytvořit islámský palestinský stát na místě Izraele a na místě světové Palestinské správy.

Organizace byla založena v roce 1920 v Egyptě. U zrodu tehdejší protibritské organizace stálo tzv. "Muslimské Bratrstvo". Od 60. let 20. století nabírá tato organizace na významu a stává se stále levicovější. Z Egypta organizovala partyzánské a teroristické akce na území Izraele. Na počátku 70. let vlivem změny politiky Egypta se prakticky skoro celá organizace přesunula do Jordánska, kde navázala kontakt se zbytkem skupin na okupovaném izraelském území v pásnu Gazy.

Popularita tohoto hnutí je založena na jeho polovojenských aktivitách a na tom, že poskytuje sociální podporu a sociální služby palestinským chudým. Od roku 2004 je hlavní podpora organizace Hamas soustředěna v pásnu Gazy a na několika místech na Západním břehu Jordánu. V květnu 2005 získala organizace Hamas ve volbách více než třetinu komunálních úřadů na Západním břehu a v pásnu Gaza.

V roce 1988 vytvořila organizace Hamás "Islamic Covenant" (Islámská pravidla), kde vyjmenovala všechny body, kterými by se měl každý správný Palestinec a Terorista řídit ve společném boji proti státu Izrael. Těchto 36 bodů zdůrazňuje islámskou víru - islám má být primární ve všech aspektech života. Hamas charakterizuje boj proti nepříteli jako individuální povinnost každého muslima a požaduje revoluční činnost od všech členů společnosti.

V roce 1991 zakládá Zakaria Walid Akel speciální jednotky organizace Hamás - Izz Al-Din Al-Qassam Battalions. Tyto speciální jednotky dostávají to nejlepší

vybavení, které je možné pro teroristy na Středním Východě obstarat.

První útok organizace Hamas byl zorganizován v roce 1994 jako reakce na masakr 29 muslimských věřících v Hebronu v mešitě Ibrahimi. Útok provedl osadník Baruch Goldstein. Hamas také útočí na izraelské vojenské a bezpečnostní cíle (většinou na Západním břehu Jordánu a v Gaze, občas také v Izraeli).

Organizace Hamás, která operuje především z oblasti pásma Gaza, je financována z mezinárodních i místních prostředků. Odhadem lze říci, že se jedná zhruba o 15 až 17 miliónů dolarů za rok.

Organizace Hamás disponuje informační tiskovou agenturou a knižním nakladatelstvím, které vydává knihy pro islámské věřící. V současné době se organizace Hamás dělí na složku AL-MAJAHADOUN AL-FALESTINIOUN (od roku 1982), která operuje proti izraelským cílům v pásmu Gaza, složku JEHAZ AMAN (od roku 1986), která v podstatě představuje protiizraelskou tajnou službu a složku IZZ AL-DIN AL-QASSAM SQUADS (od roku 1991).

Díky velkému množství útoků na vrcholné představitele Hamásu se na konci roku 2003 dostala organizace do hluboké krize a v izraelsko-palestinském boji nastínila změnu ve svém protiizraelském postoji. Do čela vedení Hamásu se dostali mladší osvícenější představitelé, kteří se po vzoru organizace ETA soustředí na boj proti politickým a ekonomickým vůdcům a činitelům v Izraeli, především na likvidaci premiéra izraelské vlády.

Mezi největší teroristické útoky organizace HAMAS patří:

- 1982-1988 - 43 palestinských bombových útoků (zahynulo přes 40 Izraelců a 46 Palestinců).
- 1993-1994 - při útocích zahynulo přes 50 izraelských civilistů a vojáků.
- 1995 - bombový útok na autobus v Jeruzalémě (22 mrtvých).
- 1995 - bombový útok na vojenskou základnu v Netanyi (18 mrtvých vojáků).
- 1996 - bombový útok na autobus v Jeruzalémě (26 mrtvých).

- 1996 - bombový útok na autobus v Jeruzalémě (19 mrtvých).
- 1997 - bombový útok v Tel Avivu (3 mrtví a 48 zraněných).
- 1997 - 3 bombové útoky v Jeruzalémě (34 mrtvých a 529 zraněných).
- 1998-2003 - útoky si vyžádaly přes 100 mrtvých a 600 zraněných.
- 2003 bombový útok na autobus MHD v Jeruzalémě (22 mrtvých).

6.5 HIZBALLÁH - LIBANON

Hizballáh je libanonská šíitská organizace. Vznikla v roce 1982 v Libanonu. Mezi její zakladatele patřili šíitští náboženští představitelé, spolu se skupinkou šíitských náboženských radikálů. Původním cílem Hizballáhu bylo založit v Libanonu islámskou republiku podle vzoru Íránské islámské republiky a bránit Arabům před židovským obyvatelstvem na muslimském území. V prvních letech hnutí disponovalo dohromady zhruba 1 000 vycvičených povstalců. Organizace je považována v muslimském světě za legitimní složku, která se stará o blaho Arabů. Název „hizballáh“ znamená „Boží strana“.

Bojové akce této organizace začínají v roce 1982, v době, kdy Irán vyhlásil svatou válku Izraeli. Dnes má Hizballáh téměř vojenskou organizační strukturu. Představuje obrovskou vojenskou síť v oblasti Libanonu, ale i mimo tuto oblast. Je rozdělen do dvou základních sekcí - vojenské a civilní sekce. Vojenská sekce má několik dalších oddílů, které se účastní na bojích v různých místech. Součástí je i vlastní elitní komando - Jednotka 13. V roce 1997 zničila jednu izraelskou přepadovou jednotku²⁰: 11 elitních vojáků zabila a 4 zranila. Tento úspěch přispěl ke stažení Izraele z jižního Libanonu. Civilní sekce se stará a vlastní několik nemocnic, sirotčinců, škol, obchodů, hotelů, televizní stanici al-Manar, rozhlasovou stanici an-Nur a týdeník as-Safer. Celá tato organizace je financována z několika zdrojů, ale asi největší finance získává z Iránu.

Z hlediska politického života má Hizballáh své zastoupení v libanonském parlamentu. Díky tomu došlo v poslední době také k jakémusi rozpolčení uvnitř orga-

nizace na radikální křídlo a křídlo, které chce převést tuto organizaci na čistě politickou.

Mezi nejvýznamnější teroristické akce této organizace patří:

- 1983 - exploze bomby v nákladním automobilu před americkou ambasádou v Bejrútu, zahynuli 3 zaměstnanci včetně ředitele CIA pro Blízký východ, 120 osob zraněných.
- 1983 - nákladní vozidlo s výbušninou vrazilo do haly velitelského stanoviště U. S. Marines v Bejrútu, zahynulo 241 vojáků, 81 bylo zraněných.
- 1984 - bombový útok na restauraci blízko americké letecké základny Torrejon v Španělsku, zahynulo 18 osob, zraněno bylo 83 osob.
- 1984 - bombový útok na americkou ambasádu ve východním Bejrútu zahynulo 23 osob a 21 bylo zraněných.
- 1990 - 19 raketových a minometných útoků (několik desítek zraněných).
- 1991 - 52 raketových a minometných útoků (několik mrtvých a desítek zraněných).
- 1992 - 63 raketových a minometných útoků (několik mrtvých a desítek zraněných).
- 1993 - 158 raketových a minometných útoků (v té době vypáleno přes 100 raketometných střel ráže 122 mm, což znamenalo desítky mrtvých a stovky zraněných).
- 1994 - 119 raketometných a minometných útoků, 31 bombových útoků na vojenská izraelská stanoviště, 2 střelecké útoky na vojenská izraelská stanoviště (desítky mrtvých především vojáků).
- 1995 - 270 raketometných a minometných útoků, 64 bombových útoků na vojenská izraelská stanoviště, 2 střelecké útoky na vojenská izraelská stanoviště (desítky mrtvých především civilistů).
- 1996 - několik raketometných a minometných útoků.
- 1998 - 2 raketometné a minometné útoky.

2003 - 2009 pokračování raketometných a minometných útoků na vojenské a izraelské cíle.

6.6 ÓM SHIN RIKYO – JAPONSKO

Sektu Óm shin rikyo (Óm šinrikjo) založil v červenci 1987, v Tokiu, Šoko Asahara, jako spojení buddhistických a hinduistických meditací s apokalyptickým učením. Název „Óm shin rikyo“ pochází z japonštiny a znamená „Nejvyšší pravda Óm“. Na svém vrcholu měla nejméně 10 000 členů²¹ po celém Japonsku i v zahraničí. Mezi nimi byli lidé, kteří vystudovali elitní japonské univerzity. Její zakladatel Shoko Ashara se narodil poloslepý, díky zelenému zákalu viděl pouze špatně na jedno oko. Od roku 1977 se věnuje studiu teologie a Mao Ce-tungových spisů. V roce 1981 se připojuje do sekty Agon, ze které za tři roky odchází s několika dalšími členy a zakládá centrum AUM pro výuku jógy a meditace. Postupně toto centrum přechází do podoby nové sekty. Brzy má kolem 3000 členů a začíná kázat o Armageddonu a božském království Sambala. Od členů, kteří přijmou učení, vyžaduje, aby odevzdali veškerý svůj majetek sektě a zpretrhali veškeré vazby s rodinou a přáteli. Z relativně poklidné sekty se brzy stává krajně militantní skupina hlásající konec světa a nenávisť vůči USA. V roce 1991 dokonce sekta hlásí 35 000 stálých členů a cca 55 000 příležitostných, platicích členů, z velké části z Ruska.

Sekta nakupuje, především v tehdy se hroutícím Rusku, moderní technologie (chemické postupy, biologické zbraně, laserové zbraně apod.). Odborníky pro tyto technologie získává díky svému napojení na univerzity. Zároveň, pro svou činnost, nakupuje pozemky a stavby. Díky nepochopení a podcenění nebezpečnosti této sekty jí byl v roce 1989 udělen statut náboženství, čímž byla legalizována.

Mezi roky 1990 a 1995 sekta provedla 17 chemických a biologických útoků, z čehož 10 bylo provedeno otravnými látkami (4 sarinem, 4 látkou VX, 1 fosgenem a 1 kyanovodíkem) a 7 útoků bylo provedeno biologickými látkami. Cílem

sekty se v této době stalo způsobení konce světa.

První pokusy se syntézou sarinu byly provedeny již v roce 1993 na základně sekty v Kamikuišiki, kde byla zbudována moderní chemická laboratoř. Podle policejních záznamů, vzniklých na základě rozsáhlého vyšetřování, byl sarin syntetizován celkem pětkrát v celkovém objemu asi 30 litrů. Chemici sekty pracovali na výrobě i dalších otravných látek jako: VX látky, tabunu a yperitu. Náboženská sekta měla plán na výrobu a použití 70 tun sarinu. Proto byl k tomuto účelu vybudován rozsáhlý chemický podnik a zajištěny výchozí suroviny pro výrobu sarinu. Sekta počítala také s útokem s otravnou látkou VX, která je jedovatější než sarin, a navíc se výroba v roce 1995 rozbíhala i u dalších nervově paralytických otravných látek, tabunu a somanu.

Prvním použitím sarinu bylo jeho použití v japonském městě Macumoto, již v červnu roku 1994. Celkem bylo následkem tohoto sarinového útoku sedm osob usmrceno a 59 vážně zasaženo.

Největší sarinový útok provedla sekta 20.března 1995. V tento den, v době dopravní špičky, rozptýlila 11 litrů kapalného sarinu v igelitových obalech po tokijském metru. Úkolem útočníků bylo, po jejich umístění, tyto igelitové sáčky prorazit hrotem deštníku, tak aby kapalina vytekla a začala se vypařovat. Naštěstí, sarin nebyl dostatečně silný a to zachránilo životy desítkám lidí, kterým se díky sarinu udělalo pouze špatně a po krátké hospitalizaci v nemocnici a podání protilátky atropinu se vrátili do normálního života. Útoku podlehl „pouze“ 12 lidí.

Dne 24. dubna 1996 byl zahájen soudní proces s Asaharou a členy sekty Om shin rikyo. Během následujících osmi let bylo k trestu smrti odsouzeno celkem 11 vysokých členů Óm shin rikyo včetně Shoko Asahary.

V roce 2000 se sekta přejmenovala na Aleph, distancovala se od násilných metod a omluvila se obětem útoku v tokijském metru. Zhruba 1600 členů je však stále pod kontrolou policie.

Mezi největší teroristické akce této sekty patří:

3.11.1989 – Vražda Sakamotových, kterou média prezentují 15. listopadu

jako zmizení rodiny (3 mrtví).

27.6.1994 – sarinový útok v Macumoto (7 mrtvých, 280 zraněných).

20.3.1995 – sarinový útok v Tokijském metru (12 mrtvých, 5500 zraněných).

5.5.1995 – Neúspěšný chemický útok kyanidem sodným ve stanici Shinjuku.

Průvodce studiem

Výraz „óm“, který se používá v sanskrtu (vyslovuje se "oum"), je nejvyšší hinduistická mantra. Podle tradic je to základní zvuk nebo slovo, z něhož pochází celý svět. Původní význam óm můžeme přirovnat ke slovu "Amen". Najdeme ho na začátku a na konci hinduistických modliteb. Později se využíval jako mystické pojmenování hinduistické triády, která reprezentuje tři Bohy - a to boha Višnu, Šivu, Bráhmů.

Óm známe jako jednoslabičný výraz, z něhož se kombinováním s jinými zvuky a výrazy vytvářejí víceslabičné mantry, jako např. óm mani padme hum nebo - óm namah šivaja. Celé slovo i tři uvedené zvuky v sobě nesou obrovskou duchovní sílu.

Obrázek 10: Grafické znázornění symbolu "om"²²

6.7 TALIBAN – AFGHÁNISTÁN

Taliban, organizace Islámských extremistů, ovládala ještě v roce 2001 skoro 95 % Afghánistánu. Jednalo se tedy o afghánské vládní hnutí. Slovo „taliban“ pochází z perštiny a označuje „boží andělé“. Hlavním cílem Talibanu bylo nastolení islámského státu řízeného podle zásad islámského práva šaría. Toto nastolení nového státu předpokládalo zastavení bojů, které vznikaly mezi jednotlivými klany a etniky po celém Afghánistánu. Organizace byla založena v červenci 1994 studenty koránu z islámských náboženských škol. Zajímavý je fakt, že podporu fundamentalistických vojenských skupin prováděly rozvědnými organizacemi Spojených států amerických (CIA), Pákistánu a v menší míře také další arabské země. Jednalo se nejen o finanční ale i logistickou podporu. Důvodem byla především přítomnost sovětských vojsk v Afghánistánu.

Po stažení sovětských vojsk z Afghánistánu v roce 1988, podpora mudžáhedínů ze strany USA velmi rychle ustala, se většina do té doby bojujících muslimů vrátila ke svému původnímu způsobu života. Díky vysoké míře ozbrojenosti a mocenským touhám však v Afghánistánu neustále probíhali lokální války o moc. Tato situace přetrvávala až do cca do roku 1994, kdy se tehdy nově založený Taliban, začal rychle prosazovat. Díky masivní finanční a vojenské podpoře radikálních islámských organizací ze zahraničí (např. Usámy bin Ládina) a přílivu nových členů z mnoha arabských států, se Talibanu v roce 1996 podařilo obsadit hlavní město Kábul a tím se fakticky ujmout vlády v Afghánistánu. Původní vládní síly obsadily severní část země, kde vytvořili tzv. Severní alianci. Afghánistán se stal zemí založenou na radikální verzi islámského práva šaría. Byla zavedena celá řada zákazů - muži se nesměli holit, byla zakázána hudba, televize, sportovní zápasy, ženy musely být na veřejnosti zcela zahalené, nesměly chodit samy a nesměly pracovat, bylo zakázáno vytvářet nebo vlastnit podobizny lidí a zvířat. V této době se zde také velice rozmáhá produkce opia jako vydatného zdroje financí.

Tento stav trval až do roku 2001, kdy byl režim Talibanu svržen americkou vojenskou intervencí. Jako oficiální důvod k této intervencí byla podpora

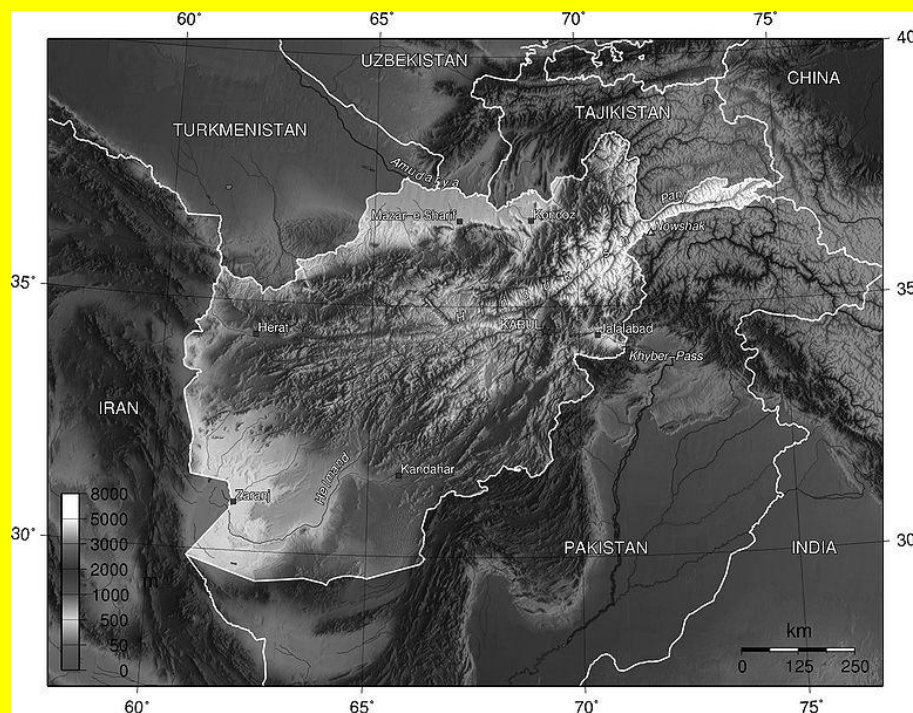
a nevydání Usámy bin Ládina a obecně boj proti terorismu. Neoficiálním důvodem byla odplata za teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku.

V současnosti je celý Afghánistán zmítán válkou. Taliban neustále odolává mezinárodním vojenským operacím, především díky podpoře kmenových vůdců v hornaté a nepřístupné části Afghánistánu.

Průvodce studiem

Rozloha Afghánistánu je cca 647 500 km², což je přibližně 8x rozloha České republiky. Také počet obyvatel je v poměru k České republice vyšší, avšak pouze cca 3x – 32,7 mil. evidovaných v roce 2008.

Náročnost boje proti terorismu dokládá fakt, že horské hřbety, ovládané Talibanem a jeho přívrženci, zabírají přibližně polovinu rozlohy celé země a pokračují těžko zabezpečitelnou hranicí do Tádžikistánu a Pákistánu.

Obrázek 11: Mapa Afghánistánu²³

Shrnutí kapitoly:

Teroristické skupiny jsou organizace, které nezákonně používají síly a násilí proti osobám či majetku se záměrem zastrašit nebo donutit vládu, civilní obyvatelstvo či jeho určitou skupinu a tím dosáhnout politických nebo společenských cílů. V kapitole byly blíže popsány některé nejdůležitější teroristické organizace a skupiny, jejich historie, organizační struktury a základní údaje o činnosti.

Al-Kajdá patří k nejznámějším, především díky 11. září 2001. Mají jediného vůdce - Usámu bin Ládina. Všeobecně se soudí, že ve vedení této organizace stojí téměř výlučně sunité. Al-Kájdá je aktuálně nejnebezpečnější skupinou teroristů. Jedná se prakticky pouze o jakousi zastřešující organizaci, která spojuje jednotlivé lokální skupiny teroristů v různých zemích a vytváří tak celosvětovou teroristickou frontu. Jádrem organizace tvoří lidé, kteří se angažovali či angažují v politickém životě dané oblasti, přičemž mají velmi dobrou znalost zákonů, často i vysokoškolské vzdělání. Jejich schopnost komunikovat s nejmodernějším počítačovým vybavením je staví do pozice velmi nebezpečných protivníků. Organizace byla založena v roce 1980 a v srpnu 1996 vyhláší oficiálně Usáma bin Ládín islámskou "svatou válku" proti USA. Dnes je tato organizace rozšířená po celém světě a v rámci organizační struktury tvoří nezávislé frakce.

ETA patří společně s Irskou republikánskou armádou k nejradikálnějším z evropských teroristickým organizacím. Jejím cílem je vytvořit nezávislý socialistický stát - Euskal Herria (Baskický stát). Organizace byla založena v roce 1958 za totalitního režimu generála Franca. Dnešní ETA využívá pumových atentátů proti politikům, soudcům a představitelům mocenské základny především v samotném Španělsku. K jejím dalším cílům patří např. amnestie všem uvězněným členům organizace i členům v exilu. K největšímu útoku došlo v roce 1961, když ETA provedla bojový útok na vlak převážející veterány občanské války ve Španělsku na 25. výročí oslav. Při tomto útoku zemřela řada lidí.

Organizace FATAH je rozsáhlou organizací, která sdružuje a využívá ke své činnosti řadu palestinských občanů a najímaných izraelských levicových radikálů.

lů. Tuto organizaci založil v roce 1958 Jásir Arafat a od roku 1967 působí jako součást Organizace pro osvobození Palestiny. Od voleb v roce 2006, kdy se stalo vítězem hnutí HAMAS je FATAH v opozici. Od svého založení udržuje řadu militantních teroristických skupin po celém území Palestiny a podporuje gerilové útoky na Izrael. I přes to, že je veřejnosti tato organizace vnímána jako teroristická, není zařazená na oficiální seznam teroristických skupin žádným státem. Původním cílem Fatahu bylo získání úplné nezávislosti Palestiny a vytvoření palestinského státu.

Organizaci Hamas považují především Izrael, Evropská unie, Kanada a Spojené státy za teroristickou organizaci. Tato organizace je klasickou ukázkou problémů spojených s definicí terorismu. Organizace Hamas využívá politické činnosti ve snaze vytvořit islámský palestinský stát na místě Izraele a na místě světské Palestinské správy. Organizace byla založena v roce 1920 v Egyptě. Od 60. let 20. století nabírá tato organizace na významu a stává se stále levicovější. Z Egypta organizovala partyzánské a teroristické akce na území Izraele. Na počátku 70. let vlivem změny politiky Egypta se prakticky skoro celá organizace přesunula do Jordánska, kde navázala kontakt se zbytkem skupin na okupovaném izraelském území v pásmu Gazy.

Hizballáh je libanonská šíitská organizace. Vznikla v roce 1982 v Libanonu. Mezi její zakladatele patřili šíitští náboženští představitelé, spolu se skupinkou šíitských náboženských radikálů. Původním cílem Hizballáhu bylo založit v Libanonu islámskou republiku podle vzoru Íránské islámské republiky a bránit Arabů před Židovským obyvatelstvem na muslimském území. V prvních letech hnutí disponovalo dohromady zhruba 1 000 vycvičených povstalců. Organizace je považována v muslimském světě za legitimní složku, která se stará o blaho Arabů. Název „hizballáh“ znamená „Boží strana“.

Sektu Óm shin rikyo (Óm šinrikjo) založil v červenci 1987, v Tokiu, Šoko Asahara, jako spojení buddhistických a hinduistických meditací s apokalyptickým učením. Název „Óm shin rikyo“ pochází z japonštiny a znamená „Nejvyšší pravda Óm“. Na svém vrcholu měla nejméně 10 000 členů po celém Japonsku i v zahraničí. Mezi nimi byli lidé, kteří vystudovali elitní japonské univerzity.

Mezi roky 1990 a 1995 sekta provedla 17 chemických a biologických útoků, z čehož 10 bylo provedeno otravnými látkami (4 sarinem, 4 látkou VX, 1 fosgenem a 1 kyanovodíkem) a 7 útoků bylo provedeno biologickými látkami. Cílem sekty se v této době stalo způsobení konce světa. V roce 2000 se sekta přejmenovala na Aleph, distancovala se od násilných metod a omluvila se obětem útoku v tokijském metru. Zhruba 1600 členů je však stále pod kontrolou policie.

Otázky:

- SEKTA ÓM ŠIN-RIKYO POUŽILA PŘI ÚTOKU V TOKIJSKÉM METRU LÁTKU ZVANOU SARIN. ČÍM JE TATO LÁTKA NEBEZPEČNÁ?
- CO JE CÍLEM ORGANIZACE HIZBALLÁH?
- KTERÁ ORGANIZACE JE POVAŽOVÁNA V MUSLIMSKÉM SVĚTĚ ZA LEGITIMNÍ SLOŽKU, KTERÁ SE STARÁ O BLAHO ARABŮ?

7 BOJ PROTI TERORISMU

V této kapitole se dozvíte:

- Definice základních rozdílů mezi válkou guerillou a terorismem;
- Základní vývoj boje proti terorismu;
- Jaká je dnešní strategie v boji proti terorismu;
- Informace o základních dokumentech v boji proti terorismu.

Budete schopni:

- Pochopit vývoj a dnešní vazby strategie boje proti terorismu;
- Definovat základní dokumenty stanovující rámec boje proti terorismu;
- Popsat současný stav a přístup k této oblasti v České republice.

Klíčová slova této kapitoly:

- Boj proti terorismu, úmluva, zákon

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

2,5 hodiny (teorie + řešení úloh)

7.1 TERORISMUS A KONVENČNÍ VÁLKY

Klasická válka je definována mnoha způsoby. Pokud bude chápána jako ozbrojený masový konflikt mezi alespoň dvěma stranami, pak je možné pod něj některé jevy z protiteroristického úsilí zařadit. Problém vznikne, jestliže za kritérium srovnání bude stanovena regulérnost boje, protože poté se teroristé v podstatě nemohou stát uznanou stranou konfliktu. Pokud by byla požadována mezinárodně-právní subjektivita účastníků války, nedá se o ní v případě většiny teroristů hovořit. V některých oblastech (Afghánistán, Somálsko, částečně Irák) se regulér-

ní ozbrojené síly pouští do boje s protivníkem, který bojuje spíše guerillovým (partyzánským) způsobem boje. Zde už by bylo možné o válce hovořit. Je možné podotknout, že dělení na terorismus a guerillu je opouštěno a používá se spíše souhrnný pojem "insurgency" (o jehož přesném překladu do češtiny nepanuje jednota). Pokud by došlo k vyhnání vojsk protiteroristické koalice bez nastolení pevného spojeneckého režimu, umožnilo by to protivníkovi vybudovat na jeho území základny pro výcvik teroristů určených pro nasazení na území západních zemí. Pojem válka proti terorismu je také užíván v přeneseném významu, který má širší obsah než jen válečná tažení proti státům a režimům, které podporují terorismus. Vztahuje se i k policejním a zpravodajským činnostem, k odstranění ideových zdrojů terorismu apod.

Po 11. září 2001 se vytvořila poměrně zřetelná protiteroristická koalice spojenců USA, která se zaměřila proti islamistickému terorismu. Mnohé státy však pod nový pojem „války s terorismem“ podřadily i svoje dlouhodobé úsilí o eliminaci domácího terorismu.

Pod vlivem řady událostí (především americké invaze do Iráku) došlo k rozvolnění protiteroristické koalice a leckdy i ke vzniku ostrých konfliktů v jejím rámci.

Teroristická protistrana není jednotným aktérem, pokud budeme za protivníky ve válce s terorismem považovat teroristy všech variant (náboženské, etnicko-separatistické, ultralevicové, ultrapravicové apod.). i pokud bude protivník zúžen na islamistický terorismus, je jednoznačné určení jeho kontur obtížné.

Bojištěm války s terorismem je celý svět, protože takřka všude může být spáchán teroristický útok. Místa útoků si volí sami teroristé, protiteroristické síly je však mohou zastavit již v přípravné fázi, případně mohou eliminovat následky útoku anebo zničit protivníka po něm. Klasické frontové linie a bojová pole (tzv. symetrické ohrožení) tedy ve válce s terorismem nenajdeme. Proto ohrožení terorismem nazýváme jako jednu z asymetrických hrozeb. Lze vypořádat oblasti koncentrovaného úsilí protiteroristické koalice i teroristů, v nichž se o osudu války rozhoduje.

V tomto pojetí se prvním hlavním bojištěm války s terorismem po 11. září 2001 stal Afghánistán. Až do současnosti je zde a v přilehlých pohraničních oblastech Pákistánu centrum aktivit al-Kajdy. Moc v Afghánistánu se opětovně snaží ucho-
pit Taliban. USA se snaží využívat spojenectví Pákistánu, i když se stále častěji objevují zřetelné prvky nedůvěry vůči jeho tajným službám hrajícím "dvoj hru". Jasně vyřešení situace není v dohledu.

Irák se reálně stal mimořádně důležitým bojištěm války proti terorismu, především po roce 2003. Stal se základnou důležité větve al-Kajdy. Na jeho území je terorismus používán i jako metoda v sunitsko-šíitském konfliktu. Irácké bojiště odlákalo řadu teroristů (včetně sebevražděných), kteří by zřejmě jinak svůj potenciál využili jinde (např. v Evropě).

Novou významnou oblastí války proti terorismu se stává Africký roh. (Někdy nazýván také Somálský poloostrov - poloostrov ve východní Africe, který vybíhá do Arabského moře. Je to nejvýchodnější část Afrického kontinentu a nazývá se tak, protože připomíná roh nosorožce. Převážnou část zabírá území Etiopie a Somálska.) Protiteroristické koalici by se zde však mohlo podařit eliminovat nástup islamistického terorismu do této oblasti. i nadále přetrvává význam Izraele jakožto významného bojovníka proti terorismu, vůči němuž zároveň útočí řada regionálních teroristických skupin. Po válce Izraele proti Hizballáhu a vzhledem k silné pozici Hamásu se ani zde nejeví definitivní uklidnění situace jako reálné.

Regionální islamisté vytvářejí dílčí bojiště na mnoha místech světa. Perspektivně lze předpokládat zvýšení důležitosti indického subkontinentu a střední Asie pro cíle islamistických, fundamentalistických, teroristů. Fanatizace části islámských komunit v západních zemích vytváří i nadále potenciál pro teroristické aktivity v tomto prostoru. Jiné varianty terorismu než islamistický mají zpravidla svá vlastní bojiště nezávislá na hlavním směru války s terorismem.

U pojmu terorismus je obtížné říci, kdy a jak bude dosaženo vítězství. Samotná idea použití teroristického násilí pro dosažení cílů je těžko porazitelná. Důležité je eliminovat vliv ideologií, které jednak vedou lidi k užití teroristických metod a jednak usilují o zvrát vývoje směrem ke svobodě a toleranci. Vojenské síly jsou

jedním, avšak nikoliv jediným z prostředků sloužících k dosažení tohoto cíle. Válku s terorismem je třeba chápat spíše jako dlouhodobé úsilí, které doplňuje celkovou snahu o bezpečnostní stabilizaci světa ve 21. století. V tomto kontextu se bude stále silněji prolínat se snahou o eliminaci surovinových, energetických, ekologických i kulturních konfliktů, v jejichž rámci lze očekávat použití teroristických metod i nárůst vlivu extremistických ideologií.

tabulka 1.1 Základní znaky terorismu, guerilly a konvenční války

	Konvenční válka	Guerilla	Terorismus
Jednotky nasazené do boje	Velké (armády, sbory, divize)	Střední (čety, roty, prapory)	Malé (obvykle méně než deset osob)
Zbraně	Plný rozsah vojenské bojové techniky (letecké síly, obrněná technika, dělostřelectvo atd.)	Většinou pěchotní typy lehkých zbraní, někdy též část dělostřelectva	Ruční zbraně, ruční granáty, pušky a specializované zbraně, např. bomby v autech, bomby odpalované na dálku, tlakové bomby
Taktika	Obvykle kombinované operace zahrnující několik druhů vojenských sil	Taktika komand	Speciální taktika: únosy, atentáty, výbuchy aut, braní rukojmí atd.
Terče	Většinou vojenské jednotky, průmyslová a dopravní infrastruktura	Většinou vojenský, policejní a administrativní personál jakož i političtí oponenti	Státní symboly, političtí oponenti a obecně veřejnost
Zamýšlený účinek	Fyzické zničení	Především vojenské oslabení nepřítele	Psychický nátlak
Kontrola teritoria	Ano	Ano	Ne
Uniforma	Nošení uniformy	Často nošení uniformy	Ne nošení uniformy
Rozeznatelnost válečných zón	Geograficky rozeznatelná válka	Válka omezena na zemi sporu	Nerozeznatelné válečné zóny
Mezinárodní legalita	Ano, pokud je vedena podle pravidel	Ano, pokud je vedena podle pravidel	Ne
Domácí legalita	Ano	Ne	Ne

7.2 STRATEGIE BOJE PROTI TERORISMU

Terorismus představuje vážnou hrozbu pro naši bezpečnost, hodnoty našich demokratických společností a práv a svobod našich občanů, zejména prostřednic-

tvím bezohledných činů namířených proti nevinným lidem. Terorismus je zločin a za žádných okolností jej není možné ospravedlnit. Jedná se o komplexním problém, tj. nejen o politický, ale také o společensko-kulturní fenomén, který je civilizačním rizikem. Terorismus provází světovou politiku od vzniku státu jako takového. Za posledních padesát let je však možné pozorovat, jak se původně izolovaná hnutí mění v mezinárodně spolupracující skupiny, které jsou díky nástrojům, jež jim vložila do rukou globalizace, schopny mnohem účinněji a častěji udeřit proti svým cílům. Vzhledem k tomuto vývoji se společnost musí efektivně bránit, resp. mimo jiné volbou účinných strategií a jejich aplikací do protiteroristických dokumentů.

Historie zavádění mezinárodních protiteroristických dokumentů sahá až do časů Společnosti národů, která přijala dvě protiteroristické úmluvy již v roce 1937. Tyto úmluvy však díky 2. světové válce nevstoupily v platnost. Dominantním rysem poválečného světa byla výrazná polarizace, která neminula ani nově vzniklou Organizaci spojených národů (OSN), což mimo jiné vedlo k neschopnosti shodnout se na globální definici terorismu a způsobech jeho postihu.

Z významných mezinárodních úmluv, podporujících boj proti terorismu lze uvést:

- Úmluvu o trestných činech a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel (Tokio, 14. září 1963),
- Úmluvu o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (Haag, 16. prosince 1970),
- Úmluvu o potlačení nezákonných únosů letadel z roku 1970,
- Úmluvu o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví (Montreal, 23. září 1971),
- Úmluvu o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, 14. prosince 1973),
- Úmluva o fyzické ochraně jaderného materiálu (Vídeň, 26. října 1979)
- Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (New York, 17. prosince 1979).
- Protokol o boji s protiprávními činy násilí na letištích sloužících mezinárod-

nímu civilnímu letectví (Montreal, 24. února 1988 - doplnění Montrealské úmluvy z roku 1971)

- Úmluvu o zamezení nezákonných aktů proti bezpečnosti námořní dopravy (Řím, 10. března 1988)
- Protokol o stíhání nezákonných aktů proti bezpečnosti plovoucích plošin v pevninské mělčině (Řím, 10. března 1988)
- Úmluvu o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace (Montreal, 1. března 1991)
- Mezinárodní úmluvu o potlačování teroristických bombových útoků (New York, 15. prosince 1997)
- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (New York, 9. prosince 1999)
- Mezinárodní úmluvu o potlačování činů jaderného terorismu (New York, 14. září 2005)

Úmluva o trestných činech a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel (Tokio, 14. září 1963)

Velitel letadla je oprávněn přijmout přiměřená opatření, včetně omezení osoby, která spáchala trestný čin na palubě, porušila kázeň nebo pořádek na palubě nebo ohrozila bezpečnost letu. Velitel letadla je oprávněn postupovat v souladu s Tokijskou úmluvou i tehdy, pokud je závažný důvod se domnívat, že se osoba k výše uvedeným činům teprve chystá. Velitel letadla má pravomoc předat osobu státním orgánům země, jež je signatářem úmluvy. Tokijská úmluva je aplikovatelná pouze v době, kdy je letadlo považováno za „letadlo za letu“. Jedná se o okamžik od uzavření všech vnějších dveří letadla do okamžiku jejich otevření. Výjimkou je nouzové přistání, kdy lze postupovat v souladu s touto úmluvou až do okamžiku, kdy příslušný státní orgán převezme zodpovědnost za cestující, posádku, letadlo a majetek na palubě.

Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (Haag, 16. prosince 1970).

Podle úmluvy je každá osoba na palubě letadla, která nezákonně a s použitím

síly, vyhrožováním nebo jinou formou zastrašování převezme kontrolu nad letadlem nebo se o to alespoň pokusí, obviněna z trestného činu. Všechny strany úmluvy jsou zavázány k tomu, aby takové činy trestaly co nejpřísněji .

Úmluva o potlačení nezákonných únosů letadel z roku 1970

Úmluva o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví (Montreal, 23. září 1971)

Podle úmluvy je považován za trestný čin jakýkoliv čin, který je spáchán jako akt násilí proti osobám na palubě letadla, pokud tento akt ohrožuje bezpečnost na palubě letadla, tedy včetně uložení výbušniny na jeho palubě, pokusu takový čin spáchat nebo spoluúčastí při takovém činu.

Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, 14. prosince 1973).

Úmluva definuje mezinárodně chráněné osoby, jako jsou hlavy státu, ministři zahraničních věcí, reprezentanti státu nebo mezinárodních organizací, které mají právo zvláštní ochrany před útoky podle mezinárodního práva. Každý stát má podle úmluvy povinnost přiměřeně trestat vraždy, únosy nebo útoky proti mezinárodně chráněným osobám, násilné útoky na úřední budovy, soukromé objekty nebo dopravní prostředky takových osob. Zároveň má být podle úmluvy potrestán i pokus spáchat takový trestný čin nebo spoluúčast při něm.

Úmluva o fyzické ochraně jaderného materiálu (Víděň, 26. října 1979)

Úmluva je zaměřena proti nezákonnému držení a použití jaderného materiálu, krádežím jaderného materiálu a hrozbám použití jaderného materiálu, které by mohly způsobit zranění více osob nebo podstatné poškození majetku.

Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (New York, 17. prosince 1979).

Úmluva stanoví, že „každá osoba, která zajme nebo násilím drží a hrozí smrtí, zraněním nebo pokračuje v násilném držení jiné osoby s tím cílem, aby si vynutila ze strany státu, mezinárodních organizací, fyzických nebo právnických osob nebo skupin osob určitý krok nebo zdržení se nějaké činnosti jako explicitní nebo implicitní podmínku pro propuštění rukojmí, se dopouští podle této úmluvy trestného činu braní rukojmí.“

Protokol o boji s protiprávními činy násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu letectví (Montreal, 24. února 1988 - doplnění Montrealské úmluvy z roku 1971)

Protokol rozšiřuje opatření Montrealské úmluvy o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví.

Úmluva o zamezení nezákonných aktů proti bezpečnosti námořní dopravy (Řím, 10. března 1988)

Úmluva stanovuje právní režim v případech činů proti mezinárodní námořní plavbě. Tento právní režim je podobný režimu v oblasti mezinárodní letecké dopravy. Všechny pokusy o násilné obsazení lodi, pokus o její obsazení, hrozba, že k takovému činu dojde, akt násilí proti osobě na palubě lodi, pokud tento čin ohrožuje bezpečnost lodi, kladení výbušných zařízení nebo substancí na palubu lodi nebo další činy proti bezpečnosti lodi jsou podle tohoto protokolu trestnými činy.

Protokol o stíhání nezákonných aktů proti bezpečnosti plovoucích plošin v pevninské mělčině (Řím, 10. března 1988)

Protokol stanovuje právní režim pro akty násilí zaměřené proti pevným plovoucím plošinám v kontinentálním šelfu a svými ustanoveními je podobný právnímu

režimu pro oblast mezinárodní letecké dopravy.

Úmluva o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace (Montreal, 1. března 1991)

Úmluva se skládá ze dvou částí: samotné úmluvy a technické přílohy, která je nedílnou součástí úmluvy. Byla podepsána k zlepšení kontroly a omezení použití neznačených a nezjistitelných plastických trhavin. Jednotlivé strany úmluvy jsou povinny zajistit efektivní kontrolu nad „neoznačenými“ plastickými trhavinami, které neobsahují žádný z detekčních prostředků popsanych v technické příloze této úmluvy. Každý stát musí mimo jiné přijmout nezbytná a efektivní opatření k zákazu výroby neznačených plastických trhavin, omezení jejich přepravy uvnitř i vně teritoria státu. Zároveň musí dbát na kontrolu vlastnictví a přepravy trhavin, které byly vyrobeny ještě před přijetím úmluvy. Úmluva mimo jiné uložila všem signatářským státům, aby během tří let zničily, znehodnotily nebo co nejdříve spotřebovaly všechny zásoby neoznačených trhavin, které nejsou v držení policie nebo armády.

Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků (New York, 15. prosince 1997)

Tato úmluva vytváří režim univerzální jurisdikce nad nezákonným a úmyslným použitím výbušnin a dalších smrtících prostředků proti různým veřejným objektům se záměrem zabít nebo zranit, nebo způsobit rozsáhlé poškození veřejného zařízení.

Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (New York, 9. prosince 1999)

Smluvní státy se zavazují stanovit ve svých právních rádech trestnost nejrůznějších forem financování terorismu, přijmout opatření pro identifikaci, odhalování a zmrazení nebo zabavení jakýchkoliv finančních prostředků určených

k financování terorismu a vzájemně spolupracovat. (Pro ČR vstoupila smlouva v platnost 26. ledna 2006.)

Mezinárodní úmluva o potlačování činů jaderného terorismu (New York, 14. září 2005) - pro ČR dosud nevstoupila v platnost.

Česká republika aktivně přistupuje k implementaci historicky první **Globální protiteroristické strategie OSN** (UN Global Counter-Terrorism Strategy), která byla konsenzuálně přijata ve formě rezoluce dne 8. 9. 2006 na 61. VS OSN. Členské státy OSN se shodly na potřebě přijetí koordinovaných a zcela konkrétních protiteroristických opatření na národní, regionální a mezinárodní úrovni. Přijatá Globální protiteroristická strategie OSN mimo další zakotvuje institucionalizaci tzv. Zvláštní jednotky pro implementaci, jejímž úkolem je zajištění koordinace, implementace a koherence celého systému protiteroristických opatření OSN.

Přelomovým setkáním v agendě boje proti terorismu bylo sympozium k implementaci Protiteroristické strategie „**Advancing the Implementation of the UN Global Counter- Terrorism Strategy**“, konané ve Vídni ve dnech 17.-18. 5. 2007. Setkání bylo významným krokem v rámci implementace strategie ze strany členských států. Řada států, včetně České republiky, na tomto sympoziu zmínila své konkrétní projekty na podporu implementace strategie a jednoznačnou podporu.

Při užším pohledu na Evropskou unii (EU) a strategii jejího boje s terorismem je nutné předem říci, že EU nemusí být cílem teroristických aktivit jako celek, některé členské země stojí v popředí zájmu teroristických skupin. Důvodem může být zapojení těchto zemí v Afghánistánu a Iráku nebo např. zákon zakazující nošení islámských šátků ve školách, schválený ve Francii. V minulosti došlo k naplnění těchto hrozeb teroristickými útoky v Madridu, útokem na britský konzulát a banku v Istanbulu nebo únosy občanů některých zemí v Iráku, Saudské Arábii a Afghánistánu.

Terorismus není tedy ani v Evropě novým jevem, velké zkušenosti, jak již bylo dříve uvedeno, měla například Velká Británie (IRA), Irsko, Španělsko nebo Francie (ETA), proto samostatné strategie v boji proti terorismu jednotlivých zemí existovaly již dříve, před událostmi v USA ze dne 11. zářím 2001, ale po dalších útocích, zejména ze dne 11. března 2004 v Madridu a dne 7. července 2005 v Londýně se upřesnění a doplnění těchto strategií staly prioritou všech členských zemí i institucí EU jako celku, což klade vysoké nároky především na jejich koordinaci.

Od počátku devadesátých let 20. století se tradiční agenda Evropského společenství stává jedním ze tří pilířů podpírajících tzv. „**Maastrichtský chrám**“. Dalšími dvěma pilíři jsou Společná zahraniční a bezpečnostní politika a Justice a vnitro. S ohledem na to odpovědnost za plnění vypracovaných strategií při konkrétních protiteroristických operacích přebírají justiční orgány, policejní sbory a zpravodajské služby (význam armády zde není tak velký).

Členské státy Evropské unie spolupracovaly v rámci třetího pilíře již relativně dlouho před teroristickými útoky v Madridu. Tempo prohlubující se integrace oblasti justice a vnitřních věcí odpovídalo tehdejšímu celkovému trendu v EU. V oblasti spolupráce policejních složek a prokuratur v EU je potřeba zmínit založení orgánů Evropského policejního úřadu Europol (založeno 1992, plnou činnost od 1999) a založení Úřadu Evropské unie pro justiční spolupráci Eurojust (založeno 2002). První výraznější změna nastala však až následkem teroristických útoků na USA v září 2001. Událost, která zasáhla celou západní civilizaci, společně s jejími hodnotami, ovlivnila i chod Evropské unie. Především se posunuly její priority směrem k větší aktivitě ve sféře protiteroristických opatření. Celkově lze však dobu mezi útoky v USA a útoky v Madridě označit spíše jako předvoj následujícího dění.

Jako významný a jeden z prvních dokumentů EU ve věci terorismu byl dokument, který vznikl jako reakce na útoky z 11. září 2001. Zde reagovala EU již na Evropské radě 21. září 2001 přijetím dokumentu pod názvem: „**Akční plán boje proti terorismu**“. Tento dokument je pak v důsledku útoků v Madridu v roce

2004 každého půl roku revidován.

V červnu 2002 Evropská rada přijala další dokument v boji proti terorismu s názvem: „**Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu**“. Toto rámcové rozhodnutí dává jednotnou definici terorismu pro EU a vyzývá k její harmonizaci u členských států, dále vyzývá ke kriminalizaci řízení teroristické skupiny, stejně jako účasti a podpoře takových skupin. Mimoto důsledněji kriminalizuje vyhrožování, krádeže a falzifikace za účelem provozování teroristických činů. Opatření tohoto dokumentu ukládají povinnost harmonizace trestního práva členských zemí v oblasti stanovení minimálních trestních sazeb. Součástí dokumentu je také tzv.: „**Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání pachatelů mezi členskými státy**“. Toto rozhodnutí dále například definuje společný koncept teroristického činu, včetně pro některé členské země nových trestních činů jako je například trestný čin založení teroristické skupiny a dalších, které musely být implementovány do právních řádů jednotlivých zemí. Dokument zajišťuje, aby teroristé nemohli hledat útočiště v členských zemích, které mají nejmírnější tresty či nedostatečně definované skutkové podstaty. Dalším krokem bylo nařízení o bezpečnosti leteckého provozu nebo vytvoření společných vyšetřovacích týmů.

V prosinci roku 2003 byla proto na zasedání Rady Evropské unie v Bruselu přijata konečná verze dokumentu, ve kterém byl nastíněn společný evropský přístup ke klíčovým bezpečnostním otázkám. Tato: „**Evropská bezpečnostní strategie**“ identifikuje základní hrozby, kterými jsou terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, nefunkční administrativa států a organizovaný zločin. Navrhuje způsoby, jak těmto hrozbám společně čelit. Strategie zdůrazňuje, že právo a bezpečnost musí vždy zůstat ve vzájemné rovnováze. Jejím cílem je celosvětově bojovat proti terorismu, dodržovat lidská práva a učinit Evropu bezpečnější a současně umožnit jejím občanům žít v prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Druhotným cílem dokumentu bylo také překonání rozporů způsobených iráckou krizí mezi členy EU a USA.

Po vlastní zkušenosti EU s teroristy a jejich bombovým útokem v Madridu z roku 2004 Evropská unie zcela přehodnotila své priority týkající se bezpečnos-

ti. Teroristický atentát přímo na území EU vyžadoval adekvátní odezvu v podobě nových opatření k budoucí ochraně, ale také k aktivnímu potírání terorismu již v počátcích. Z průběhu událostí po útoku lze usuzovat, že EU zvolila dva způsoby, prostřednictvím kterých chce proti terorismu bojovat. Jde o politické a právní nástroje, které tak přímo nebo alespoň v přeneseném slova smyslu ovlivňují justici a vnitřní věci EU.

Opětovné otevření otázky protiteroristických opatření Evropské unie bylo na programu zasedání Evropské rady ve dnech 17. a 18. června 2004. Doba po květnu 2004 předpokládala učinit již důraznější krok kupředu v komplexnější protiteroristické politice, jelikož nejsložitější akcí agendy Evropské unie v té době byl vstup deseti nových členů včetně voleb do Evropského parlamentu. Je nutné zmínit zřízení postu Protiteroristického koordinátora EU v roce 2004, který je volen Evropskou radou. Jedná se o osobu, jejímž úkolem je hledat slabiny v připravenosti k boji proti terorismu u jednotlivých členských států, čímž napomáhá k rychlejší implementaci evropských instrumentů.

Další dokument byl: „**Akční plán EU na boj proti terorismu**“, měl již specifičtěji formulovaný text a následovalo Prohlášení Evropské rady k útokům v roce 2005 v Londýně, které opět bezprostředně reagovalo na již v pořadí druhé teroristické útoky v EU zaviněné teroristickou organizací napojenou na al-Kajdá. Evropská unie přistoupila i k tvorbě komplexnějších dokumentů, které měly za úkol zastřešit a sjednotit již existující návrhy a schválené akty. První z nich nazvaný „**Haagský program**“, upevňuje představu EU o prostoru svobody, bezpečnosti a práva a představuje dlouhodobý plán s vymezením cílů. Stejně tak druhý z komplexních dokumentů: „**Strategie EU pro boj proti terorismu**“, zavádí do oblasti justice a vnitra rozdělení aktivit do čtyř pilířů kopírujících činnost vedenou proti terorismu.

Strategie Evropské unie pro boj s terorismem je komplexním dokumentem přijatým Radou EU v návaznosti na útoky z roku 2004 v Madridu a následně v roce 2005 v Londýně. Byl schválen na konci roku 2005 a posouvá plán pro potírání terorismu zase o úroveň výše. Je seřazen mnohem přímochařeji než předchozí akty a je psán i srozumitelněji. Stylu odpovídají i čtyři hesla provázející

text, určující priority. Jsou jimi předcházení, ochrana, pronásledování a reakce. Jedná se tedy o chronologický návod, jak k terorismu přistupovat. Strategii následně opět doplnil „Akční plán“, který vykresluje jeho praktické plnění. Strategie je především zaměřena globálně, nikoliv pouze na samotnou EU.

Evropská Rada vycházela z předchozího Akčního plánu a navíc deklarovala sedm strategických cílů. Tyto cíle byly pak Radou aplikovány do nového Akčního plánu EU na boj proti terorismu. Jednalo se sice spíše o nastínění obecnějších cílů, které pak díky jednotlivým návrhům získávaly jasnější obrysy a jednoznačně popsané postupy. Sedm strategických cílů, obsahují kroky k potírání a předcházení terorismu s detailnějšími informacemi o nástrojích, které k tomu mohou dopomoci:

- Prohloubení mezinárodní shody a podpora mezinárodní snahy bojovat s terorismem - ačkoliv se Evropská unie snažila bojovat sama svými prostředky, především vždy požadovala spolupráci s OSN, jakožto instituci nejvyšší vážnosti a důležitosti na mezinárodním poli. Schvalování a realizace protiteroristických rezolucí Rady bezpečnosti OSN a úmluv OSN je pro EU a její členy samozřejmostí. Druhým strategickým partnerem zůstaly USA, které mají ale v některých oblastech jiné způsoby řešení, cíle jsou však s EU identické.
- Omezení přístupu k finančním a ekonomickým zdrojům pro teroristy - zde se jedná o zdokonalení a transparentnost finančních operací, prevenci užívání finančních systémů za účelem praní špinavých peněz nebo přímé financování terorismu a teroristických organizací.
- Zesílení kapacity zjišťování, vyšetřování a stíhání teroristů a prevence teroristických útoků mezi orgány EU a členskými státy - EU apeluje na kooperaci vlastních orgánů i dalších institucí potřebných k efektivní výměně informací. Díky tomu se zvyšuje role i aktivita Europolu, Eurojustu nebo pracovních skupin policejních ředitelů pro boj s terorismem.
- Ochrana bezpečnosti mezinárodní dopravy a zajištění efektivního systému hraniční kontroly - bylo přijato nařízení o ustavení Evropského hraničního

orgánu, prakticky fungujícího od 1. května 2005. Zatím na cestě k realizaci je zavedení biometrie do víz a povolení k pobytu. Členské země vyjádřily souhlas s výměnou informací s Interpolem o ztracených a odcizených pasech.

- Zlepšení možností Evropské unie a členských států vypořádat se s následky teroristických útoků - na základě zkušeností útoků v Madridu v roce 2004 bylo zřejmé, že je nutné ošetřit i situace, které nastanou po teroristickém útoku. Rada přijala závěry na posílení kapacit civilní obrany v rámci mechanismu civilní obrany proti terorismu. Stejně tak byl schválen Program solidarity EU, který je zaměřen na ochranu kritické infrastruktury, zdroje připravenosti na zvládnání následků a krizový management s příhraničním účinkem v rámci EU. k Programu solidarity patří také vymezení prostředků a schopností, které jsou jednotlivé státy ochotny uvolnit navzájem v případě teroristického útoku.
- Určení faktorů, které přispívají k podpoře a personálnímu posílení terorismu - vzhledem k potřebě bojovat proti radikalizaci a najímání lidí do teroristických skupin je nutné vytvořit společnou strategii pro práci policie a dalších bezpečnostních služeb. Primárně je nabádáno ke zlepšení struktury sdílení informací. Analýza najímacích procesů nových teroristů se stane pevnou částí hodnocení rizik EU, přednostně je však ponechána v kompetenci států a regionů.
- Nasměrování akce externích vztahů Unie do prioritních třetích zemí, kde musí být posíleny protiteroristické kapacity nebo přijata protiteroristická opatření.

7.3 ČESKÁ REPUBLIKA V BOJI PROTI MEZINÁRODNÍMU TERORISMU

Československo před rokem 1989 z hlediska terorismu mělo neblahou úlohu země, která v zájmu „světové revoluce“ vysílala vlastní a školila nebo poskyto-

vala útočiště množství protizápadně orientovaných zahraničních teroristických skupin. Československá rozvědka podnikla například v roce 1957 ve Francii pumový útok, namířený proti tehdy počínající západoevropské integraci. Bomba měla podle představ teroristů vybuchnout na recepci Evropského společenství uhlí a oceli, předchůdce dnešní Evropské unie. Útočníci chtěli vyvolat dojem, že za akcí stojí němečtí neonacisté, odpůrci evropského sjednocování. Shodou okolností však nálož zabila manželku prefekta města Štrasburku. Zmínit je nutné i pumový útok, provedený československými rezidenty proti stanici Svobodná Evropa, sídlící svého času v Mnichově²⁴.

Fakultou Státní bezpečnosti v Zastávce u Brna prošla řada frekventantů z Itálie (Rudé brigády), Vietnamu, Nikaraguy, Sýrie a především Palestinci. Některé „studenty“ se Státní bezpečnosti podařilo naverbovat, ale využitelnost jejich zpráv (pokud nějaké přišly) byla mizivá. Zastávka u Brna nebyla jediným místem, kde „studenti“ z rozvojových zemí a národně osvobozeneckých hnutí prokazatelně působili. Existují důkazy o jejich pobytu v rekreačním středisku FMV v Jílovém u Prahy, další výcvikové středisko bylo zřízeno ve vojenském prostoru Doupov. Jeden z nejhledanějších teroristů světa, Venezuelan Iljič Ramirez Sánchez, známější pod přezdívkou Carlos, býval v Československu hostem. Zemi navštívil dvakrát; koncem sedmdesátých let a krátce i v roce 1986.

Po roce 1989 došlo ke změně zahraničněpolitické orientace země. Dne 12. 3. 1999 vstoupila Česká republika do NATO, čímž na sebe přebrala část celosvětové odpovědnosti, včetně bezpečnostních rizik spojených s hrozbou teroristických útoků. Fakt, že se Česká republika vstupem do NATO pevně definovala jako spojenec USA a západní Evropy znamená i vznik nových potenciálních nepřátel.

Nelze v této souvislosti nevzpomenout příkladu Rádía Svobodná Evropa, jejíž vysílání do Íránu a Iráku se stalo důvodem k různým výhrůžkám útoku na objekt vysílacího studia. Se začleněním ČR do struktur aliance NATO a struktur EU a dalších mezinárodních organizací hrozí i nástup akcí politicky motivovaných teroristických skupin, které do této doby na našem území teroristickou činnost dosud neprováděly.

Nelze např. vyloučit, že v islámských teroristických skupinách jsou lidé, kteří v ČR vystudovali, absolvovali policejní kursy a dobře znají naše území. Mnozí z nich se u nás díky sňatkům usadili a mohou vytvářet tajnou infrastrukturu, kterou lze kdykoliv oživit. Další riziko představují útoky namířené proti firmám a misím některých států. Přes tato rizika v ČR nedošlo ke klasickému teroristickému útoku s vazbou na široké mezinárodní seskupení. Ani nebyla dosud zaznamenána klasická teroristická akce, kdy násilí je prostředkem k dosažení určitého cíle a kladou se podmínky. Uskutečnilo se však určité množství trestných činů se znaky terorismu, jako například:

- 2. června 1990 - výbuch amatérské bomby na pražském Staroměstském náměstí.
- srpen 1990 - výbuch amatérské bomby na přeplněné pláži pražské hostivařské nádrže, který zranil několik lidí.
- 5. prosince 1992 byli ve svém domě tehdejší předseda komunistické strany Jiří Svoboda i jeho dcera pobodáni útočником.
- květen 1995 - vražda majitele zlínské firmy Romiko Miroslava Kovaříka, který zemřel při explozi svého auta.
- říjen 1994 – výbuch v plzeňské zahrádkářské kolonii si vyžádal jednu lidskou oběť a dvě těžká zranění.
- v době od ledna 1994 do března 1995 několikrát zavolal Bohumil Pour z Jablonce nad Nisou, do redakcí ČTK a Blesku, přičemž hrozil, že na protest proti rozdělení federace položí na pražské Staroměstské náměstí a do sekretariátu ODS třaskaviny. Do telefonu se představoval podle dávného sjednotitele Slovanů jako kapitán Sámó z České osvobozené republikánské armády.
- říjen 1995 - pumový atentát na auto mělnické vedoucí benzinové stanice; žena vyvázla s těžkými zraněními.
- říjen 1996 - exploze granátu ve směnárně v Kaprově ulici v centru Prahy, při níž byli zraněni dva její řeční majitelé.

-
- listopad 1996 - výbuch vojenského granátu v ostravské nemocnici na Fifejdách, při níž zahynuly dvě ženy. Granát pravděpodobně našla jedna z žen na ulici a přinesla ho do nemocnice.
 - leden 1997 - exploze nálože tritolu před olomouckým soudem; nikdo nebyl sice zraněn, byl to však první pumový útok proti justiční budově.
 - únor 1997 - dva výbuchy vojenských obranných granátů pod automobily olomouckých podnikatelů. O několik dní později zabil podobný granát místního občana, který tento vojenský materiál našel na ulici a přinesl domů.
 - duben 1997 - výbuch neznámé trhaviny u peruánského velvyslanectví v Praze. Nikdo nebyl zraněn, den před výbuchem se na budově a protějším domech objevily nápisy namířené proti peruánské vládě a prezidentovi.
 - květen 1997 - exploze nastražené výbušniny, která byla umístěna v odpadkovém koši před sportovním areálem na pražském Smíchově. Výbuch způsobil těžké zranění devětačtyřicetileté ženě.
 - květen 1997 - duševně nemocný muž spáchal za použití semtexu sebevraždu ve vestibulu sanatoria Priessnitz v Jeseníku. Jeho tělo výbuch zcela rozmetal, přičemž zranil dalších 15 osob.
 - 27. dubna 1998 byl v době ranní špičky odpálen nástražný výbušný systém, uložený v odpadkovém koši na stanici tramvaje na Frýdlantských mostech v Ostravě.
 - dne 6. září 1998 byl instalován v odpadkovém koši v Jilské ulici v Praze nástražný, výbušný systém a odpálen v době, kdy se na tomto místě nachází velké množství lidí. Cílem akcí bylo vydírání státních orgánů.
 - v roce 1998 policie odhalila vyděrače, který vydíral potravinářské firmy pod pohrůžkou, že otráví jejich výrobky salmonelou.
 - v únoru roku 1999 došlo k výbuchu před muzeem v Přerově. Na místě výbuchu byly nalezeny výstřižky z novin, odmítající expozici muzea s tématem zaměřeným na období totality na našem území.

- 25. září 1999 došlo opět v Přerově k výbuchu, který zdemoloval kancelář Konfederace politických vězňů. Také zde byly na místě nalezeny letáky, které napadaly činnost této organizace.
- v březnu 1999 doručila pošta na adresu redakce MF DNES anonymní dopis, v němž pisatel, skrývající se za označením Výbor na ochranu České republiky, hrozil teroristickým útokem na protest proti začlenění ČR do NATO, provádění rozhlasového vysílání Rádia Svobodná Evropa na Blízký východ a proti přípravám ke vstupu země do EU.
- 10. března 1999 byla odpálena bomba v pražské nemocnici ve Vysočanech.

Prioritou Policie ČR v boji s terorismem je zejména předejít teroristickému útku, eventuálně zvládnout v součinnosti s ostatními orgány situaci po jeho případném spáchání a odhalit a usvědčit jeho pachatele. Činnost v oblasti boje proti terorismu zde spadá do náplně práce ÚOOZ (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu - od 1. ledna 1997 působí v rámci ÚOOZ oddělení terorismu jako samostatný výkonný organizační celek) a je zaměřena na mezinárodní terorismus a z něj vyplývající bezpečnostní rizika pro ČR. Ve sledovaném období probíhalo budování informační databáze terorismu, byl zpracováván přehled a vyhodnocení mezinárodních teroristických a fundamentalistických organizací.

Boj proti mezinárodnímu terorismu zůstává i nadále také jednou z priorit české zahraniční politiky. Česká republika vnímá zapojení do mezinárodního úsilí v boji proti terorismu jako vyjádření solidarity se státy jím postiženými a zároveň jako odpověď na bezpečnostní hrozbu, která má vliv na mezinárodní mír a stabilitu, což ovlivňuje i bezpečnostní situaci v ČR.

V České republice je v této oblasti nejdůležitější tzv. „**Národní akční plán boje proti terorismu**“, jehož gestorem je Ministerstvo vnitra ČR. Jedná se o materiál, který je v rámci ČR souhrnem opatření, jejichž cílem je zvýšit připravenost země na možnost teroristického útoku proti jejím zájmům doma i ve světě. Spadají zde i kroky na posílení bezpečnosti civilního letectví, kritické infrastruktury, opatření ke zkvalitnění fungování Integrovaného záchranného systému nebo azylových procedur. Znění „Národního akčního plánu proti terorismu“ je aktualizováno

přijetím usnesení vlády ČR. V aktualizaci na léta 2005 až 2007 byly vytýčeny jako hlavní tyto body²⁵:

- Vzhledem k tomu, že v problematice terorismu hraje klíčovou roli prevence a právě tuto roli mají zpravodajské služby, je nutné zajistit takové úrovně relevantních oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky, vztahujících se k oblasti boje proti terorismu, která odpovídá úrovni jejich partnerů v dalších zemích Evropské unie a bere v potaz současnou úroveň moderních technologií, které jsou v masovém měřítku zneužívány zločineckými strukturami, včetně teroristů.
- V oblasti mezinárodně-smluvních závazků České republiky a vnitrostátní právní úpravy týkající se boje proti terorismu (zejména jeho financování) je důležité zefektivnění systému spolupráce odpovědných institucí.
- Zajistit možnost vysílání policejních důstojníků pro preventivní činnost na zastupitelské úřady, zpřesnit rozsah činnosti protiteroristických zásahových jednotek ČR, a navázat spolupráci vojenských a policejních útvarů rychlého nasazení.
- V oblasti snížení zranitelnosti konkrétních skupin potenciálních cílů teroristického útoku podniknout kroky pro zajištění kontrolované přepravy nebezpečných nákladů, stejně jako v oblasti ochrany dalších potenciálních cílů teroristického útoku. Bude vytvořen komplexní dokument mapující problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR spolu s možnými řešeními této problematiky.
- Věnovat pozornost výzkumu v oblasti moderních technologií, chemických, biologických radiologických a nukleárních látek z důvodu jejich možného zneužití teroristy.
- Trvale zkvalitňovat připravenost záchranných složek IZS a vybraných orgánů krizového řízení a systému krizového řízení, na zvládnání potenciálních hrozeb a z nich vyplývajících možných krizových situací.

Další aktualizace byla v únoru 2008, kdy bylo přijato 4. aktualizované znění.

Tento strategický materiál obsahuje souhrn úkolů, které by měly být splněny tak, aby byla Česká republika připravena čelit teroristickým hrozbám. Plán je rozdělen do čtyř částí a to:

- zlepšení komunikace a spolupráce mezi subjekty zapojenými do boje proti terorismu a zkvalitňování podmínek pro výkon jejich činností,
- ochrana obyvatelstva a kritické infrastruktury,
- prevence vzniku uzavřených přistěhovaleckých komunit a radikalizace jejich členů,
- zahraničněpolitické směřování ČR v oblasti boje oproti terorismu.

Významný z hlediska České republiky je v protiteroristické strategii také vznik Národního kontaktního bodu pro terorismus (NKBT), který zahájil svou činnost 30. března 2009. Toto pracoviště se zabývá sběrem, vyhodnocováním, analýzou a zpracováním informací, zjištěných Policií ČR, o teroristech a osobách důvodně podezřelých z napojení na teroristické organizace. Národní kontrolní bod pro terorismus je propojen se všemi útvary Policie ČR a spolupracuje s ostatními bezpečnostními orgány u nás i v zahraničí. Pro potřeby nejširší policejní veřejnosti vytváří NKBT metodiky předcházení, odhalování a vyšetřování teroristické trestné činnosti a zpracovává situační a poziční dokumenty za svěřenou problematiku.

Veškerá protiteroristická opatření, ke kterým je v České republice přistupováno, jsou koncipována s respektem k ochraně základních lidských práv a svobod. Zároveň jsou utvářena s ohledem na obdobná opatření v jiných státech světa, jejich stávající legislativu či přijímaná opatření po teroristických útocích.

Shrnutí kapitoly:

Po 11. září 2001 se vytvořila poměrně zřetelná protiteroristická koalice spojenců USA, která se zaměřila proti islamistickému terorismu. Mnohé státy však pod nový pojem „války s terorismem“ podřadily i svoje dlouhodobé úsilí o eliminaci domácího terorismu. Pod vlivem řady událostí (především americké invaze do

Iráku) došlo k rozvolnění protiteroristické koalice a leckdy i ke vzniku ostrých konfliktů v jejím rámci.

Bojištěm války s terorismem je celý svět, protože takřka všude může být spáchán teroristický útok. Místa útoků si volí sami teroristé, protiteroristické síly je však mohou zastavit již v přípravné fázi, případně mohou eliminovat následky útoku anebo zničit protivníka po něm. Za nejžhavější bojiště s terorismem lze označit Afghánistán, Irák a nově také Africký roh.

Historie zavádění mezinárodních protiteroristických dokumentů sahá až do časů Společnosti národů, která přijala dvě protiteroristické úmluvy již v roce 1937. Tyto úmluvy ale nevstoupily v platnost, skrze postupné radikalizace politických reprezentací evropských států a následného vypuknutí 2. světové války, která znamenala i pád samotné Společnosti národů. Dominantním rysem poválečného světa byla výrazná polarizace, která neminula ani nově vzniklou Organizaci spojených národů (OSN), což mimo jiné vedlo k neschopnosti shodnout se na globální definici terorismu a způsobech jeho postihu. Z významných následných mezinárodních úmluv, podporujících boj proti terorismu lze uvést:

- Úmluvu o trestných činech a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel (Tokio, 14. září 1963),
- Úmluvu o potlačení nezákonných únosů letadel z roku 1970,
- Úmluvu o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví (Montreal, 23. září 1971),
- Úmluvu o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, 14. prosince 1973).
- Úmluva o fyzické ochraně jaderného materiálu (Vídeň, 26. října 1979)
- Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (New York, 17. prosince 1979).
- Protokol o boji s protiprávními činy násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu letectví (Montreal, 24. února 1988 - doplnění Montrealské

úmluvy z roku 1971)

- Úmluvu o zamezení nezákonných aktů proti bezpečnosti námořní dopravy (Řím, 10. března 1988)
- Protokol o stíhání nezákonných aktů proti bezpečnosti plovoucích plošin v pevninské mělčině (Řím, 10. března 1988)
- Úmluvu o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace (Montreal, 1. března 1991)
- Mezinárodní úmluvu o potlačování teroristických bombových útoků (New York, 15. prosince 1997)
- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (New York, 9. prosince 1999)
- Mezinárodní úmluva o potlačování činů jaderného terorismu (New York, 14. září 2005)

Při užším pohledu na Evropskou unii (EU) a strategii jejího boje s terorismem je nutné předem říci, že EU nemusí být cílem teroristických aktivit jako celek, některé členské země stojí v popředí zájmu teroristických skupin. Důvodem může být zapojení těchto zemí v Afghánistánu a Iráku nebo např. zákon zakazující nošení islámských šátků ve školách, schválený ve Francii. V minulosti došlo k naplnění těchto hrozeb teroristickými útoky v Madridu, útokem na britský konzulát a banku v Istanbulu nebo únosy občanů některých zemí v Iráku, Saudské Arábii a Afghánistánu.

V červnu 2002 Evropská rada přijala další dokument v boji proti terorismu s názvem: „Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu“. Toto rámcové rozhodnutí dává jednotnou definici terorismu pro EU a vyzývá k její harmonizaci u členských států, dále vyzývá ke kriminalizaci řízení teroristické skupiny, stejně jako účasti a podpoře takových skupin. Mimoto důsledněji kriminalizuje vyhrožování, krádeže a falzifikace za účelem provozování teroristických činů.

V prosinci roku 2003 byla proto na zasedání Rady Evropské unie v Bruselu přijata konečná verze dokumentu, ve kterém byl nastíněn společný evropský přístup

ke klíčovým bezpečnostním otázkám. Tato: „Evropská bezpečnostní strategie“ identifikuje základní hrozby, kterými jsou terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, nefunkční administrativa státu a organizovaný zločin. Navrhuje způsoby, jak těmto hrozbám společně čelit. Strategie zdůrazňuje, že právo a bezpečnost musí vždy zůstat ve vzájemné rovnováze. Jejím cílem je celosvětově bojovat proti terorismu, dodržovat lidská práva a učinit Evropu bezpečnější, a současně umožnit jejím občanům žít v prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Další dokument byl: „Akční plán EU na boj proti terorismu“, měl již specifitější formulovaný text a následovalo Prohlášení Evropské rady k útokům v roce 2005 v Londýně, které opět bezprostředně reagovalo na již v pořadí druhé teroristické útoky v EU zaviněné teroristickou organizací napojenou na al-Kajdá.

Česká republika vnímá zapojení do mezinárodního úsilí v boji proti terorismu jako vyjádření solidarity se státy jím postiženými a zároveň jako odpověď na bezpečnostní hrozbu, která má vliv na mezinárodní mír a stabilitu, což ovlivňuje i bezpečnostní situaci v ČR. Boj proti mezinárodnímu terorismu proto zůstává i nadále také jednou z priorit české zahraniční politiky. V České republice je v této oblasti nejdůležitější tzv. Národní akční plán boje proti terorismu, jehož gestorem je Ministerstvo vnitra ČR. Jedná se o materiál, který je v rámci ČR souhrnem opatření, jejichž cílem je zvýšit připravenost země na možnost teroristického útoku proti jejím zájmům doma i ve světě. Spadají zde i kroky na posílení bezpečnosti civilního letectví, kritické infrastruktury, opatření ke zkvalitnění fungování Integrovaného záchranného systému nebo azylových procedur.

Významný z hlediska České republiky je v protiteroristické strategii také vznik Národního kontaktního bodu pro terorismus (NKBT), který zahájil svou činnost 30. března 2009.

Veškerá protiteroristická opatření, ke kterým je v České republice přistupováno, jsou koncipována s respektem k ochraně základních lidských práv a svobod. Zároveň jsou utvářena s ohledem na obdobná opatření v jiných státech světa, jejich stávající legislativu či přijímaná opatření po teroristických útocích.

Otázky:

- CO JE NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN BOJE PROTI TERORISMU A ČÍM SE ZABÝVÁ?
- EXISTOVALY V HISTORII ČR (RESP. ČSSR A ČSFR) TERORISTICKÉ ÚTOKY NEBO ÚTOKY, KTERÉ MAJÍ ZNAKY TERORISMU?
- JAKÉ JSOU HLAVNÍ STRATEGICKÉ CÍLE AKČNÍHO PLÁNU EU V BOJI PROTI TERORISMU?

L I T E R A T U R A A Z D R O J E

- ¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o krizovém řízení, v aktuálním znění
- ² *International Encyclopedia of Terrorism*, Chicago, London, Fitzroy Dearborn Publisher, 1997, ISBN: 157958022X
- ³ Hoffman B., *Terorismus. Der unerklärte Krieg. Neue Gefahren politischer Gewalt*. Frankfurt am Main, Fischer Taschenburg Verlag, 2002, ISBN 3-596-15614-9
- ⁴ Gálová J., *Terorismus dnes*, AntropoWEB, Západočeská univerzita v Plzni, Filozofická fakulta, Katedra antropologie, ISSN 1801-8793
- ⁵ Zeman J., *TERORISMUS – historicko-psychologická studie*, TRITON, Praha 2002, ISBN: 80-7254-305-9
- ⁶ Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a doplnění
- ⁷ Bonanate L., *Mezinárodní terorismus*, Columbus, Praha 1997, ISBN 80-85928-45-0
- ⁸ Mareš M., *Terorismus v ČR*, Centrum strategických studií, Brno 2005, ISBN: 80-903333-8-9
- ⁹ *SPECIALISTA.cz - military portál* [online]. 2009, 12. Květen 2009 [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.specialista.info/?q=druhy-metody-terorismu>>. ISSN 1801-4739.
- ¹⁰ *Světová náboženství* [online]. [2009] [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.svetova-nabozenstvi.cz/judaismus/>>.
- ¹¹ *Židovská obec Brno: Kalendář svátků a významných dnů pro rok 5770/5771 – 2009/2010* [online]. Brno: Židovská obec, 2009 [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.zob.cz/?q=cs/svatky>>.
- ¹² *IEncyklopedie.cz Hinduismus* [online]. Karmelitánské nakladatelství, [2007] [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/hinduismus/>>.
- ¹³ *Hinduismus.cz* [online]. Česká hinduistická náboženská společnost, c2006 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.hinduismus.cz>>.
- ¹⁴ *Buddhismus.cz* [online]. Karma Dendrub Dordže , [2009] [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://nabozenstvi.xf.cz/budha.html>>. /
- ¹⁵ *Islám: Základní informace, otázky a odpovědi, co je lež a co pravda*. [online]. [2009] [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://islam.mypage.cz/>>.
- ¹⁶ *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. Radek Kučera & daughter, c2005-2006 [cit. 2010-01-18]. Dostupný z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php>>.
- ¹⁷ *Největší teroristické útoky v roce 2009*, České noviny : zpravodajský server ČTK [online]. Neris, s.r.o. , c2010 , 21.12.2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nejvetsi-teroristicke-utoky-v-roce-2009/412835>>. ISSN 1213-5003.

-
- ¹⁸ *Federal Bureau of Investigation* [online]. NW Washington, D.C. : , [2010] [cit. 2010-01-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.fbi.gov>>.
- ¹⁹ WIKIMEDIA FOUNDATION INC, . *Wikipedia: otevřená encyklopedie* . [s.l.] : [s.n.], 2009. 888 s. Dostupný z WWW: <<http://wikipedia.cz>>.
- ²⁰ Wapedia: Izrael [online]. [2007] [cit. 2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://wapedia.mobi/cs/Izrael>>.
- ²¹ WESSINGER, Catherine. *How the Millennium Comes Violently: From Jonestown to Heaven's Gate*. New York: Seven Bridges Press, 2000. 295 s. ISBN 1-889119-24-5.
- ²² *Esoterika* [online]. Osobní stránky, 2005 , 08.09.2005 [cit. 2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://nina.pina.sblog.cz/meditace>>.
- ²³ WIKIMEDIA FOUNDATION INC, . *Wikipedia: open encyclopedia* . [s.l.] : [s.n.], 2009. 888 s. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Afghan_topo_en.jpg>.
- ²⁴ *Terorismus a jeho projevy v někdejším Československu a dnešní České republice* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, c2010 [cit. 2010-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terorismus-a-jeho-projevy-v-nekdejsim-ceskoslovensku-a-dnesni-ceske-republice.aspx>>.
- ²⁵ *Národní akční plán boje proti terorismu: Aktualizované znění pro roky 2005 - 2007* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2005 , 18. listopadu 2005 [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/zpravy/2005/akcni_plan.html>.